

Forum Ecclesiasticum

In Quo Jus Canonicum Universum, Librorum Ac Titulorum Ordine Per Quæstiones Et Responsa, Tam Canonistarum Veterum & Recentiorum, quàm Legistarum, in iis, quæ Utrique Juri, Canonico Et Civili Communia Sunt, Autoritate stabilita, Methodo clara & facili explanantur

Leuren, Peter

Moguntiae, 1720

Titulus VII. De Hæreticis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73982](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73982)

committente adulterium cum Christiana etiam soluta, & meretrice, Clarus sentit, illum gravius puniendum, quam disponat statutum, censetque illum dampnandum perpetuò ad trimeses; vide eundem *L. 5. v. fornicatio. n. 26.* Judæum tamen contrahentem incestas nuptias in gradu prohibito, permessa tamen lege Mosaica, non puniendum, tradit Clarus *L. 5. §. incestus.* cum Judæi non servent. *L. nemo. it. 1.* de Judæis, ut Authores scribentes in eam *Leg.* De cætero, num Judæus post susceptum Baptismum non in fraudem post commissum

delictum de eo puniri possit pœna temporali, controversum est inter Authores in sententiam negativam, tanquam æquiorē, & Religioni nostræ magis faventem & attrahentem Judæos ad conversionem inclinare se, dicit Clar. *L. 5. §. fin. §. 51. n. 19.*

Quæst. 147. Utrum Judæi, alique Infideles confugientes ad Ecclesias, gaudeant immunitate asyli.

Resp. Ad hanc quæstionem sufficienter responsum in *L. 3. decret. q. 1017.*

TITULUS VII.

De Hæreticis.

CAPUT I.

De Hæresi & Hæreticis, eorūque credentibus, receptoribus, fautoribus.

Quæst. 148. Hæresis unde dicta, & quid sit.

*R*esp. Hæresis dicta ab *αἰρέσις*, capio, eligo, quasi pro libero arbitrio facta electio opinionis alicujus novæ contra fidem, *Isidor. L. 8. Etymolog. c. 3.* Roias. *tr. de heret. sing. 73. Lit. H.* loquendo de hæresi formali, sic melius definiri potest, quod sit error voluntarius, quem homo baptizatus pertinaciter tenet contra veritatem aliquam fidei Catholicæ, ita ferè D. Thom. 2. 2. q. 11. a. 1. Farin. in *praxi crim. q. 178. n. 5.* Sanch. *L. 2. mor. c. 7. n. 1.* Barb. *h. t. in princ. n. 4.*

2. Dicitur primò: *error*, hoc est, erronea opinio, vel judicium intellectûs, unde, qui metu mortis, aut alia ex causa astruit aliquid fidei contrarium sine interno mentis assensu, quo verum credat, quod ore profert, etsi graviter peccet contra præceptum profitendi fidem, verè & propriè Hæreticus non est; quia actum nullum intellectûs, per quem judicet, id verum esse, habet, censetur tamen in foro externo Hæreticus, & ut talis puniretur, Sanch. *l. c. n. 8.* Nav. in *man. c. 27. n. 56.* Item dubius quatenus præcisè super articulo aliquo fidei sibi sufficienter proposito, suspendit suum judicium, id est, neque assentit, esse verum, neque dissentit seu negat, esse verum, quâ talis non est Hæreticus, eò, quod taliter non eligit, seu adhæret opinioni fidei contrariæ; sicut autem fides importat actum intellectûs, nimirum positivum assensum, ita & fidei opposita hæresis actum positivum, nimirum dissentium importare debet, ita docent Diana *resol. mor. p. 2. tr. 2. miscel. resol. 53.* Malder. 22 q. 11. a. 2. *memb. 2. §. respondeo.* Sanch. *l. c. n. 12.* favèrque Sa. *v. hæresis. n. 1.* nihilominus peccare talem graviter, cui repræsentatur objectum fidei, & rationes sufficienter moventes ad assensum, pro tempore, quò tenetur elicere fidem, si non desinat suspendere suum judicium, dicendum videtur. Verum tamen quatenus talis dubitans eo ipso simul habet judicium, quò judicat tale objectum, seu articulum, circa quem suspendit suum assensum, non esse certum, seu non esse dignum, cui firmiter & infallibiliter adhæreatur & credatur, esse illum Hæreticum, docent iidem Sanch. & Malder. eò, quòd manifesta sit hæresis, sentire rem seu articulum fidei sufficienter, ut talem

sibi propositam, non esse dignam, quæ credatur; talem verò actum moraliter temper esse conjunctum cum dubitatione circa res fidei, utpote qui bene stat cum dictâ suspensione fidei, tradunt iidem, quia & necessariò illum debere haberi, ut quis verè dicatur de illo objecto peccaminosè dubitare, & sic nunquam dari posse dubium, sine positivo actu & errore astruit, Castrop. *tr. 4. d. 3. p. 2. n. 10.* unde absolute *n. 9.* docet, tenendam tanquam communem, esse Hæreticum, qui deliberatè dubitat de rebus fidei sibi sufficienter propositis, pro quo citat *c. 1. h. t.* ubi dicitur: *dubius in fide infidelis est.* Suar. *de fide d. 19. §. 4. num. 10.* Coninck. *d. 18. du. 7. concl. 6. num. 102.* Bonac. *de censur. d. 2. q. 5. p. 1. n. 3.* Farin. *de Hæresi. q. 178. §. 4. n. 90.* & plures alios partim apud Sanch. *l. c. num. 11.* partim apud Barbol. *de potest. Episc. alleg. 40. n. 16.*

3. Dicitur secundò: *Voluntarius*; sive liber, sicut enim actus fidei oritur ex pio voluntatis affectu, ita Hæresis est assensus erroneus procedens ex libera voluntatis electione, alioquin peccatum non esset, unde involuntariè & indeliberatè errans, circa res fidei non est Hæreticus, Pirh. *h. t. n. 1.*

4. Dicitur tertio: *Pertinaciter tenet*; si quidem duo requiruntur ad hæresin formalem, nimirum error in intellectu, pertinacia eum non corrigendi in voluntate, & de pertinacia constat ex *c. damnamus. §. in nullo. de summa Trinitate. junct. Gl. fin. Clem. unic. §. porrò eod. can. dixit Apost. Can. qui in Ecclesia cans. 24. q. 1.* consistit autem pertinacia in eo, non quòd quis acriter seu mordicus diu retineat & defendat errorem suum contra fidem, sed postquam sufficienter cognovit assensum suum contrariari doctrinæ ab Ecclesia universali seu Catholica, eundem retineat, ac ita judicium suum contumaciter judicio Ecclesiæ præferat, Sanch. *l. c. n. 2.* Valent. 2. 2. *d. 1. q. 11. p. 1. difficul. 4. ad 2.* Coninck. *l. c. n. 78.* Valq. 1. 2. *d. 126. n. 6.* Castrop. *l. c. num. 1.* Pirh. *n. 2.* ac ita Hæretici non sunt, qui, etsi teneant contrarium fidei, tamen ita actu vel habitu constituti sint, ut quamprimùm cognoverint, contrarium teneri ab Ecclesia, parati sint, assensum suum erroneum relinquere, arg. *cit. c. damnamus. junct. Gl. ibid. v. paratus.* Unde jam etiam non tantum laborans ignorantia invincibili, sed etiam vincibili crassa, & hinc mortaliter culpabili, imò & affectata

suam

suam opinionem adversari doctrinæ Ecclesiæ, Hæreticus non est, neque Ecclesiasticis pœnis obnoxius, Sanch. *l. c. n. 20.* Sayr. *Clar. Reg. l. 2. c. 9. num. 34.* Laym. *l. c. 2. tract. 1. c. 13. num. 2.* Azor. *Tom. 1. l. 1. inf. mor. c. 14. q. 9.* Suar. *L. S. 3. à n. 9.* Farin. *l. c. q. 179. n. 29. & 30.* & alii, quos citat & sequitur Castrop. *l. c. num. 3.* ex ea ratione, quòd impossibile sit contradicere auctoritate Ecclesiæ, in quo consistit pertinaciâ, nisi cognoscat Ecclesiam docere contrarium, cum ignorantia autem, etiam affectata, quæ est causa erroris, non stat talis cognitio, quin etiam dum quis affectat nescire, quòd Ecclesia doceat contrarium, ne cogatur assentiri, includitur voluntas obediendi Ecclesiæ, ubi id clarè fuerit propositum. Neque opponas primò: Affectans ignorantiam, eò quòd parvi pendat auctoritatem Ecclesiæ, est verè pertinax, quia non est paratus corrigi ab Ecclesia, adeòque verus Hæreticus; nam talis non committit Hæresin per errorem procedentem ex ignorantia affectata, sed per errorem voluntarium procedentem ex scientia, quo despicit auctoritatem Ecclesiæ, qui despectus est negotio infallibilis auctoritatis illius. Neque secundò, quòd affectatè errans ex affectu liberius errandi sit error summè voluntarius, adeòque constituens hæresin. Nam si errans ex affectu liberius errandi scit se errare, & consequenter suum assensum esse contrarium sensui Ecclesiæ, ac consequenter cessat ignorantia succedente illi scientia, si verò ignorat se errare, ita tamen affectus, ut etiam si sciret, esse contrarium Ecclesiæ, tamen non desisteret, committit hæresin. Si denique haberet voluntatem relinquendi errorem, si sciret contrarium, non erit Hæreticus, ita Castrop. *l. c. n. 4.* Neque tertio: Quòd ignorantia vincibilis non excuset à peccato in materia aliarum virtutum, nec facit, quòd minùs sit ejusdem speciei, cujus est peccatum commissum contra eas cum scientia, ergo nec error contra fidem commissus ex dicta ignorantia excusat, quòd minus peccetur peccato Hæresis. Nam negatur consequentia, siquidem in eo est disparitas, quòd in materia aliarum virtutum non mutetur objectum, sive peccetur contra eas scienter, sive ignoranter, sed mutatur solum modus operandi, dum redditur magis vel minùs voluntarius. Secus est in fide, dum illius objectum est divina revelatio proposita per Ecclesiam, quæ in errore commissio ignorantia etiam affectatâ non potest error ille dici contradicere revelationi illi taliter ignoratæ, adeòque nec dici habere oppositionem directam cum fide, seu esse Hæresin, sed solum esse contra obligationem sciendi res fidei, ex cujus obligationis contemptu seu neglectu non sequitur, affectatè errantem contradicere formaliter (in qua formali contradictione consistit Hæresis) sed solum materialiter. Ita ferè Castrop. à *cit. num. 4.* De cætero in eo, num si taliter errans postquam super errore monitus ab Episcopo vel Inquisitore, perseveret in eo, judicando non esse contra definitionem Ecclesiæ, sit verè formalis Hæreticus, Authores non conveniunt; negat Tanch. *l. 2. c. 7. num. 26.* affirmat è contra Castrop. *l. c. num. 6.* talem, tam in foro interno, quàm externo reputandum esse pertinacem Hæreticum, eò quòd nixus suo cerebro contemnat auctoritatem Ecclesiæ per ipsius Magistros satis ei declaratam. Quibus omnibus dictis de ignorantia non obstantibus, erranti in fide in foro externo alleganti ignorantiam non creditur, dum error versatur circa ea, quæ quis ex officio scire tenetur, vel quæ passim & communiter omnes similis qualitatis sciunt; un-

de Episcopi, Sacerdotes aliqui Viri docti errantes in articulis fidei præsumuntur ignorare, non ex ignorantia, sed ex malitia; ita citatis Menochio, *Conf. 82. n. 175.* Farin. de *Hæresi. q. 179. n. 27. & 28.* Decian. in *tract. crim. l. 5. c. 37. n. 15.* Simonc. de *Catbol. Inst. tit. 27. rub. de fide Cathol. n. 13.* Castropal. *l. c. n. 5.* Qui etiam hanc de ignorantia & pertinacia materiam concludens notat *n. 6. in fin.* cum Sanch. *l. c. n. 26.* Tolet. in *sum. l. c. 4. c. 3. n. 8.* & Farin. *l. c. §. 2. n. 14.* Hominem doctum facilius judicandum pertinacem Hæreticum, si mysteriis fidei dissentiat, quam hominem rusticum, qui facile ignorare possit regulas fidei & obligationem credendi.

5. Dicitur quartò: *Contra aliquam veritatem fidei, ubi sub intelligitur: Sufficiens propositum.* Hæretici enim formales non sunt, qui inter Hæreticos nati & educati de uno vel pluribus articulis dubitant, aut eos ignorant, quia carent sufficiente instructione, aut quia de iis nunquam quidquam audiverunt. Dicitur quintò: *Etiam contra aliquam veritatem,* nam si omnes seu totum testamentum novum neget, non tam hæreticus quàm Apostata, & infidelis est, ut Sanch. *l. 2. mov. c. 7. n. 1.* Pith. *h. t. num. 3.* Satis autem est, ut sit Hæreticus, si unum neget; cum enim inter alios articulos fidei principalis sit, cujus negatio constituit Hæreticum pertinacem: veram Ecclesiam in cunctis dogmatibus fidei proponendis infallibilem & certam esse, & vel in uno articulo errans culpabiliter, hunc ipsum articulum neget, necesse est, Hæreticum esse.

6. Dicitur denique: *Homo Baptizatus:* vel ut alii, qui Christi fidem semel suscepit: intellige infusam in Baptismo. Et si enim talis errans circa articulum fidei debetè propositum, sit Hæreticus coram Deo, habeaturque etiam pro tali, ut constat in Anabaptistis, qui etiam ante Baptismum, quem non nisi anno 30. suscipiunt, censentur Hæretici (propter quod alii ut Castrop. has particulas in definitione Hæresis omitunt) non est tamen Hæreticus punibilis ab Ecclesia, cum fundamentum omnis jurisdictionis Ecclesiæ sit Baptismus, ut Suarez. *de fide. d. 19. §. 5. n. 6. & 8.* Quidquid sit de hoc, num talis error appellandus sit Judæismus aut Paganismus, ut volunt aliqui. Et ita docent. Azor. *p. 1. l. 8. c. 9. q. 3.* Suar. *l. c. & Tom. 5. de censuris. d. 21. l. 2. n. 4.* Sanch. *l. c. n. 34.* Castrop. *l. c. n. 20.* Farin. *l. c. à n. 128. l. 31. & 135.* referens quam plurimos alios, tenendumque id ipsum cum Sanch. & Suar. *cit. l.* astruit Castrop. dum Baptismus susceptus quidem, sed invalidè ex defectu formæ, materiæ, vel intentionis, vel quòd Baptismus invalidus recipientem non constituat membrum Ecclesiæ visibilis, neque subijciat illum Jurisdictioni Ecclesiæ. Contrarium tamen apud eundem sentientibus Gabr. in *4. dist. 13. q. 2. a. 10.* Alph. de Castro *l. 1. de justa Hæret. puni.* Azor. *l. c. q. 1.* Farin. *l. c. §. 6. n. 135.* eò quòd talis invalidè baptizatus ex voluntate sua videatur subjectus & obligatus parere mandatis Ecclesiæ.

Quæst. 149. An dissentiens speciali revelationi sit hæreticus punibilis ab Ecclesia?

1. **R**Esp. Primò: Dissentiens speciali revelationi sibi sufficienter propositæ esse Hæreticum, docent Autor. *l. c. q. 4.* Suar. *de fide. l. c. num. 11.* Cöninck. *d. 18. du. 7. n. 18.* Sanch. *l. c. num. 32.* referens alios, quibus adhæret Castrop. *l. c. n. 14.* ex ea ratione, quòd tota malitia Hæresis consistat in contemptu primæ veritatis, qui autem discredidit speciali

speciali revelationi divinæ seu Deo dicenti, æqualiter Deum mendacem facit, ac qui discredet revelationi illius publicæ, his non obstantibus, quod Ecclesia non proponat talem veritatem credendam, eum proponat credendum summæ veritati revelanti.

2. Resp. Secundò ob solum dissensum specialis revelationis nequit quis puniri pœnis Ecclesiasticis. Non enim potest quis puniri ob delictum, quod nulli cognitum, nec alteri manifestari potest, quam ab illo, qui admisit illud, talis autem est dissensus ille prædictus revelationi speciali omni alteri incognita, ita Azor, l.c. Castrop. n. 15. Suar. l.c. n. 12. secus est, si dictus dissensus prodeat in actum externam, tunc enim illum dissentientem incurrere excommunicationem, aliisque hæreticorum pœnas, tenent Sanch, Lc. & Coninck. n. 20.

Quest. 150. An solo verbo aut facto dissentiens, interiori verò verum retinens, sit hæreticus punibilis ab Ecclesia?

Resp. Talem non esse hæreticum, nec pœnas incurrere; siquidem hæresis necessariò consistit in voluntario dissensu, sicut fides in assensu voluntario præbito articulo fidei, ideòque cum pœnæ extendendæ non sint ad delicta alia, quàm quibus impositæ, non potest talis extrinseca negatio puniri pœnis impositis hæreticis. Sanch. l.c. n. 8. relatis aliis. Suar. de fide d. 14. f. ult. n. 3. Less. l.c. 2. c. 43. da. 2. n. 11. Castrop. l.c. n. 16. qui tamen addit, n. 17. tali alleganti se id dixisse sine dissensu intrinseco non credi pro foro externo, cum contra illum fieri præsumptio, quâ quisque præsumitur loqui & facere, quod sentit, & ne aliàs quilibet hæreticus facile præterdere posset, hanc excusationem, se in animo sic non sensitisse, & sic effugere pœnas.

Quest. 151. Num hæreticus sit tenens verum, dum putat illud esse contra fidem?

Resp. Affirmare hoc ipsum apud Barbof, in c. 3. h. i. n. 4. Henriq. in sum. l. 13. c. 17. n. 3. Sayr. de censur. l. 3. c. 4. n. 14. Petr. de Ledem. in sum. Tom. 2. tr. 1. c. 6. Sanch. in præcep. decal. c. 7. n. 30. Farin. l.c. q. 179. sub n. 3. Ricciul. de person. extra grem. Eccl. existent. l. 5. c. 5. n. 1. è contra sentire videtur Castrop. l.c. n. 15. ubi quod in casu, quo quis negaret propositionem, quam putat ab Ecclesia definitam, quæ tamen ab ea damnata non est, committat hæresim, pro quo citat eosdem Authores Sanch. & Farin. ll. cit.

Quest. 152. Quotuplex sit hæresis?

1. Resp. Dividitur primò in materialem & formalem, formalis hæresis est, quæ jam à nobis definita & declarata est, materialis (quæ tamen propriè hæresis non est) dicitur illa, dum quis non malo animo, aut ex pertinacia, sed ex simplicitate, aut ex defectu debite informationis, vel expositivè sinistra informatione errat circa fidem, quales plures sunt in vulgo hæreticorum, præsertim Catholicis intermixti degentes, cum verè & sufficienter instructi simpliciter credunt ea, quæ à parentibus vel prædicantibus tanquam articulos fidei proposita audiunt; hi enim errorem voluntarium cum pertinacia non habent, quin & hæretici formales non sunt, qui etsi sciant fidem seu religionem suam in multis adversari Ecclesiæ Romano-Catholicæ, ex simplicitate tamen aut defectu sufficientis informa-

R. P. Leur. Jur. can. Lib. V.

tionis ignorant aut non credunt, eam esse veram Ecclesiam, ita Reiffenst. h. i. n. 12. & 13.

2. Secundò hæresis formalis subdividitur in internam seu mentalem, qualis est, quæ in corde seu mente tenetur, & neque verbis neque facto externè manifestatur, & externam, quæ verbo vel facto aliquo externo sufficienter exprimitur. Externa iterum subdividitur in publicam, qualis est, quæ palam & coram pluribus externè manifestatur: Et in occultam, quæ verbis vel facto signove externo aliquo proditur uno alterove solùm, vel etiam nemine præsentem, ut dum aliquis solus secum loquens hæresim mente conceptam ore proferret; dicendo V. G. non credo Deum esse unum & trinum. Ut autem quis sit & censetur hæreticus externus, requiritur, ut verba & facta hæresim internam sufficienter exprimant, sive illam expressionem habeat ex se solo, sive simul ex adjunctis circumstantiis desumptis ex qualitate personæ, aut aliunde, cum hæresis externa cognoscibilis & punibilis constitui nequeat, nisi signis illam sufficienter & integrè declarantibus. Ita Azor, p. 1. L. 8. c. 10. q. 4. & seq. Sanch. l. 2. c. 7. a. n. 6. Suar. de fide. d. 21. f. 2. n. 8. Castrop. l.c. p. 3. n. 2. qualia quia non verba aut facta indifferentia, ex quibus præcisè interna colligi nequeat, ea proferens, non constituit hæreticus externus, ita cum AA. citatis Castrop. n. 3. ubi etiam, quid sentiendum de verbis ambiguis & æquivocis, de cætero hæresim externam occultam sufficere ad incurrendas pœnas docent Sanch. in Decal. l.c. 2. c. 8. a. n. 2. Farin. de hæres. q. 192. §. 1. n. 6. Suar. l.c. n. 6. Barb. de potest. Episcop. p. 2. alleg. 40. n. 9. & 10. Castrop. l.c. n. 1. & alii ab eo citati ex ea ratione; quòd cum actus ille prolacionis externæ occultæ per se sit cognoscibilis ab Ecclesia & solùm per accidens ex defectu testium non cognoscatur, subiciatur Jurisdictioni Ecclesiæ.

3. Tertiò est & alia adhuc divisio hæretici, de qua Castrop. l.c. n. 5. in affirmativum, qui hæresim internam conceptam verbo vel opere manifestat; & negativum, qui de hæresi legitime convictus, eam negat, ut autem quis ut talis condemnetur & Curia sæculari puniendus tradatur, requiruntur duo; primò, ut verbis vel factis claris & patentibus hæresim manifestarit, dein ut per testes convincatur, talem manifestationem ab eo factam; dum enim his duobus stantibus quis negat hæresim, convincitur nolle relinquere eam, sed impœnitens existere; negat enim eam, ne abjurare cogatur, pro quo posteriore citat Albertin. tr. de agnoscend. assert. Cathol. q. 34. n. 51. Farin. l.c. q. 178. §. 1. n. 22. Roias. p. 1. n. 84. & seq. de quo vide pluribus Castrop.

4. Denique hæresis dividi potest in varias ac plurimas sectas, prout nimirum plures sunt errores circa fidem, quos quædam communitates certum sequentes authorem seu hæresiarcham tenent; horum hæreticorum ingentem catalogum texit Reiffenst. h. i. n. 18.

Quest. 153. An & qualiter prohibitum vel licitum communicare cum hæreticis?

1. Resp. Primò communicare cum hæreticis in rebus Sacris & divinis jure divino ac naturali veritum, si ex tali communicatione oriatur apud Catholicos Scandalum & offensio, vel suspicio, quòd Catholici hæreticorum ritus, mores & dogmata, verbo, signo, vel facto profiteantur. Item si ex communicatione in his rebus imminet pe-

K

riculum

riculum spirituale animæ, nimirum perversionis in fide, aut contemptus religionis Catholicæ; ac denique si Catholicus cum hæretico habeat commercium in crimine, ob quod hæreticus fuit excommunicatus. Extra quos casus hæretici jure divino vitandi non sunt, ita Pirh. *b. t. n. 22.* cum Azor. *p. 1. L. 8. C. 10. q. 1. & communi.*

2. Resp. Secundò, etsi olim Jure Canonico quavis communicatio cum hæretico, utpote excommunicato, fuerit prohibita, hodie tamen licitum est communicare cum omnibus hæreticis (intellige, præscindendo à dicto scandalo & periculo) etiam manifestis & notoriis, non obstante excommunicatione, quâ in jure communi, vel Bulla Cœnæ, sunt excommunicati, nisi sint specialiter ac nominatim excommunicati. Azor. *l. c. q. 11. q. 1.* Sanch. *L. 2. mor. c. 9. n. 3.* Pirh. *n. 23.* Reiffenst. *lc.* cum communi statuit, liquidem Martin. V. in Constit. sua *ad evitanda*, nullum impostero excommunicatum esse vitandum, nisi à Jure specialiter & nominatim sit excommunicatus, & ut talis denunciatus, aut notorius percussor Clerici. Unde etiam si Lutherani & Calvinisti in Bulla Cœnæ sint nominatim excommunicati, & quot annis publicè denuncientur excommunicati adhuc vitandi non sunt, quia ista excommunicatio & denuntiatio non est specialis respectu aliquarum certarum nominatim expressarum, personarum, sed generalis, quæ vi dictæ constitutionis non sufficit ad hoc, ut excommunicatus sit vitandus, quin etiam eum, qui nominatim est condemnatus & declaratus hæreticus, quamdiu non est declaratus quoque expressè excommunicatus, non esse adhuc vitandum, probabiliter docet Sanch. *l. c. n. 4.* contra Guttier. *qq. can. L. 1. C. 1. n. 42.* Henriq. Suar. & alios non minùs probabiliter sentientes contrarium, eò quòd in cit. constitutione dicatur, neminem teneri vitare excommunicatum, nisi excommunicatio ipsa specialiter expressè à Jure contra eum fuerit denunciata, adeoque non sufficere esse specialiter denunciatum hæreticum, tamen si eo ipso, quòd sit hæreticus, sit excommunicatus, cum hac ratione non denunciatur formaliter & expressè excommunicatio, sed solum implicitè virtualiter seu per consequentiam, imò addit Sanch. Idem dicendum, seu adhuc non esse vitandum, qui nominatim declaratus incurrisse omnes pœnas hæreticis constitutas, cum vel sic necdum nominatim declaratus excommunicatus, & multi nesciant sub dictis pœnis & censuris comprehendi excommunicationem. Unde jam in specie deduco sequentia, &

3. Resp. Tertio: præscindendo à Scandalo tam proprio quàm alieno, non esse illicitum Catholicis cum hæreticis non specialiter denunciatis non tantùm negociari & contractus civiles inire, sed & interesse rei divinæ, adire eorum templa, ibique cum eis orare, eorum conciones ex justa causa audire, filios hæreticorum ad Catholicas Scholas admittere, & si adulti & erroribus hæreticorum imbuti, non tamen vice versa mittere filios Catholicorum ad Scholas hæreticorum propter perversionis periculum. Azor. *l. c. q. 4.* Sanch. *l. c. c. 4. n. 26.* Laym. *l. 2. tr. 1. c. 11. n. 5.* Pirh. *n. 24.* item comitari eorum funera ad sepulturam, non quidem animo per hoc favendi illis, quatenus hæretici sunt, sed ex affectu humanitatis & amicitie Nav. *b. t. conf. 12. n. 7.* Azor. *l. c. q. 2. & 4.* Pirh. *L. c.* item licitum Catholicis in locis, ubi permixti hæreticis degunt, horum filios suscipere ex Baptismo, modò is & ritu Catholicò, & non hæretico ministratur, non ta-

men vice versa licitum Catholicis admittere hæreticos in Patrinos filiorum suorum: cum juxta SS. Canones officium Patrini sit susceptus è Baptismo instruere in primis fidei rudimentis, Nav. *l. 1. conf. n. 67. de constit. Azor. l. c. q. 9.* Pirh. *l. c.* Item, quantum est ratione hæresis & excommunicationis, ubi abest Scandalum vel perversionis periculum, licet à Parochis & Episcopis hæreticis suscipere Sacramenta, Pirh. *n. 25.* cum Sanch. *l. c. c. 9. n. 10.* quin etiam in extremo vitæ periculo licitum suscipere Sacramentum pœnitentiæ à Presbytero ritè ordinato hæretico, etiam specialiter denunciato ut hæretico excommunicato; eò quòd in eo casu excommunicatus etiam nominatim denunciatus non careat jurisdictione, ita Pirh. *l. c.* ex Nav. *conf. 10. n. 2.* & Azor. *q. 10.* quod attinet matrimonium, validè sed illicitè contrahitur à Catholicò cum hæretico, etiam non specialiter denunciato, & dum absunt incommoda mox enumeranda; quia Jure Ecclesiastico fundato in præsumptione dictorum incommodorum specialiter prohibetur. *C. cave. & C. non oportet 28. q. 1. 4.* cui tamen juri, quia vi consuetudinis receptæ & toleratæ in locis, in quibus hæretici permixti cum Catholicis degunt, derogatum, possunt talia matrimonia contrahi sine peccato, ubi re ipsa absunt dicta incommoda: nimirum ubi per hoc non præbetur Scandalum, nec Catholicus exponit se & suos liberos periculo perversionis; ac insuper ab initio contractus matrimonialis excipiatur & caveatur, ut liberi Catholicè educantur, conjux Catholicus liberè fidem & religionem Catholicam profiteri permittatur, adfit quoque gravis causa, v. g. quia spes probabilis convertendi conjugem hæreticum ad fidem, aliâve similis, ratione cujus conjux Catholicus non censebitur cooperari Sacrilegio conjugis hæretici, quod committit profanando, & indignè suscipiendo Sacramentum, sed permissivè solum se habere, ita cum Azor. *cit. c. 11. q. 5.* Sanch. *cit. c. 9. n. 9.* & aliis, Pirh. *l. c.*

Quæst. 154. An, quibus & quando liceat Catholicis disputare cum hæreticis?

1. Resp. Primò, quamvis Catholicis Laicis omnibus sub pœna excommunicationis ferendæ prohibitum sit, de rebus fidei publicè vel privatim disputare cum hæreticis, juxta clarum textum, *C. 2. b. t. in 6.* eò quòd cum Catholicis Laicis minùs docti instructique in mysteriis fidei præsumantur quàm hæretici, utpote plerùmque magis in suis erroribus versati, iisque meliùs imbuti, potius imminet ex disputatione periculum perversionis, & hæreticis in sua religione confirmatis, quàm spes conversionis eorundem, quamvis etiam dictus *Can. 2.* cum loquatur generaliter, & indistinctè extendendus sit etiam ad Laicos doctos, ut *Gl. in cit. Can. V.* tenet Farin. *pr. crim. n. 178. n. 112.* Sylv. *V. disputatio n. 1.* Azor. *p. 1. L. 8. c. 26. q. 1.* Sanch. *L. 5. moral. c. 6. n. 5.* Castrop. *tr. 4. d. 2. p. 4. n. 4.* Pirh. *b. t. n. 27.* ex ea etiam ratione, ne si licitum id esset Laicis doctis, his disputantibus alii quoque indocti, de sua sufficientiâ malè præsumentes, ansam accipiant disputandi. Nihilominùs, ut Sanch. *l. c. n. 7.* Castrop. *l. c. n. 8.* citatque ab eo Valent. Suar. *Con. & c. in terris*, ubi Catholicis hæreticis immixti vivunt, dictum *Cap.* vel nunquam receptum, aut contraria consuetudine abrogatum; dum passim ibidem cum hæreticis in privatis colloquiis disputant de fide Laici, idque sæpe necessarium pro avertendo scandalo pusillum, præsertim ubi non tolerantur Clerici,

tici, quibus etiam aliis per *Can. cum quibus*. 24. q. 3. & *L. nemo. C. de summa Trinitate* (specialiter cum in cit. c. 2. non comprehendantur Clerici, etiam primæ tonsuræ) prohibitum disputare cum hereticis. Quamvis & isti *Can. 24.* derogatum in dictis locis & cit. *L. nemo*, cum sit Imperatoria & Civilis, disponens de rebus spiritualibus Clericos obligare nequeat, nisi sit à Jure Canonico approbata, ut *Sanch. l. c. n. 8.* *Azor. l. c. q. 2.* *Pirh. l. c.*

2. Resp. Secundò: ubi cit. C. 2. & *Can. 24.* abrogati non sunt, ut nihilominus liceat etiam publicè disputare cum hereticis, observanda sunt sequentia: primò ex parte disputantis, primò ut is sit doctus, sufficienter instructus & firmus in fide, præsertim, dum id fit ad defensionem fidei & confutandos hereticorum errores, D. Thom. 2. 2. q. 10. a. 7. in corp. Gl. in cit. C. cum quibus. v. certamen. *Farin. l. c. n. 122.* *Sanch. cit. e. 6. n. 9.* *Castrop. l. c. n. 3.* quanta autem scientia necessaria, relinquendum arbitrio prudentis consideratâ qualitate materiæ disputandæ & personarum, cum quibus disputatur, illudque certum requiri illam Scientiam, quæ & veritas confirmari & argumenta opposita dissolvere possent, & quidem ad captum auditorum. *Castrop. l. c. n. 3.* secundò ex parte auditorum, ut hi quoque docti sint, ita ut tam rationes pro fide nostra, quam contra illam allatas percipere valeant, & non suscipiatur disputatio coram rudi tantum plebe, D. Thom. l. c. *Suar. de fide d. 20. s. 1. n. 14.* *Sanch. l. c. n. 10.* *Castrop. l. c. n. 9. &c.* Tertiò ex parte modi, nimirum ut disputando servetur, & non excedatur mediocritas, de quo videndus *Nazianzen. in orat. 16. de moderat. in disp. servand.* excedatur autem, si non tam pondere rationum, quam verbis contendatur, contra illud *Apost. noli contendere verbis.* Item, si ex modo disputandi videatur disputans potiùs velle Adversarium vincere, quam errorem superare, quod est superbiæ, contra illud *D. Hieron. l. 1. contra Pelag. circa medium. non de Adversario victoriam, sed contra mendacium queramus veritatem &c.* De cætero prohibitio disputationis quoque limitanda, ut non procedat, dum disputatio suscipitur in casu necessitatis vel gravis & evidenter utilitatis, V. G. dum hæreticus suis dictis traheret fideles ad errores; tunc enim & Laicus doctus non tantum licitè, sed & ex caritate posset disputare, ubi nullus adesset Clericus, qui eum confunderet & frangeret, *Valent. 2. 2. d. 1. q. 10. post concl. 2.* *Suar. l. c. n. 11.* *Sanch. l. c. n. 7.* *Castrop. n. 6.* cum aliis ab eo citatis.

Quest. 155. An & qualiter tolerandi heretici, iisque concedendum liberum religionis suæ exercitium?

1. Resp. Primò: De Jure tam Civili quam Canonico loquendo, ordinariè Principes Catholicos nullos recipere, aut tolerare in suis territoriis hæreticos, multòque minus religionis, seu falsæ sectæ suæ exercitium permittere illis possunt, ut patet ex claris utriusque juris textibus. Juris Canonici quidem C. excommunicamus. §. moneantur. C. ad abolendum §. Statuimus h. t. C. ut officium §. Statuimus eodem in 6. Juris Civilis L. omnes. & L. manichæus. h. t. authent. Si verò, authent. *Gazarof. h. t.* quibus hoc ipsum sub gravibus etiam poenis fusè inculcatur dictis Principibus, quos textus vetbotenus transciptos leges apud *Reiffenst. h. t. a. n. 139.* uti & SS. Patrum testimonia conglobata, quibus hæresim magis peccaminosam & detestabilem quam Judæismum & Paganismum, hæreticosque peiores &

R. P. Leur. Jur. Can. Lib. V.

perniciores Judæis & Paganis, adeòque majore zelo à provinciis Catholicis arcendos & extirpandos pronunciant ac probant ea ratione, quòd Judæi & Paganis ex ignorantia quædam cæca, etsi culpabili, hæretici, utpote ferè orti ex odio, vindicta, libidine Catholicam veritatem & veram religionem impugnent, evidentiùsque perversionis periculum ac scandalum ab eorum conversatione continua Catholicis, inter quos vivunt & suam religionem impunè exercere permittuntur, immineat, uti hodiè dum probat experientia, dum semel recepti, brevi tempore supra modum multiplicati integras Civitates ac provincias pestifera sua lue infectas occuparunt; è contra verò provinciæ, à quibus ejecti aut repulsi, aut nunquam admissi, ab ista lue immunes, sub obedientia Ecclesiæ Catholicæ perseverent tranquillæ, quod tranquillitatis & pacis publicæ bonum firmum esse non solet, nec potest, ubi est religionum diversitas & fidei dissensio, juxta illud *D. Ambros. L. 3. officiorum: Vix firma esse possunt pacis jura, inter quos est fidei bellum.*

2. Resp. Secundò: nihilominus suas Limitationes patitur responsio, & quidem primò, ut tolerari possint vel recipi hæretici, dum id necesse est consideratis omnibus ad evitandum majus malum, v. g. ne integræ urbes vel provinciæ ad hæreticos transeant, dum v. g. imminente bello hæreticis victoribus, aut nimium præpotentibus justè timetur Civitatem veletiam integram provinciam redigendam sub eorum potestate, nisi in tractatu pacis permittatur ibi habitare, exercere suam religionem; vel etiam procurandum majus bonum, V. G. dum paucorum toleratorum (præsertim sine exercitio suæ religionis) speratur conversio, ita *Laym. l. c. 2. tr. 1. c. 17. n. 4.* citans *Valent. Tom. 3. d. 1. q. 10. p. 6. ad 4.* *Beccan. 2. 2. c. 16. q. 4.* *Cajetan. &c.* ex ea ratione, quòd etsi facienda non sint mala, ut eveniant bona. arg. C. ex tuarum. de Sortileg. licitum tamen sit & rationabile, ad evitandum majus malum permittere, quandoque minus malum, arg. C. hac ratione. *Caus. 31. q. 1.* & *L. legis virtus. ff. de LL.*

3. Advertendum tamen, ob majus malum temporale avertendum, aut ad obtinendum solum bonum temporale, non posse Principes Catholicos recipere hæreticos, aut iis liberum exercitium permittere, dum v. g. magna penderetur pro illius exercitio summa pecuniæ vel annum tributum, vel quia juvant illos contra alium Principem Catholicum pro conferenda provincia, vel jure aliquo temporali, unde, ut cum *Laym. l. c.* & aliis notat *Reiffenst. n. 147.* præter majus malum aut majus bonum religionis & animarum esse non potest aliud, propter quod recipiantur, tolerentur ve hæretici, aut exercitium suæ religionis illis permittatur, quamvis etiam, dum hæreticis per pacis aliumve contractum vel pactum ex objecto non malum aut invalidum promissa fuisset eorum receptio, tolerantia, exercitium; illud servandum sit ob fidem publicam, utpote quæ à quocunque cuicumque, etiam Judæis, Paganis, hæreticis, servanda, arg. *L. sicut. de a. S. o.* nisi nova causa superveniens v. g. periculosa & enormes machinationes, contra veram fidem, regnum aut Principem Catholicum conceptæ & attentatæ, fidem amplius non servandam, sed expellendos illos negandumque illis exercitium, persuadeant, ut habet *Reiffenst. n. 150.* atque ex his patet, quid sentiendum de pace *Pasaviæ Anno 1552.* inter *Carolus V.* & Principes Catholicos ex una parte, & *Atholicos* ex altera parte inita & Anno 1555, Augustæ confirmata, quæ

K 2

Con-

Confessionis Augustanæ Lutheranis, exclusis Calvinistis, plena securitas & libertas concessa, quæque nullibi positivè à Sede Apostolica reprobata scitur, præcipuè cum eo tempore necessitas vitandi majus malum, nimirum periculum, ne totaliter, aut certe major pars Germaniæ ad Hæreticos transiret, ad eam pacem ineundam vehementer urgeret. Uti & quid è contra sentiendum de pace Osnabrugensi & Monasteriensi, Anno 1648. facta, quâ Privilegia concessa Hæreticis Augustanæ Confessionis ad Calvinistas fuerunt extensa, & insuper integri Episcopatus Præposituræ, ac Monasteria, pluraque alia in summum præjudicium Religionis Catholicæ, libertatis & immunitatis ecclesiasticæ, in perpetuum attributa, quamque proinde Innocentius X. penitus annullavit & reprobavit, omnique robore, etiam juratam, carere, nullumque ullo modo ad eam observandam teneri declaravit in *Bulla sua, Zelo Domus Dei*, quam verbotenus leges apud Reiffenst. n. 154.

Quest. 156. An & qualiter Principes Catholici possint ad bellum gerendam, aut, quod de facto geritur, fœdus inire cum Hæreticis, aliisque Infidelibus, de præbendo iis auxilio contra alios Principes, præsertim Catholicos?

1. **R**esp. Secernendo quædam certa ab incertis, quæ potius ad Politicos & Statistas pertinent, & de quibus fusè per plura folia Reiffenst. Primò indubitatum, Principes Catholicos Infidelibus & Hæreticis præbere auxilium, aut aliquod ab iis petere ad bellum, sive offensivum, sive defensivum parenter injustum, sive contra Catholicos, sive contra Acatholicos, ut patet, prohibitum est, cum malum cognitum ut tale, (quale est, bellum injustum inferre alteri) perpetrare, aut ad illud cooperari, est contra jus divinum ac naturale, juxta Theologos & Canonistas omnes.

2. Secundò impium esse, Principes Catholicos pecuniis, armis, annonâ, militibus, vi fœderis succurrere Infidelibus, aut Hæreticis ad bellum, quod gerunt pro dilatanda sua, & opprimenda nostra Religione, cum id sit Infidelitatem & Hæresin propagare, & veram Religionem extirpare; quare tales adjuvantes ipso facto excommunicati existunt per Bullam Cœnæ. §. 1. & 7.

3. Tertio, non licere Principi Catholico, promittere aut præbere auxilium Infidelibus & Hæreticis, etiam bellum in substantia justum gerentibus, etiam contra alios Infideles sub conditionibus Ecclesiæ, & Catholicæ Religionis præjudiciosi, ut patet ex Bulla Cœnæ. cit. §. 7. allegante ibi *C. quod olim, C. ad liberandum, de Judæis & Saracen. Clem. 1. §. porrò, de jure jurando, L. 2. C. quæ res exportari non deb.*

4. Quarto, neque licere Principibus Catholicis, ad bellum etiam justum, ex eorum parte, pro recuperandis, aut conservandis bonis temporalibus, jure sibi debitum invocare Infidelium & Hæreticorum auxilia contra alios, præsertim Principes & populos Catholicos inito cum iis fœdere sub conditionibus Ecclesiæ, & Religionis Catholicæ graviter præjudiciosi, vel dum certò prævidetur, inde oriturum grave damnum Ecclesiæ & Religionis nostræ. Si quidem bonum commune Ecclesiæ, utpote spirituale, & à quo innumerarum animarum salus pendet, præferendum bonis temporalibus, quin & eo ipso, quod bellum non nisi sub talibus conditionibus

præjudiciosi, aut sine tali damno Ecclesiæ non geritur, aut geri potest, evadit injustum & illicitum, quod aliàs etiam petito & præbuto ab Infidelibus auxilio, sine talibus conditionibus, & præbuto damno, erat justum & licitum, ita Castrop. de *carit. tr. 6. d. 5. p. 4. num. 18. Mohl. de f. & 7. tr. 2. d. 107. n. 6. Bonac. tr. 2. d. 2. de rest. in part. q. ult. f. 1. p. ult. §. 2. n. 6. Suar. d. 13. de carit. f. 4. num. 4. Valent. 2. d. 3. q. 16. p. 2. vers. ollavo, certum est &c.* Unde jam certum est, Catholicum Principem contra alium Principem Catholicum juvare Turcas aut Hollandos in bello, quod illos iustissimum gerere judicaret, sub illa conditione, ut quid occupaverint, etiam exterris Catholicis, inter se dividerent, vel invocaret eosdem sub hac promissione: Juvabo & vos, nec pacem inibo, donec hanc aut illam Provinciam Catholicam occupaveritis, illicitum esse. Secus seu licitum fore, Principem Catholicum Hæreticos contra alium Principem eos injustè aggredientem absque talibus conditionibus Ecclesiæ perniciosi, & damno illi inde orituro juvare præcisè ad hoc, ut ab injusta aggressionè defensi in suis per publicam & validam pacem sibi acquisitis, & stabilis bonis & locis manteneantur, non tamen, ut nova à Catholicis cum religionis damno acquirant, existimat Reiffenst. n. 171.

5. Resp. Secundò: Transcundo ad minus certa, & inter AA. controversa, qualis est quæstio illa: num igitur liceat Hæreticos adjuvare. eorumque auxilium invocare, & fœdus cum iis inire in bello justo, præsertim contra Catholicos, si nullæ conditiones Religionis præjudiciales, nec aliàs illicitæ, sed honestæ adhibeantur, & aliunde nullum Ecclesiæ vel Religionis ex tali bello subesse damnum, aut damni periculum prævideatur. In hac quæstione, etsi aliqui partem negativam amplectantur, & acerrimè propugnent, absolurè negando, id ipsum in ullo casu licere, eò, quod centent semper inde directè vel indirectè Ecclesiæ præjudicium, vel saltem scandalum sequi; alii tamen, ut Laym. L. 2. tr. 3. c. 12. Molin. tr. 2. d. 112. n. ult. Suar. l. c. f. 7. num. 25. Pignat. Tom. 9. consult. 185. per totum, Bonac. Besoldus, & alii apud Reiffenst. b. t. n. 188. mediam quasi viam ingrediuntur, docendo cum communissima ordinariè loquendo, id esse illicitum; probat id ipsum fufissimè Reiffenst. à n. 189. ac primò ex sacra Scriptura, ubi Deus similia fœdera cum infidelibus graviter prohibuit, & contra hanc prohibitionem agentes severè punivit, prout plura hujus punitionis exempla præter textus ipsos adducit Reiffenst. Dein à num. 193. tummorum Pontificum SS. Patrum oraculis, adjunctis gravibus eorum reprehensionibus, quin & quandoque censuris, ac denique ratione à n. 207. quæ tamen ferè fundatur in scandalo, & damno inde Ecclesiæ sequi solito, quod tamen ipsum in quæstione exclusivum, nihilominus dari casus, in quibus id licitum, negari non posse videtur, dum nimirum præterquam, quòd hoc damnum scandalumque abesse, moraliter certo cognoscitur, id necessarium sit, ad avertendum majus Ecclesiæ & Religionis malum, multòque magis, si inde commodum & emolumentum Ecclesiæ sequi apertè cognoscitur, cum fœdus inire cum Hæreticis, eosque juvare, aut auxilium ab iis petere ex se, seu naturâ suâ unum non sit, sed solum ratione damni ac scandalii, quod vel ipsum cavetur, & tollitur per hoc, quod emolumentum Ecclesiæ exinde nascatur oriturum; ita Abb. in c. 8. de voto. n. 15. Decian. Vol. 3. Conf. 20. Laym. Molin. II. cit. quod ipsum quoque confirmatur à simili, dum ubi Catholicus

licus privatus videns, alium Catholicum velle occidere Hæreticum vel Saracenum, illi contra iniquum aggressorem licet præbet auxilium, vel contra illum cum advocato in auxilium Infideli alio inicitædus, ad defendendum illum, quis invasus est in periculo, Reiffenst. n. 210. qui pluribus inde deductis exemplis idem declarat; quem vide.

Quæst. 157. Nomine librorum Hæreticorum, qui veniant, & an, & qualiter eorum impressio, lectio, retentio, defensio sit prohibita.

1. Resp. Ad primum, cum impressio, lectio, retentio sit veluti quedam cum Hæreticis etiam defunctis communicatio, rectè de iis hoc loco tractatur, ac proinde ante omnia sciendum, qui libri sint Hæretici in ordine ad prohibitionem impressionis, lectionis, retentionis eorumdem; circa hoc itaque notandum primò, ut liber sit Hæreticus, & hinc prohibitus vi Bullæ Cœnæ, ejusque pœnis subjaceat, requiri, ut Author illius, seu quietum conscripsit, sit verè Hæreticus, etsi nondum denunciatus, modò talis esse cognoscatur, ut Castrop. *l. c. d. 2. p. 10. §. 1. n. 1. Sanch. L. 2. mor. L. 10. n. 24. Suar. de fide. d. 20. f. 2. n. 11. qualis, quia non est, qui compositus à Judæo, Turca, Pagano, aliove Infideli non baptizato, vel etiam Catholico, etsi de religione tractans unam alteramve, aut plures Hæreses contineat, non subjacet excommunicationi Bullæ Cœnæ, Nav. in man. 15. c. 27. n. 56. Sanch. l. c. n. 23. Laym. L. 2. tr. 1. c. 15. n. 1. Castrop. l. c. n. 1. & 2. Idem de libris Græcorum & Armeniorum tractantibus de suis ritibus sentiunt Azor. p. 1. c. 18. q. 8. Sanch. n. 27. Farin. de Hæresi. q. 180. n. 10. quod tales ritus ab Ecclesiæ habiti non sint Hæretici; contrarium sentiente Castrop. *l. c.* cum Suar. *l. c. n. 12.* eò quòd, cùm à Romanæ Ecclesiæ fide & obedientia secernantur, dicti eorum libri sint Hæretici, & tractent de Religione.*

2. Notandum secundò, nomine librorum Hæreticorum prohibitorum in Bulla Cœnæ, comprehendit orationem, concionem, quæstionem, disputationem, epistolam, similiaque brevia scripta ab Hæreticis edita, Suar. *l. c. n. 10. Farin. l. c. n. 30. & 31. Ugol. tr. de censur. p. 2. in gloss. ad eorundem libros. n. 2.* eò, quòd hæc prohibitio librorum non est lex odiosa, sed in favorem fidei, adeoque extendenda; plures pro hac sententia rationes vide apud Castrop. *l. c. n. 4.* qui, etsi n. 5. dicat, hanc sententiam in praxi tenendam, addit tamen, se credere, probabile esse, quod istiusmodi scripta prævia, ab Hæreticis edita, non comprehendantur nomine librorum Hæreticorum, sub censuris Bullæ Cœnæ prohibitorum, pro quo citat etiam Sanch. in *De-catalog. L. 2. c. 10. n. 29. Bonac. de cens. d. 2. q. 5. p. 4. n. 18. &c.* eò, quod in communi modo loquendi non reputentur libri, & prohibitio librorum Hæreticorum, etsi ordinata in favorem fidei, sit odiosa, adeoque non extendenda ultra proprietatem verborum, & ne alias etiam Lex pœnalis puniens latrones & homicidas, utpote cedens in bonum Reipublicæ & defensionem innocentium, dicenda sit favorabilis; vide quoque apud eundem dilutionem rationum adductarum ab eo pro opposita sententia, De cætero, quò minus liber ab Hæretico compositus, seu editus sit, & maneat Hæreticus, & hinc prohibitus, non impedit, quòd Hæresis aliàs in eo contenta à privato quodam sit expuncta, Castrop. *l. c. n. 7.* cum Sanch. *l. c. num. 35.* & Bonac. *l. c. num. 19.*

3. Resp. Ad secundum: Non minus (quin & magis ob faciliorem Hæresum divulgationem) prohibita est sub iisdem pœnis & censuris per clarum textum Bullæ Cœnæ §. 1. tam impressio, quam lectio librorum Hæreticorum, quin & librorum quorumcumque tractantium de fide, motibus, aliisque rebus sacris, etsi Hæresin non contineant, facta editio seu impressio sine examine & approbatione Superiorum, (intellige Vicarii Papæ, & S. Palatii Magistri in urbe, & extra hanc Ordinarii seu Diocœsanii, aut alicujus ab eo deputati, & ubi viget inquisitio, Inquisitoris Generalis in Hæreticam pravitatem, etsi sint libri regularium, Superioris eorundem) per Concilium Lateranense, sub Leone X. *sess. 10. & Indicem Lib. prohib.* prohibita sub pœna amissionis librorum impressorum, ac insuper multæ pecuniariæ, & annuæ suspensionis ab impressione, ac demum excommunicationis ipso facto incurrendæ, non tamen reservatæ; quæ pœnæ, qualiter extensæ advententes, & apud se retinentes à Concil. Trid. *sess. 4. decreto de editione lib.* vide Bonac. *de cens. d. & q. 2. p. 16. à n. 1. & Barb. de off. & potestat. Episc. alleg. 90 à n. 5.* postque contra impressores librorum Hæreticorum, uti & cooperantes (quos enumerat Castrop. *l. c. n. 13.*) tali impressioni procedi, tanquam fautores Hæreticorum, tradunt Sanctarel. *de Hæresi. C. 13. n. 18. Sayr. de censur. L. 3. c. C. 15. n. 17. Barb. in C. fraternitati. h. t. num. 7.*

4. Resp. Ad tertium: Lectio librorum ab Hæreticis compositorum & editorum, Hæresin continentium, vel de religione tractantium sub excommunicatione Papæ reservata, aliisque pœnis prohibita per Bullam Cœnæ, Conciliorumque Oecumenicorum Constantiensis *sess. 8. Lateranensis sess. 10. Trid. sess. 4. variorumque Pontificum, puta Gelasii & Leonis I. Gregor. IX. Innoc. & Alex. IV. Pauli & Julii III. Paul. & Pii IV. Pii & Sixti V. aliorumque à Farin. pr. crimin. q. 180. §. 1. & Gonz. in C. fraternitati. h. t. allegatorum constitutiones; quin & eorum lectio Imperialibus interdictis vetita. Extendit hoc ipsum Castrop. *l. c. §. 4. n. 4. in fine.* ad imprimendos libros, supposito talio nomine Authoris, & ne ulla hæreticæ pravitatis vestigia existere, ipsi libri perfectissimo interitu mancipari & concremari jussi sunt. *L. decere §. 1. c. de sum. Trinit. L. quicumque in fine. L. ex Manichæo. §. fin. C. de Hæresi. L. Eunomiana in fin. C. Theodos. tit. eod.* Extenditur hæc lectionis prohibitio ita, ut urgeat primò, etiamsi liber unam tantum Hæresin continens, torus de cætero sit de re profana, neque etiam ex professo tractet de Hæresi, Bonac. *l. c. d. 2. q. 5. p. 4. n. 19. Sanch. l. c. c. 35. Suar. de cens. Tom. 5. d. 21. f. 2. n. 10. Farin. l. c. n. 22. Castrop. l. c. n. 7.* quos sequitur Reiffenst. *h. t. n. 49.* contra Grassis *L. 4. decif. C. 18. n. 40.* quamvis ad hoc, ut sit prohibita, quia liber tractat de religione, requiratur, ut de ea ex professo tractet, v. g. de S. Scriptura, Theologia Scholastica vel morali, ut Castrop. *l. c.* cum Sanch. *num. 12. Farin. n. 31.* Nihilominus tamen etiam tradit Laym. *L. 2. tr. 1. 15. n. & Pith. n. 20.* istiusmodi Hæreticorum libros tractantes de materiâ profanâ, etsi unam alteramve Hæresin contineant, non tamen ex professo eam propugnent, posse in Germania legi, non obstant Bulla Cœnæ, rationes pro hoc vide apud Reiffenst. n. 50. Secundò, ut urgeat prohibitio lectionis libri Hæreticorum, facta in expurgatorio Romano edito jussu Clem. VIII. etiamsi non tractet de religione, nec ullam Hæresin contineat, nisi prius*

prius examinetur & approbetur per Deputatos ad hoc, Sanch. n. 26. Farin. n. 22. Castrop. l. c. verum id videtur spectare sola Regna Hispaniæ. Tertio siue liber sit impressus, siue manu scriptus, ne aliàs eludi posset facilè hæc saluberrima prohibitio, Suar. de fide d. 20. f. 10. n. 2. Laym. L. 2. tr. 1. c. 75. n. 1. Sanch. n. 26. Quarto, siue libri sint edicente, siue post damnationem authoris, Barb. in c. fraternitati. h. t. n. 4. Ricciul. de person. extra grem. Eccl. c. 24. n. 8. Quinto extendit se quoque ad doctos, etiam legentes libros Hæreticorum, solum animo Hæreticos confutandi, & absque periculo perversionis, Suar. de fide d. 20. f. 2. n. 21. Sanch. l. c. n. 53. Castrop. l. c. p. 10. n. 9. loquens tamen expressè de retentione doctorum librorum, Farin. l. c. n. 39. & 42. Reiffenst. h. t. n. 65. & c. contra Felin. in c. si quis Episcopus. h. t. Mascard. de probat. concl. 862. n. 14. cum Bulla loquatur indistinctè & generaliter, addendo etiam clausulam: ex quavis causa, quovis ingenio, vel colore. Sexto, ut excommunicatio sit lata in legentes libros prohibitos, in Indice librorum edito, auctoritate Pii IV. Sixti V. Clem. VIII. qui continent errores, etiam si non Hæreticos, quæ tamen excommunicatio non est reservata Papæ, sicut excommunicatio Bullæ Cœnæ; de quo vide Pith. num. 21. citantem Be-

canum.

5. Limitatur è contra primò, ita, ut ob lectionem (idem est de retentione, impressione, defensione, venditione, emptione, asportatione) talium librorum non incuratur censura, nisi scienter fiat; unde, si detur ignorantia prohibitionis, & censuræ invincibilis, seu esse librum Hæretici, vel continere Hæresin, vitatur non tantùm censura, sed & peccatum, quin & non incuratur censura, etiam si hæc ignorantia sit vincibilis, imò crassa & affectata, nisi tamen sit ingens temeritas, quo casu censetur, ad esse scientia, quia adest gravis suspicio malitiæ, Sanch. l. c. n. 32. Bonac. de censuris. d. 2. q. 5. p. 4. n. 8. Castrop. l. c. §. 2. n. 1. Secundò, ut non extendatur censura ad lectionem solum materiale, quæ solum verba percipit, sed requiratur formalis, quæ etiam sensum verborum intelligit, cum hæc sola sit lectio propriè talis, etiam si res lecta non proferatur verbis, sed visu & mente percurratur, Bonac. l. c. n. 12. Suar. de fide l. c. num. 18. Castrop. num. 2. Sanch. num. 2. relatis Ugol. & c. Tertio, ut non extendatur ad audientem legi librum talem ab alio, non tantùm, si is nullo modo induxerit ad legendum, (in quo casu aliàs censeretur audiens legi legere medio alio) ut Azor. p. 1. L. 8. C. 16. q. 4. Sayr. in Thes. cas. Tim. 1. L. 3. C. 5. n. 14. & alii apud Castrop. n. 3. sed etiam, si audiens induxerit rogando, mandando alium ad legendum, ut non improbabiliter tradit Castrop. num. 4. citans pro hoc Sanch. l. c. n. 48. Coninck. d. 18. du. 11. n. 178. eò, quòd audiens legi, etsi sit causa lectionis, propriè dici nequeat legere, verba autem Legum pœnialium ultra propriam significationem extendenda non sint. Quarto, ut saltem à peccato mortali & censura excusetur ob parvitatem, qui paucas solum lineas legeret absque animo habito legendi plura, (quem, si habuisset ab initio, etsi talis paucis lineis pœnitentia ductus destitisset, peccatus fuisset mortaliter, non quidem ratione lectionis illius exterioris, sed ratione dicti animi, non secus ac ille, qui furatus affem cum animo furandi plura) ita probabiliter Suar. l. c. n. 20. Coninck. l. c. n. 179. Bonac. n. 13. Azor. l. c. q. 3. Castrop. n. 6. contra Ugol. tr. de cens. p. 2. in gloss. ad corund.

lib. quam gravitatem ad paginam unam libri impressi in folio extendunt Farin. l. c. n. 13. & alii Castrop. l. c. cum aliis coarctant ad lineas quatuor vel decem; eò, quòd non videatur regulariter ad esse periculum perversionis in tantilla materia lectionis; secus esse videtur de eo, qui præfationem vel epistolam dedicatariam legeret, ut Sanch. apud Reiffenst. n. 69. adeòque multo magis, qui ipsam substantiam libri ad quantitatem præfationis legeret, idque, etiam si quantitas lecta nullam Hæresin contineret, Reiffenst. l. c. Quintò, non extenditur ad eos, qui specialem facultatem operendi libros Hæreticos habent à Pontifice aliòve, qui ad eam concedendam à Pontifice facultatem acceperunt. Qualem facultatem ordinariè habent Episcopi Germaniæ, tam pro se, quam ad communicandam aliis, non quidem Laicis, etiam doctis, aut etiam quibuscunq; Sacerdotibus simplicibus, sed idoneis in cura animarum laborantibus, & non nisi ad effectum impugnandi Hæreticos; exceptis etiam operibus Molinei, Machiavelli, & libris de Astrologia judiciaria principaliter aut incidenter tractantibus, prout communiter sonare solet tenor similibus facultatum, qui proinde diligenter inspiciendus, facitendus & observandus est. Solent quoque istiusmodi facultates concedi Episcopis, non ultra quinquennium, quo elapso iterum necessariò peti & renovari debent. Unde nec ipsi eas alteri in perpetuum concedere possunt, aut etiam, dum facultas ipsis ad quinquennium concessa, ex parte expiravit, & non superest, nisi solum v. g. triennium non possunt eam communicare, etiam Vicario suo Generali ad integrum quinquennium, sed solum ad triennium, nisi ipsi de novo interea eam petierint. Ita Reiffenst. à n. 60. qui tamen n. 63. addit, se per hæc nihil positivè velle, aut audere resolvere, sed potiùs S. Congregationis oraculum desuper expectare, ac interim suadere ad evitanda pericula nullitatem, ut non nisi modo jam explicato, quòd ad tempus dictam facultatem legendi libros Hæreticorum, aut dispensandi in impedimentis v. g. matrimonii aliis communicent, Sextò, multò magis removetur prohibitio ab Inquisitionibus hæreticæ pravitatis, utpote quibus ex speciali privilegio generaliter & indefinitè concessa per Bullas Jnlis III. Pauli V. Pii IV. Farin. l. c. num. 43. Azor. l. c. C. 6. q. 13. Deltio l. c. f. 17. vers. solis Pontificibus. Castrop. l. c. §. 3. n. 2. & alii. Uti etiam taliter removetur prohibitio à Commissariis inquisitionis, non solum à Pontifice, sed & ab Inquisitoribus constitutis, Farin. l. c. Castrop. num. 3.

6. Resp. Ad quartum: pari modo prohibita est per Bullam Cœnæ sub excommunicatione Papæ reservata ipso facto incurrenda retentio istiusmodi librorum, ut constat ex verbis illius, §. 1. idque, etiam si sint retentoris, siue alterius, siue retineantur in propria, siue in aliena domo, & quocunq; demum sine retineantur sine licentia illius, qui eam dare potest, siue ad refutandum illos, siue curiositatis aut ornamenti Bibliothecæ gratiâ, siue ad distrahendum, commutandum aut compingendum. Ita Sanch. l. 2. Mor. d. l. n. 52. & 53. Suar. l. c. n. 71. Farin. l. c. n. 39. & 42. Castrop. cit. §. 2. à n. 7. & alii passim ex ea ratione, quòd Lex Bullæ Cœnæ absolute hanc retentionem prohibeat, contra Mascard. de prob. l. 2. concl. 862. num. 14. Felin. in c. si quis, Episcop. in sine. Decian. in tract. crim. l. 5. c. 35. n. 21. Quatenus docent, posse eos retineri gratia confutandi eos, cum sic non favoreatur hæresis, sed potius extirpationi illius. Vide plura

plura de impressione dictorum librorum apud Castrop. §. 4. n. 4.

7. Extenditur responsio ita, ut ad excommunicationem sufficiat retinere scienter partem talis libri juxta dicta de lectione illius, Castrop. p. n. 11. Sanch. cit. n. 54. unde is n. 53. censet, excommunicatos aromaticos mercatores, & quosvis alios, qui hujusmodi libros aut partes eorum retinent (intellige scientes esse Hæreticos) ad involvendas merces aliæque similia, item ad retentionem modici temporis, v. g. unius alteriusve diei, quin & horæ, ex quo quis illum tradere possit Inquisitori. Dum voluntatem habuit illum retinendi diutius, utpote quæ voluntas est mortaliter peccaminosa, etiam si post horam peniteas. Secus, si talem voluntatem non habuit. Nihilominus Castrop. l. c. n. 11. citans pro hoc Sayr. in *Thef. eas. Tom. 1. l. 3. c. 5. n. 16.* Reginald. l. 9. num. 256. Bonac. l. c. p. 4. num. 15. Sanch. l. c. n. 55. Farin. l. c. n. 42. censet esse probabilius, non peccaturum graviter, qui postquam habuit voluntatem absolutam retinendi istiusmodi librum diutius, dein penitens modico solum tempore eum retinet, eò quòd gravitas retentionis non solum desumatur ex libro, quia retinendus est, sed etiam ex tempore, quò retinendus est, adeoque ad retentionem gravem requiratur mora temporis, quin & retentio illa exterior brevis censeri debeat ad incurrendam censuram, cum ea non incurrat ex voluntate retinendi, sed ex tali voluntate executioni mandata, quæ cum supponatur esse in materiâ gravi, non sufficit ad eam incurrendam, sicut dictum de legente paucas lines, de cætero et si excusetur à censura Bullæ Cœnæ, habens librum Hæreticum, dum, quàm primùm agnoscat Hæreticum, eundem comburit, quia retentionem illius in Bulla damnatam impedit, ut cum Suar. l. c. n. 23. Sanch. num. 56. Farin. num. 40. Castrop. l. c. n. 12. hâc ratione tamen non evitat excommunicationem per Bullam Julii III. quæ incipit: *Cum meduatio.* latam in omnes retinentes penes se ex quacunque causâ libros Hæreticos aut falsam Sectam continentes, & à Sede Apostolica reprobatos, dum eos non tradunt Inquisitoribus in Civitate, ubi hilibri sunt, existentibus, in ordine, ut author libri cognoscatur, & errores, qui in illis sunt, melius emendentur, ita Sanch. Farin. Bonac. Castrop. l. c. Azor. l. c. c. 16. q. 11. *Delirio disquisit. Magicar. l. 5. f. 17. vers. sunt autem tales.* Barbol. de *pærest. Episcop. p. 3. alleg. 90. n. 5.*

8. Resp. Ad Quintum: Prohibita in Bulla cœnæ librorum Hæreticorum defensio, sive publica, sive occulta, facta quovis colore, sive factis, ut dum liber occultatur, aut alio modo impeditur, ne comburatur aut Judicibus tradatur, ut Sanch. n. 58. Suar. num. 25. Castrop. n. 14. sive verbis, v. g. persuadendo librum non esse comburendum, dissolvendo argumenta, quibus impugnatur, vel in ejus favorem rationes investigando, ut AA. citati; vel dicendo: hic liber est optimus seclusa Hæresi: vel non est dignus prohibitione aut combustione, ut Suar. num. 25. quod intelligendum ait Castrop. si dicatur id coram aliis, secus si dicatur nullo audiente; tamen adhuc defensionem esse, si etiam in cubiculo scriptis liber laudetur; cum scriptura sit permanens, dicat Castrop. cum Sanch. num. 58. Uti etiam defensionem esse astruit Castrop. si quis dicat: volo defendere hunc librum; eò quòd retrahat alios ab impugnatione illius, dum vident illum habiturum Patronos, contrarium tamen tenentibus Sanch. Farin. Ugolin, sed neque defen-

sio est, dum quis librum tractantem purè de religione laudat à stylo, ingenio, modo procedendi.

Quæst. 158. Quid sentiendum de Bulla Cœnæ, num in ordine ad prohibitionem & Censuras in libris jam enumeratis contentas sit ubique in rigore recepta?

Resp. Affirmativè cum Reiffenst. h. t. à n. 79. ex professo quàm fulsissimè acriter invehentem Ecclesiasticos, tam Sæculares quàm Regulares, innixos potissimum unius ferè Laymanni l. c. tr. 1. c. 15. n. 4. & Beccani 2. 2. c. 15. q. 8. n. 5. auctoritati in scriptis suis & discursibus suis audacter asserentes, dictam Bullam in Germania receptam non esse, & Legentes libros Hæreticos non censeri excommunicatos. Ratio responsionis est, quod juxta communiorem & veram sententiam ad obligationem juxta legis (qualem in Bulla Cœnæ contineri omnes admittunt, & nullus hucusque causam allegavit, cur sit injusta) non requiritur subditorum acceptatio, præsertim hodie, postquam Alexander VII. damnavit hanc propositionem 28. *Populus non peccat, etiamsi ulla causa non recipiat legem à Principe promulgatam.* Sed neque contra hanc legem ulla consuetudine legitima præscribi potest, tum quia talis consuetudo, utpote ab initio & semper contra immunitatem Ecclesiasticam & Jurisdictionem Ecclesiæ, ab Hæresi, propter quam principaliter edita, illicita est adeoque invalida. Tum quia cit. Bulla sæpe annullat & revocat omnes & singulas immemorales & longissimi temporis in contrarium consuetudines, & quidem, non tantum existentes ante dictam, sed & nascituras post illam impedit, dum quilibet Pontifex eam quotannis in Cœna Domini tanquam novam condit, promulgat & confirmat, ac ita facit, ut nullo tempore ad præscriptionem legitimam requisito convalescere possit, etsi aliàs præscriptibilis esse, gratis concederetur. His non obstantibus, quò minus in Germania aliisque Provinciis istiusmodi de facto existentes consuetudines sint abusus & corruptelæ, à peccato & censuris minimè excusantes, quòd locorum Ordinarii contra transgressores plerumque non procedant declarando illos excommunicatos, dum ad avertendum graviora mala aliisque justis de causis etiam patentes Bullæ violatores necessariò dissimulant & Deo vindicandos relinquunt. Non curatis interim Hæreticorum injustis, dolosis, mendacibus, calumniosis querelis, quibus plebi imponunt, quod eorum libri prohibeantur, & quandoque comburantur, odio veritatis & fugâ lucis, seu ideo, ne eorum lectione Catholici veritatem agnoscentes ad eorum partes transeant; dum patet, id ideo non fieri, sed quia omnes ferè infecti mendaciis, calumniis, falsis allegationis textibus truncatis, Sophismatibus, unde meritò damnantur etiam ad ignem, praxi quoque antiquæ Ecclesiæ, quam veram fuisse ipsi testantur, nec non Imperatorum Religiosissimorum decretis ac legibus, quas supra citavimus. Porro de libris contentis in Indice librorum distincto in quatuor classes, quem novissimè stricte observari voluit Alex. VII. in constit. sua; quæ incipit: *Speculatores*, in Tom. 5. 15. illius; vide Reiffenst. à n. 99.

Quæst. 159. Quinam dicantur credentes, Receptatores, Fautores Hæreticorum?

1. Resp. Ad Primum: Hæreticorum Credentes magis propriè dicuntur, qui erroribus eorum

rum contra fidem in communi assentiuntur, sive expressè, sive confusè, hoc assensu signis externis, facto vel verbis manifestato, cum tamen nullam in particulari hæresin credant, v. g. dum scientes, hæreticum esse credunt, & dicunt illum rectam fidem habere, seu credunt, quod ipse credit, etsi in particulari nesciant illius errores. Nav. *in sum. c.* 17. n. 55. Ugol. *de cens. Pape reserv. p. 2. c. 1. v. credente n. 1. § 2.* Farin. *de hæres. q.* 181. n. 104. Sanch. *l. c. c.* 10. n. 2. Suar. *de fide d.* 24. S. 1. n. 1. § 3. Castrop. *tr. 4. d. 3. p. 5. n. 1.* Barb. *in C. excommunicamus. b. t. n.* 20. Pith. *h. t.* 106. tales quoque sunt, qui animo assentiendi eorum erroribus prædicationem & lectionem ejus audiunt frequenter. Castrop. Barb. *LL. cit.* Sanctarel. *de hæres. c.* 11. n. 29. *§ seq.* & quamvis credens hæreticorum juxta sententiam communem condemnandus sit ex gemino actu interessendi concioni, alii tamen, ut Pegna. *in director. p. 2. q. 50. comm. 65.* Farin. n. 115. Suar. *l. c.* id negant; alii id distinguunt, ut procedat, si Catholicus existens in terris hæreticorum, semel aut bis interfir concioni, si verò existens in terris Catholicorum, sufficiat, ut habeatur credens; imò, si non habeant animum absolutum assentiendi, sed sub conditione, si illis rationes & motiva hæretici placuerint; cum etiam ratione istius animi fidem amittant; Suar. *l. c. n. 3.* Castrop. *l. c.* Item, qui in infirmitate hæreticum Pastorem vocant, ab eoque manus impositionem pro sua consolatione & auxilio petant, ut Pith. *l. c. n. 109.* Reiffenst. *h. t. n.* 248. Arg. *C. filii h. t.*

2. Resp. Ad secundum: Receptatores hæreticorum censentur, qui hæreticum ob causam hæresis fugientem seque occultantem, ne in manus Judicis incidat, hospicio suo, Agro, Civitate, aliove quovis loco recipiunt. Sanch. *l. c. n. 10.* Suar. n. 4. Castrop. n. 4. Ugol. *hic, v. receptatores. in Princ. n. 1. § 2. n. 3.* Farin. *q.* 182. n. 152. Pith. *h. t. n.* 112. Idque, sive receptor sit persona privata, sive Publica, ut Princeps, recipiens illum in Provincia vel Civitate sua, ut Sanch. *l. c.* sive recipiat illum in Domum suam sive alienam, ut Idem. Item sive receptatio sit occulta, sive publica, per quam gravius peccatur, ut Farin. *l. c. §. 7. n. 99.* Castrop. *l. c.* Item, sive hæreticus sit denunciatus, sive non, modò sciat, receptum esse hæreticum, quæ scientia in foro externo non præsumitur. Sanch. *l. c. n. 6.* Castrop. *l. c.* sufficit quoque, si unica vice receptus sit, Suar. Ugol. Farin. Castrop. *ll. cit.*

3. Resp. Ad tertium, fautores hæreticorum (qui quandoque nomine receptorum comprehenduntur) sunt, qui quomodocunque, ob causam hæresis hæretico favorem seu auxiliū consiliumve præstant; sive id faciant negativè seu per omissionem, ut dum quis, cum obligatur (obligatione hac orta ex officio vel ex speciali Inquisitoris mandato) illum non denuntiat, capit, aut captum non custodit, vel puniendum non punit, ut Laym. *l. 2. tr. 1. c. 15. n. 5.* Sanch. n. 11. Castrop. n. 6. sive positivè per commissionem, ut dum hæreticum ut talem laudant, eum occultant, ut non capiatur, non ejiciatur, non condemnentur, officium inquisitionis impediunt &c.

Unde jam etiam ipsi Episcopi & Inquisitores, fautores hæreticorum sunt, si talia faciant vel omittant favore hæresis, Sanch. n. 15. Suar. *de fide. l. c. f. 1. n. 6.* Farin. *q.* 182. n. 27. Castrop. n. 7. secus est, si illi aliique, qui ex officio tenebantur, id faciunt favore ipsius hæretici, quia amicus vel consanguineus est, vel ex animo satisfaciendi alteri alicui obligationi humanæ, ut Bonacin. *de cens. d. 2. q. 5. p. 3. n. 2.* Sanch. n. 5. quod à fortiori tenent Simone, de *Cathol. instit. tit. 15. rub. de creden. n. 25.* Decian. *tr. crim. l. 5. c. 51. n. 7.* si consanguinitas est in primo gradu, quibus favere Sanch. *L. 2. in decal. c. 17. n. 24.* ait Castrop. *l. c. n. 13.* qui tamen ipse tradit, communem esse sententiam, titulum consanguinitatis, affinitatis vel amicitie quantumvis strictæ non exculare in hoc crimine fautores hæreticorum ab excommunicatione aliisque pœnis. Quamvis has, dum latitudinem recipiunt, pro majore vel minore sanguinis conjunctione temperandas esse, dicat cum Menoch. *de arb. l. 2. centur. 6. cas. 548. n. 8.* Farin. & alii; sed neque præbentem auxilium & favorem hæreticis censeri fautorem hæretici in ordine ad pœnas incurrendas, dum auxilium vel favor effectum de facto non habuit, v. g. si quis domi suæ hæreticum recipit, ut eum liberaret à Judice, qui tamen id non obtinuit, quia Judex eum quæsit & invenit, tradunt Sanch. n. 9. Bonac. *l. c.* Farin. *l. c. n. 102.* contrarium tamen (ut ait probabilis) docent Castrop. *l. c. n. 11.* cum Suar. *l. c. de fide n. 14.* Sayr. *tr. 1. in Theol. l. 3. c. 5. n. 4. § c.* Item non censeri fautorem hæretici in foro interno conscientie (secus in foro externo) qui favet hæretico solum præsumpto, v. g. excommunicato, & in excommunicatione infordecenti per annum; docet Suar. *l. c. n. 13.* quod tamen limitat Castrop. *cit. p. 5. n. 12.* ad excommunicatum ex causa fidei, eò quod excommunicatus non ratione fidei, persistens in excommunicatione per annum reddatur & habeatur tantum suspectus de hæresi, verum non solere ex consuetudine Romanæ Ecclesiæ & Inquisitionis Generalis adversus excommunicatos ex alia ratione quam hæresis in ea infordecentes excommunicato faventes dici, aut condemnari non posse, ut fautores hæresis, sed solum ut fautores suspicioni hæresis, docet ex Pegna. *2. P. direct. comment. 72. vers. quidem.* Castrop. *l. c.* De cætero ob officia exhibita hæretico quæ tali mortuo, v. g. sepeliendo illum in loco sacro, vel etiam emendato, dum cedunt in favorem hæresis, dicendum & condemnandum tantum fautores hæreticorum sentiunt, Arg. *c. 2. h. t.* Suar. *de fide d. 24. S. 1. 6.* Sanch. *l. c. n. 17.* Ugol. *v. fautores. in insitio n. 18. §. 1. n. 1.* Castrop. *cit. p. 5. n. 6.* Item Reiffenst. *h. t. n. 252.* qui tamen addit, excommunicationem propterea incurram non reperiri ullibi reservatam Pontifici, modò tamen excommunicatus prius faciat, quod præscribitur *c. 2. h. t.* his verbis: *neq. absolutionis beneficium mereantur, nisi propriis manibus publicè extumulent, & projiciant hujusmodi corpora damnatorum.*

Porro quas pœnas incurrant dicti credentes receptatores, fautores, defensores hæreticorum, commodius dicendum differtur ad *Cap. sequens*, ubi de pœnis hæreticorum.

CAPUT II.

De pœnis Ecclesiasticis & temporalibus
hæreticorum.

Quest. 160. An & quæ hæresis incurrat pœnas Ecclesiasticas Jure Canonico statutas?

Resp. Omnis & sola hæresis formalis externa contrahit pœnas Spirituales seu Ecclesiasticas coram Deo seu in conscientia est omnino communis & certa. Dicitur primò, *omnis hæresis*, cujuscunque sectæ, quocunque nomine compellata. Dicitur secundò: *sola hæresis formalis* quæ supra ad initium hujus tit. descripta: siquidem hæresis materialis juxta dicta ibidem nec propriè hæresis, neque peccatum est, adeoque nec pœnam meretur (quamvis in foro externo talis præsumatur, unde additum: *coram Deo*) & consequenter quò ad eam absolutionis capaces non sunt, quamvis etiam rustici similesque simplices homines sectam Lutheranam vel Calvinisticam profitentes in Germania ex consuetudine aliquarum Diœcesium mittantur ad Episcopum aliòsque habentes potestatem absolvendi ab hæresi, examinandi ab iis, num verè ignorantia invincibili asque pertinacia laborent, factaque professione fidei pro majore tam fori externi quam interni securitate absolvantur, dum sæpe dubium est, an tales non sint aut fuerint etiam hæretici formales. Laym. *L. 2. tr. 1. c. 13. n. 4.* Pith. *b. t. n. 16.* Reiffenst. *b. t. n. 239.* & alii. Dicitur tertio: *hæresis sola externa*, quia juxta *Can. 14. de pœnitentia. dist. 1.* cogitationis pœnam nemo cogitat; & juxta *C. sicut, de Simonia.* Ecclesia de interno non judicat, ad externam autem hæresin in ordine ad incurrendas pœnas satis est, prodi eam signo aliquo externo, sive facto sive verbo ad eam manifestandam prolato, etiamsi in occulto seu nemine prorsus præsentè, Sanch. *2. Mor. c. 8. n. 6.* Laym. *l. c. c. 14.* Barb. *de potest. Episc. alleg. 48. n. 10.* Pith. *l. c.* eò quòd talia signa sint ex natura sua cognoscibilia & Judicio Ecclesiæ subiecta, etsi per accidens hic & nunc nemine præsentè posita sint occulta, & sic hæresis puniri nequeat in foro externo media cognitione & accusatione, cum id non impediat, quòd minus puniatur pœnâ, quæ ab ipsa Lege seu Canone imposita, utpote quæ nec cognitionem, nec accusationem, nec sententiam Judicalem requirit. Non tamen etiam pœnas incurrit, qui hæresin animo conceptam externè manifestat alteri consilii gratiâ, vel ut ab eo meliùs instruat; aut etiam præcisè legendo, narrando, disputando, non animo exprimendi aut confirmandi, eam proferat ut tuam, sed ut alienam, aut denique eam proferat signis vel verbis non satis eam exprimentibus, Reiffenst. *b. t. n. 244.*

Quest. 161. In specie, an & qualiter ob hæresin incurratur excommunicatio ab hæreticis & credentibus, receptoribus, fautoribus eorundem?

1. Resp. Ad primum hæreticus formalis ipso jure & facto incurrit excommunicationem majorem, non quidem ex jure divino, cum consistat in privatione activa & passiva Sacramentorum communione fidelium, suffragii Ecclesiæ, quibus omnibus non magis privatus est hæreticus, quam quilibet peccator, Castrop. paulo post citandus, sed ex *R. P. Leur. Jur. Can. Lib. V.*

jure Ecclesiastico, nimirum ex *C. cum Christus. C. ad abolendam. C. excommunicamus. il. 1. & 2. b. t. noverrit. de sent. excommun.* quam non ex citatis Cap. sed postmodum ex Bulla Cœnæ fuisse reservatam Papæ, testatur Castrop. *tr. 4. d. 4. p. 1. n. 1.* sed neque olim lata ipso jure, sed ferenda, postquam moniti fuissent hæretici, ut Azor. *p. 1. l. 8. c. 10. q. 2.* Suar. *de fide d. 21. f. 1. n. 4.* Sanch. *l. c. c. 9. n. 2.* Valent. *2. 2. q. 11. a. 3. vers. ex his.* Castrop. *l. c. C. si quis Episcop. 1. q. 7.* de cætero ad incurrendam excommunicationem hanc requiritur, ut hæresis juxta dicta externa & c. non tamen constitui per eam vitandum, constat ex dictis supra de hæreticis in genere ob *Extrav. ad evitanda.* & tenent Azor. *l. c. c. 13. q. 7.* Sanch. *n. 3.* Suar. *l. c. S. 3. n. 3.* Castrop. *l. c. n. 12.* sed neque vitandum esse, etsi hæreticus ut talis sit declaratus, etiam nominatim, nisi etiam speciatim & expressè declaratus sit à Judice in sententia, incurrisse excommunicationem hæresi jure annexam, docent Sanch. *n. 4.* (qui etiam plus dicit, nimirum ad obligationem vitandi non sufficere, denuntiarum esse nominatim incurrisse pœnas in hæreticos statutas nullâ in specie expressâ) Nav. *Miscellan. 47. de orat. n. 2.* & alii apud Castrop. *l. c. n. 3.* plures pro hac sententia rationes afferentem contra Suar. Gutt. Henriq. Medin. & c. etsi ipse mediam quandam vitam ingrediatur. *n. 5.*

2. Resp. Ad secundum, eandem excommunicationem Papæ reservatam incurrit hæreticorum credentes, receptores fautores juxta *C. excommunicamus. b. t. & Bullam Cœnæ & specialiter etiam receptores, fautores, & defensores illorum in C. sicut. b. t.* sunt enim & habentur heretici, adeoque pœnæ omnes, quæ Jure Canonico statuta hæreticis extenduntur ad eos, ut Barb. *in cit. C. excommunicamus. n. 21.* citans Abbar. *ibidem n. 12.* & Socin. *n. 36.* Sylv. *v. hæresis 1. n. 10.* ac proinde si in excommunicatione permanserint per annum, ipso jure sint infames, & ad officia publica non admittantur. Extenditur quoque hæc excommunicatio ad eos, qui horum credentium, receptorum, fautorum corpora in loco sacro sepeliunt juxta textum clarum, *c. 2. b. t. in 6.* & dicta à nobis paulo supra de sepeliendis ipsos hæreticos, quamvis & horum excommunicatio non sit reservata Papæ, quod spectat ad vitationem illorum, de hac idem dicendum, quod de vitatione hæreticorum formalium, dictum est, de aliis eorum pœnis dicendum *questionibus sequentibus.*

Quest. 162. An & qualiter ob hæresin hæreticorumque fautoriam, receptionem, defensionem incurratur irregularitas?

1. Resp. Ad primum, hæretici, saltem notorii & publici, sive per evidentiam facti, sive notorietate juris, nimirum vel per sententiam Judicis, vel propriam confessionem in judicio, etiam post pœnitentiam & absolutionem ab hæresi sunt irregulares seu inhabiles ad ordines suscipiendos, & ad ministrandum in iis, *Can. 1. & c. 21. caus. 1. q. 7. c. quicumque. §. hereticis. C. statum b. t. in 6.* cum hac tamen distinctione, ut Clerici in hæresin lapsi, etsi non possint ascendere ad ordines altiores, etiam post pœnitentiam & absolutionem, possint tamen etiam

L

etiam notorii in ordinibus ante hæresin susceptis ministrare (intellige postquam hæresin ejurarunt, & ab ea absoluti) *C. saluberrimum & C. convenientibus cit. caus. 1. q. 7.* sed non nisi cum dispensatione, ut addit Pirh. *h. r. n. 45.* cum citato à se Sanch. *L. 2. mor. c. 25. n. 3.* Item irregulares & inhabiles ad officia Ecclesiastica & beneficia obtinenda sunt hæretici, saltem notorii, donec ab irregularitate absolvantur. Host. *in sum. h. r. §. quando & qualiter. n. 12.* Gemin. *in C. super eo h. r. Castrop. tr. 4. p. 5. n. 2.* & alii relati à Farin. *de hæresi q. 193. n. 68.* juxta *C. statutum h. r. in 6.* unde collatio beneficii facta hæretico invalida est, perceptique fructus ex eo unâ cum beneficio restituendi ante omnem sententiam. Sanch. *l. c. c. 26. n. 2.* Garc. *de benef. p. 11. c. 10. n. 72.* Farin. *q. 189. n. 72.* Wiest. *h. r. n. 54.* porro perseverare hanc inhabilitatem ejuratâ hæresi, affirmant quidam, negat Castrop. *l. c.* eumque secutus Wiest. *n. 55.* vel potius affirmat, eam non oriri, nisi hæresis sit publica, quod ipsum probabile censeat Castrop. hinc dixi: *hæretici saltem notorii seu manifesti*, nam utrum hæretici occulti contrahant irregularitatem, aut maneat irregulares post ejuratam hæresin, inter Authores valde controversum est, partem negativam, sive non contrahere illos irregularitatem, adeoque multò minus manere irregulares post absolutionem ab hæresi, sectantur Avila *de censuris p. 7. d. 4. du. 2.* Henriq. *L. 14. c. 4. n. 6.* Laym. *L. 1. tr. 5. c. 4. n. 12.* Farin. *l. c. q. 192. n. 79.* Pirh. *h. r. n. 46.* Castrop. *l. c. p. 4. n. 2.* qui postquam dixisset, se, de irregularitate tractaret, asseruisse, etiam hæreticum occultum esse irregularem, quin & *p. 5. n. 2.* ait expressè, censere se, esse probabile, ex hæresi occulta non oriri irregularitatem, seu inhabilitatem aut eam hæresi excludi (intellige per absolutionem) ad beneficia obtinenda; ratio hujus sententiæ est, quòd textus, in quibus fundatur hæc irregularitas, ut *C. nos. 2. q. 7. C. presbyter. de poenitent. dist. 5.* non loquantur, nisi de delicto notorio, & irregularitas non incurritur nisi in casibus in jure expressis, ita Castrop. aliam rationem dant alii, nimirum, quod dicta irregularitas non contrahatur ob hæresin secundum se, sed ob infamiam annexam illi, quæ cessat, seu nulla incurritur, dum hæresis est occulta. E contra partem affirmativam tanquam communiorem & veriore sequuntur Sylv. *v. crimen q. 2. n. 3.* Sanch. *l. c. n. 2.* Azor. *p. 1. L. 8. C. 11. q. 3. & c. 21. q. 8.* quibus inhaeret Reiffenst. *h. r. n. 255.* citans etiam pro ea Farin. quem paulo ante citaverat pro opposita, ratio ferè unica illorum est, quòd jura de hac irregularitate loquantur universaliter, & quòd Clem. VII. det Inquisitoribus facultatem dispensandi in irregularitate ob hæresin occultam, quod signum sufficiens sit, non minus eam contrahi ob hæresin occultam, quàm ob eam contrahatur excommunicatio. De cætero bene hic notat Pirh. cum Sanch. *l. c. n. 12.* sermonem hic esse de hæresi occulta, quæ in actum externum prodit, non tamen est publicè nota seu manifesta; cum certum sit apud omnes, ob hæresin sola mente conceptam & retentam nullam incurri irregularitatem. Item advertendum quòd addit, nimirum consuetudinem, secundum quam in his Provinciis Septentrionalibus Episcopi ex hæresi conversos, & ab ea absolutos ordinare solent, validam & licitam esse, cum hi etiam in foro Civili à publicis officiis & dignitatibus non excludantur, possintque hi Episcopi cum illis dispensare vi privilegii concessi illis dispensandi in omnibus irregularitatibus, præterquam contractis ex homicidio voluntario, bigamia, defectu natalium.

2. Resp. Ad secundum: idem, quod dictum de hæreticis quòd ad incurrendum irregularitatem, dicendum quoque de eorum credentibus, receptoribus, fautoribus, defensoribus, etiam quoad beneficia & officia ab iis obtinenda, ut Authores citati *responso. preced.* loquendumque de eorum credentia, receptione, defensione, fautoria occultis, sicut de hæresi formali occulta Wiest. *h. r. n. 53.* inò de hæreticorum credentium receptorum & c. filiis & nepotibus, saltem post eorum hæresin natis, ut Wiest. *l. c.* juxta *C. statutum. h. r. in 6.* quod idem esse videtur de natis post credentiam, fautoriam, & c.

Quæst. 163. Nam hæretici corumque credentes, fautores priventur officiis & beneficiis Ecclesiasticis ante hæresin legitime obtentis?

Resp. Tam de hæreticis formalibus ipsis, quàm de eorum credentibus, fautoribus & c. affirmativè juxta, *C. ut commissi. h. r. in 6. C. ad abolendam h. r. Barb. ibid. n. 5.* citatis Ricciol. *de person. extra gremium Eccles. L. 5. c. 19. n. 8.* Sanctarel. *de hæresi c. 33. n. 1.* tamen si, credentium, fautorum, & c. mentionem expressam non faciat. An verò ipso jure priventur illis, an non nisi per sententiam, controversum est, posterius docent, Vasq. *1. 2. d. 172. c. 2. n. 11.* Gomer. *reg. de annal. poss. q. 52.* Henriq. *de excomm. L. 13. c. 56. n. 2.* de Castrop. *l. 2. de just. hæret. puni. c. 4.* & alii apud Castrop. qui hanc sententiam probabilem dicit, *tr. 4. d. 4. p. 5. n. 3.* ex ea ratione, quòd *cit. C. ad abolendam.* de hoc dubiè loquatur; indubio autem benignior faciendâ interpretatio Legis, qualis est, infligendam penam privationis per sententiam. Prius, seu hæreticum, quantumcunque occultum, ipso jure privatum esse beneficiis legitime obtentis & possessis, defendunt Paris. *de resig. benef. l. 8. q. 1. n. 31.* Gontz. *ad reg. cancell. 8. gl. 15. n. 6.* Garc. *de benef. p. 11. c. 10. n. 60.* Sanch. *l. 2. mor. c. 26. 31. 6.* Suar. *de fide d. 21. f. 5. n. 17.* Covar. *l. 2. var. c. 8. n. 3.* Farin. *q. 189. a. 69.* Castrop. *l. c. n. 4.* Barb. *de potest. Episc. p. 3. alleg. 57. n. 37. & 38. & in cit. c. ad abolendam n. 6.* citans quam plurimos, unde ait, quòd hæc sententia ita recepta, ut videatur ab omnium sententia dilcedere velle, qui eam impugnare auderet; ratio præcipua hujus sententiæ est praxis & consuetudo, quia teste Farin. Sanch. & c. à die commissæ hæresis reputantur beneficia vacare ita, ut nulli amplius resignare possint in favorem, quia non sunt perfectè sua, sed reservatum Papæ, ut Castrop. *n. 6.* à quovis impetrari possint & alicui conferri, & si sint juris patronatus, ad illa à Patrono præsentari. Lambertin. *de jure pat. p. 1. l. 2. q. 8. a. 9. & 10.* Sanch. *l. c. n. 12.* Farin. *l. c. n. 79.* Gontz. *l. c. n. 148.* Barb. *de potest. Episc. l. c. n. 255.* Garc. *l. c. n. 23.* non tamen ante sententiam declaratoriam hæresis commissæ beneficium dimittere, & fructus perceptos post privationem restituere non tenentur, Sanch. *l. c. n. 7.* Farin. *l. c. n. 80.* Azor. *p. 1. L. 5. c. 8. q. 8.* Covar. *4. decret. p. 2. c. 6. §. 8. n. 8.* Castrop. *l. c. n. 5.* contra Paris. *l. c. n. 81.* Garc. *l. c. n. 18.* Gontz. *l. c. n. 15.* Barb. *l. c. n. 154.* eò quòd quoties privatur quis in penam delicti beneficio ipso jure, requiratur etiam externa executio, adeoque etiam ad inducendam obligationem in conscientia requiritur sententia declaratoria criminis, utpote ante quam non privatur beneficii possessione, nec etiam perfectè titulo illius, sed sub conditione, si sententia sequatur Castrop. *l. c. n. 6.* unde etiam infert

infert contra AA. paulò supra citatos, præsentationem & electionem ad tale beneficium, si electivum est, fieri non posse hæretico possessore illius non citato, uti id fieri posset titulo & possessione perfectè amissis. Si verò de facto Hæreticus resignationem vel permutationem beneficii fecisset, citra sententiam declaratoriam eam tenere, quousque dicta sententia sequatur, asserunt Sanch. n. 9. Azor. p. 1. L. 8. c. 13. q. 8. Castrop. l. c. quod nullatenus sustineri posset, si Hæreticus resignans vel permittens etiam possessionem & retentionem fructuum peratiner perceptionem & retentionem fructuum perceptorum ex beneficio usque ad sententiam declaratoriam Hæresis, docentes id ipsum, fundant se in eo, quòd ad hoc sufficiat titulus possessionis & legitimæ administrationis, etsi titulus & proprietas beneficii amissa, in quo maxima differentia ab habente scienter, & ab initio titulum nullum, quia is non habet, in quo fundet possessionem & administrationem legitimam beneficii, quæ tamen ratio, etsi eandem sententiam sectetur, non placet Castrop. ex eo capite, quòd censetur, privationem beneficii factam Hæretico ante sententiam declaratoriam criminis non esse tam absolutam & perfectam, ut titulum & dominium beneficii, aliatumque rerum penitus adimar, cum videatur ei impertectibile, qualiter sciens se carere omni modo titulo, eo uti possit, & validè in alium transferre, non translato titulo, quare existimat, dictam privationem esse quodammodo impertectam, & conditionatam, ut adveniente sententiæ declaratoriæ censetur à die commissi criminis privatus beneficio, & in hoc fundat suam rationem.

Quæst. 164. An igitur etiam Clericus lapsus in Hæresin, & mox sincerè conversus sit privandus officiis & beneficiis.

Resp. In hoc non convenire AA. negativam tenent Rebuff. *Pract. benef. n. 1.* Eymers. *in director. p. 3. q. 113. vers. considerandum.* Decian. *tr. crim. L. 5. c. 54. num. 8.* Archid. Gemin. Franc. aliique apud Farin. *l. c. q. 189. n. 82.* & in fragment. v. *Clericus, num. 362.* fundant se hi AA. in textu C. *ad abolendam. h. t. ubi: Si Clericus est totius ecclesiastici ordinis prerogativa, & sic omni officio spoliatus ecclesiastico, si secularis, relinquatur arbitrio potestatis, animadversione debita puniendus, nisi continuò post deprehensionem erroris ad fides Catholice unitatem sponte recurrere, & errorem suum ad arbitrium Episcopi publicè consenserint abjurare.* Sponte autem ad fidem reverti dicitur, quando intra tempus gratiæ venit non monitus, re integra, & ante receptas contra eum probationes, ut Archid. *in C. ut commissi. h. t. in 6. col. 2. ad medium.* vel ut alii apud Castrop. *l. c. n. 7.* ante sententiam definitivam, affirmativam, seu talem omnino privandum, & solùm ex dispensatione Pontificis, (quam dispensationem convenientissimam esse, eò, quòd hæc gratia aliorum conversiones maturet, ait Castrop.) ea retinere posse, tradunt Simancaf. *de Cathol. Instit. c. 47. n. 76.* Zechus *in sum. p. 1. tit. de fide. c. 11. num. 16. in 2.* Pegna, aliique apud Farin. *l. c.* qui idem tenet de Hæretico redeunte ad fidem, non sponte, sed testibus convicto, aut post sententiam. Item Castrop. *n. 8.* cum Sanch. *L. 2. in decalog. c. 25. num. 15.* de Hæretico jam declarato, ut tali, quantumcùnque is ante declarationem penituerit, cum hac declaratione posita, contrahantur omnes pœnæ à jure statutæ, inter quas est privatio ipso facto beneficiorum.

R. P. Leur. *Jur. Can. Lib. V.*

Quæst. 165. Quid sentiendum de filiis & nepotibus Hæreticorum, conuinque credentium, receptatorum, fautorum &c. quòd ad irregularitatem ad ordines, tam ad obtinenda, quam retinenda beneficia & officia ecclesiastica.

Resp. Primò: Filii Hæreticorum, & nepotes descendentes ex patre Hæretico, seu per lineam paternam, per lineam verò maternam non nisi filii, etiam Catholici, sunt irregulares, & inhabiles ipso jure ad officia & beneficia ecclesiastica publica, ad eòque & Ordines sacros, utpote quorum officia comprehenduntur inter officia publica ecclesiastica, ut Nav. *in man. c. 27. n. 205.* Avila *de censur. p. 7. d. 4. du. 3.* Sanch. *L. 2. mor. c. 28. n. 7.* Pirh. *h. t. n. 101.* obtinenda. AA. iidem, Castrop. *tr. 4. d. 7. p. 2. n. 6.* Reiffenst. *n. 26.* juxta C. 2. §. *Hæretic. in 6. C. 15. cod. in 6.* atque ita filius matris Hæreticæ erit inhabilis ad beneficia & Ordines, etsi pater illius Catholicus, & filius & nepos patris Hæretici erunt inhabiles, etsi mater Catholica, Gl. *in cit. C. statum. h. t. in 6. v. inane.* Farin. *de Hæresi. q. 191. n. 63.* Pirh. *h. t. n. 104.*

2. Extendantur hæc ipsa ad filios & nepotes credentium, receptatorum, fautorum &c. Hæreticorum, Pirh. *n. 101.* Castrop. *l. c. §. n. 7.* juxta *cit. textus.* & communem, nullo facto discrimine inter filios illorum legitimos, & illegitimos, etiam incestuosos, ut Sanch. hoc tamen observato discrimine cum Sanch. *l. c. n. 6.* inter parentes Hæreticos, credentes, & eorum descendentes, quòd ad hanc inhabilitatem, ut parentes maneant irregulares, etsi conversi, nisi cum illis dispensetur; filii autem illorum per conversionem parentum liberentur ab irregularitate, ita, ut absque ulla dispensatione beneficium & Ordines suscipere valeant, & obtenta retinere, ut constat *ex c. statutum §. hoc sanè. h. t. in 6.* Gloss. *fin. ibid.* Molin. *de 7. tr. 2. 658. n. 19.* Azor. *p. 1. L. 8. c. 13. q. 8.* Farin. *q. 191. n. 64.* Sanch. *L. 2. c. 27. n. 26.* Pirh. *h. t. n. 105.* Reiffenst. *n. 271.* Secus tamen etiam est, & non liberantur filii ab illa inhabilitate, etsi traditi brachio sæculari ad comburendum, (ut sunt relapsi, negativi, hæresiarchæ) etsi signa pœnitentiæ ediderint; quia impœnitentes à jure reputantur; ita cum Suar. *de fide. d. 23. f. 3. n. 3.* Castrop. *l. c.* Pirh. *n. 105.* De cætero, ut filii incurrant dictam irregularitatem, debet parens probari, esse Hæreticus vel fautor &c. vel deceisse in Hæresi, vel fautorià per sententiam, vel evidentiam facti, etiam non securà sententià, Sanch. *l. c. num. 28.* Azor. *p. 1. L. 13. C. 13. q. 8.* Castrop. *l. c.* Item debet parens certò esse parens, ut ex delicto illius pœnæ in filios descendant, aliàs in dubio excusabuntur, ut Covar. *2. var. C. 8. n. 3.* qualis in hoc casu probatur filiatio per nominationem & reputationem ortam ex tractatu, Farin. *l. c. num. 10.*

3. Et hæc quidem de irregularitate & inhabilitate filiorum & nepotum ad dignitates, beneficia & officia ecclesiastica obtinenda, de jure communi, etiam in Germania & Romano Imperio esse certam, & communissimam DD. etiam Germanorum, ait Reiffenst. & ipse Germanus *h. t. n. 274.* eò, quòd jus universaliter & indistinctè omnes Hæreticorum filios ac nepotes dictæ irregularitati & inhabilitati subjiciat; mirum proinde, Wieselner. *h. t. num. 60.* scribere, oppositam sententiam esse plerorumque Germaniæ nostræ AA. dum inter omnes, quos plu-

res pro ea citat, nullus sit Germanus. Illud certè indubitatum, quòd, si quid alicubi in Germania vi- get in contrarium, probandum esse, vi consuetudi- nis juri communi derogatum, quod fieri posse, ad- mittere coguntur omnes; cum irregularitas & in- habilitas ad beneficia ob Hæresin à sola lege huma- na inducta; per hoc autem, quòd fortè probetur, consuetudinem talem in una alterave Dicecesi aut Provincia Germaniæ existere, non probaretur, nec dicere liceret, generaliter filios & nepotes Hæreti- corum in Germania citra dispensationem in irregu- laritate admitti ad ordines & beneficia, sed neque ex eo, (quod est fundamentum præcipuum Adver- satorum) quòd Hæretici, eorumque filii in Ger- mania non sunt infames, tamen id gratis concedere- tur; cum dicta inhabilitas non fundetur in infamia, sed in odio Hæresis, & studio illam extirpan- di, avertendique ab ea alios metu talis pœnæ. Unde etiam, dum pro obtinendo beneficio Romam recurritur, à filio Hæretici Germani Papa de- clarat, filios Hæreticorum etiam in Germania esse inhábiles ad beneficia, teste Corrado; in praxi Cu- riæ Romanæ veratissimo, L. 3. prax. dispensat. Apostol. c. 4. à n. 1. cujus etiam in specie argumen- tum ex Germania adducit Reiffenst. h. t. num. 279. dum ait, se ipsum vidisse Germanum de nobilissi- ma familia optimè Catholicum, ideo præcisè, quia genitus à matre hæretica in Hæresi defuncta, patre illius jam tum converso non fuisse admissum ad Canonicatum, donec Româ dispensationem ab ir- regularitate attulisset, quod idem exemplum refert Wiestner, dum indicat illum admissum à Capitulo, citra, quod illud allatam illam dispensationem exe- gisset, nescio, num satis probet ex eo, quod, ut al- ferit, idem Canonicus Cathedralis à se jam ante ob- tenta sine dispensatione beneficia licitè retinuerit, sed neque, quod addit, Romam non adversari praxi Germaniæ, satis probat ex eo, quod etsi Roma non conferat filiis Hæreticorum beneficia citra dispensa- tionem, non tamen etiam factas in Germania illis collationes, sine dispensatione rejiciat; multa enim ad evitacionem majorum malorum toleranda sunt: neque denique quicquam pro derogacione juris communis, vi cujus statuitur dicta irregularitas, confici potest ex pactis & fœderibus publicis, in- itis à Catholicis Principibus cum Hæreticis, cum per ea SS. Canonibus, & legibus ecclesiasticis, pœnisque præsertim spiritualibus ab illis statutis contrarium nihil induci potuit, nisi à potestate ecclesiastica ac- ceptatum & approbatum.

4. Resp. Secundò: Filii & nepotes Hæretico- rum, eorumque credentium, receptorum, fauto- rum &c. non privantur beneficiis, quæ legitimè obtinuerunt, antequam parentes eorum laberentur in Hæresim, credentiam, fautoriam, receptionem Hæreticorum, aut etiam tales declarentur, ita juxta benigniorem usum receptam & communiorem, Fa- rin. q. 191. n. 57. Sanch. L. 2. mor. C. 23. num. 27. Abb. in C. urgentis. h. t. n. 4. Felin. ibid. num. 3. Menoch. conf. 805. n. 33. Clarus §. Hæresis. n. 14. Pirh. h. t. n. 106. apud Reiffenst. h. t. 282. item Penia. p. 4. director. q. 114. comment. 163. vers. in hac quæst. Suar. de fide. d. 22. f. 3. quos citat & sequitur Castrop. l. c. n. 9. contra Paris. de resign. L. 3. q. 1. n. 34. Gutt. 99. can. L. 2. c. ult. num. 38. Grassi. L. 2. decis. c. 1. n. 11. quibus inhæret Reif- fenst. n. 281. ratio præcipua responsionis est, quia nullibi statuta reperitur hæc pœna his filiis; pœnæ autem statuta (v. g. in præsentè, quo ad irregula- ritatem ad beneficia obtinenda dictis filiis natis post

Hæresin parentum) extendendæ non sint præcipuè respectu innocentum. Neque obstat C. filius. de pœnis in 6, ex quo adversarii præcipuum defu- munt fundamentum suæ sententiæ, ubi filii percu- tentium Cardinalem S. R. Ecclesiæ privantur bene- ficiis, quæ tempore percussione obtinebant; nam etsi inde probari posset, potuisse Ecclesiæ filios privare beneficiis habitis ob Hæresim parentum, etsi ea gravius delictum sit, quàm dicta percussio, non tamen probat illam de facto privasse cum illis; cum in pœnis non valeat argumentum à pari, aut etiam à majoritate rationis; ita ferè Castrop. unde etiam infirmatur alterum adversariorum argumentum, ni- mirum quod parentes magis affligantur ex privati- one illa beneficiorum à filiis obtentorum, quàm ex rejectione illorum ab obtinendis. Porrò dicta de retentione beneficiorum jam obtentorum à filiis Hæreticorum, idem dicendum videtur de beneficiis jam obtentis ab aliis ad preces, & recommendati- onem Hæreticorum, antequam jam essent Hæretici, tamen certum sit, ex c. quicumque §. ad hæc. illos privari beneficiis taliter obtentis per illos, postquam inciderunt in Hæresim, vel credentiam, favori- am &c. Hæreticorum.

Quæst. 166. An & qualiter incurrant infamiam Hæretici, credentes fauto- res, receptores, & filii eorum.

1. Resp. Primò: Hæretici sunt ipso jure, tam Canonico, quam Civili infames, ut ex c. excommunicamus. §. credentes, h. t. c. statutum. eod. in 6. Can. infames. 6. q. 1. & Auth. Gazaros. c. h. t. defumunt Azor. p. 1. L. 8. c. 13. q. 8. §. sepr. Hæret. pœna. Suar. de fide. d. 21. f. 5. n. 3. Grilan. de Hæ- res. q. 3. n. 2. Penia in director. inquisit. p. 1. Com- ment. 4. Barb. ad c. excommunicamus. n. 24. Pirh. h. t. n. 52. Et quidem ante omnem sententiam etiam declaratoriam criminis, si crimen sit publicum & notorium, quia tunc per evidentiam facti reddi- tur infamis infamia facti, quæ per contrarium factum, nempe conversionem, aboletur, si verò noto- rium non est, requiritur sententia, non quidem con- demnatoria, sed declaratoria, non contractæ infam- iæ, sed commissi criminis, seu quòd sit Hæreticus, vi cujus jam efficitur infamis infamia juris, Sanch. cit. c. 26. n. 1. Azor. Pirh. ll. cit. Laym. L. 2. tr. 1. c. 16. &c. hoc ipso autem, quòd sunt declarati Hæ- retici, repelluntur ab omnibus honoribus, dignitati- bus, neque esse possunt Advocati, Notarii, Judices, neque agere in judicio, Auth. credentes. §. nullus. c. h. t. excludunturque ab omni actu legitimo, Fa- rin. q. 189. n. 46. de quo paulò post in particulari.
2. Resp. Secundò: Credentes quoque recepto- res, fautores, defensores Hæreticorum sunt infames, non tamen antequam fuerint declarati excommu- nicati, & ab eo tempore intra annum satisfacere contempserint, juxta c. excommunicamus. §. cre- dentes. h. t. cujus verba sunt: Credentes præterea, receptores, defensores & fautores Hæreticorum ex- communicamus, firmiter statuentes, ut postquam quis talium fuerit excommunicatione notatus, si satisfacere contempserit, ex tunc ipso jure sit factus infamis &c. unde patet, tales quidem fuisse excommu- nicatos, infamiam tamen nunquam contraxisse, sed eam primò incurrere, quando intra annum à dicta declaratione excommunicationi non satisfecerunt, deserendo nimirum, seu ejurando illam suam cre- dentiam, receptionem, fautoriam &c.
3. Resp. Tertiò: Infamiam tamen probabilius non incurunt Hæreticorum, eorumque credenti- um.

um, receptorum, fautorum filii; cum hæc nullo jure in eos statuta reperiat, siquidem inhabilitas eorum ad beneficia eorum, & publica ecclesiastica officia statuta in eos, C. 2. §. *Hæretici. h. t. in 6.* non tam est infamia juris, aut etiam in ea fundatur, reddens eos inhabiles ad testificandum, & repellens eos ab actibus aliis legitimis, quàm genus quoddam irregularitatis, quæ non reddit illos inhabiles ad prædictos actus, & propriè infamies, ita cum Sanch. *l. c. 1. 28. n. 5.* Pirh. *h. t. n. 107.* & alii contra Molin. *cit. d. 658. n. 25.* & alios apud Farin. *q. 191. n. 25.* Sed neque pœna infamiae statuta in filios reorum læsæ Majestatis humanæ, in *L. quisquis. §. filii verò. C. ad Leg. Jul. Majestatis.* extendenda ad filios Hæreticorum reorum læsæ Majestatis divinæ, etsi horum crimen gravius, præsertim, cum, ut dictum supra, contra non delinquentes fieri non debeat extensio pœnæ, ob paritatem, vel etiam majoritatem rationis, arg. *C. vergentis. h. t.* ubi Papa non arguit absolute à confiscatione bonorum statuta reis læsæ Majestatis, ad confiscationem bonorum Hæreticorum, sed solum ex majoris criminis gravitate infert, non esse iniquum & mirum, si eadem pœna confiscationis imponatur jure canonico, crimini Hæresis, quæ jure civili imposta est crimini minori læsæ Majestatis humanæ.

Quest. 167. An & quando Hæretici, eorum credentes, receptores priventur sepultura ecclesiastica, & quæ pœna sepelientium illos.

1. **R**esp. Primò: Hæretici notoriè decedentes in Hæresi privandi sepulturâ ecclesiasticâ, seu in loco sacro inter Christianos, non obstante quocunque privilegio; ita juxta *C. sicut. h. t. Barb. ibid. n. 1.* citatis pluribus aliis, uti & in *C. excommunicamus. n. 39.* Castrop. *tr. 4. d. 4. p. 4. n. 1.* Pirh. *h. t. n. 53.* Muller, in *ff. lib. 48. tit. 4. §. 36.* cum communi, eò quòd, quibus in vivis non communicavimus, nec mortuis communicare debemus, *C. sacris. de sepult.* Extenditur dictæ sepulturæ privatio ad credentes receptores, fautores Hæreticorum, arg. *cit. C. sicut. & C. quicumque. h. t. in 6.* Castrop. *l. c. Pirh. n. 54.* Reiffenst. *n. 276.* item cum communi.

2. **R**esp. Secundò: Scienter sepelientium Hæreticos notoriè tales, aut etiam eorum credentes, receptores, fautores &c. pœna prima est excommunicatio, juxta *cit. C. quicumque. junctâ gloss.* Farin. *q. 192. toto §. 2. à num. 38.* Pirh. *l. c.* Castrop. *l. c.* videtur autem ad talem excommunicationem requiri, ut, qui sepelitur, nominatim sit denunciatus Hæreticus, ut colligit Pirh. ex Nav. *L. 5. Conf. 11. n. 1. b. t.* unde etiam eam non incurret, qui sepelit solum suspectum de Hæresi ex famâ, cum quis propriè non dicatur scire, qui solum novit per famam, & quod nequit, probare. Item videtur non sufficere, ut simpliciter sepeliat Hæreticum, sed requiri, ut id faciat ex dolo & malitiâ, cum in *cit. C. quicumque.* dicatur: *Sepelire præsumpsit.* ut Pirh. ex Nav. *l. c. n. 2. §. seq.* Est autem hæc excommunicatio læsæ sententiæ ob verba, *cit. c. excommunicationi subjacent.* tamen si reservata non sit Pontifici per Bullam Cœnæ, aliâve jura, quamvis contrarium colligi videatur ex *C. excommunicamus. h. t.* Sunt quoque excommunicati, qui locum (credo sacrum) concedunt ad sepeliendum Hæreticum, etsi ipsi non sepeliant, ut cum Farin. *l. c. §. 3. n. 45.* Pirh. non tamen illi, qui illum sepeliri curant, non favore Hæresis, sed ob amicitiam vel consanguinitatem,

aut ne ex insépulto cadavere aër inficiatur, ut Farin. *n. 50.* De cætero præter excommunicationem sepelientes incurrunt suspensionem de Hæresi, Farin. *l. c. n. 49.* Castrop. *l. c. Pirh. n. 55.* locus quoque ipse, in quo sepultus Hæreticus, privatur sepultura aliorum fidelium, & quidem non ad tempus tantum, donec satisfactum, sed in perpetuum, ut *ex citato c. quicumque. in fine* patere ait Pirh. citans Jo-And. *ibid. v. perpetuo.* de quo tamen meritò dubitandum videtur, si cadaver, vel ossa Hæretici exhumata, & locus reconciliatus.

Quest. 168. Degradatio Hæreticorum quid sit, coram, & à quibus, qualiterque infligenda, ob Hæresim, & qualiter evitanda.

1. **R**esp. Primò: Degradatio est pœna ecclesiastica, per quam Clericus ab officio & beneficio ecclesiastico depositus, omnibus insuper Ordinibus Ecclesiasticis, & Clericorum Privilegiis, etiam fori, & Canonis per sententiam in perpetuum, & sine spe restitutionis solenniter privatur, adeoque per eam degradatus, in potestatem sæcularem transit, à qua capi, incarcerari & puniri potest, sicut quilibet alius Laicus in quo posteriore differt à simplici depositione, ita Gl. in *C. 2. de pœnis in 6. v. privilegio clericali.* Abb. in *C. cum non ab hom. de Judiciis. n. 5.* Sylv. *v. degradatio. num. 1.* Clat. *§. fin. q. 74. n. 1.* Farin. *de Hæresi. q. 189. §. 2. num. 11.* Laym. *L. 1. tr. 5. p. 3. c. 5. n. 3.* Castrop. *tr. 29. d. §. p. ult. n. 5.* Pirh. *h. t. n. 84.*

2. **R**esp. Secundò: Ut Clerici Hæretici degradentur, & potestati sæculari ab eo puniendi tradantur, debent esse manifestè deprehensi in Hæresi, sive per evidentiam facti, quia v. g. publicè prædicavit Hæresim, sive per legitimam probationem, puta, per testes convictus, sive ex propria confessione in judicio, quam *C. ad abolendam. h. t. junctâ Gloss. v. deprehensi.*

3. **R**esp. Tertiò: Cùm ad degradationem Clericorum non facillè convenire possit Episcoporum numerus, aliàs ad eam requisitus à SS. Canonibus, *C. 3. §. 2. cans. 15. q. 7.* (nimirum in Episcopi degradatione Episcopi duodecim, in degradatione Presbyteri sex, in degradatione Diaconi, uti & probabiliter arg. *C. miramur. de servis non ordin.* in Subdiaconi degradatione tres) *C. quoniam. h. t. in 6.* concessum est, ut Sacerdotem, aliùmve Clericum in Sacris constitutum, dum ob Hæresim sæculari Curie tradendus, aut immutandus, (id est, ad perpetuos carceres damnandus) convocatis suæ Diocesis Abbatibus, aliisque Prælatibus ac Literatis, etiam Laicis, in utroque jure bene versatis, de quibus ei videbitur, degradare possit, etiam actu, & realiter solus Episcopus proprius confirmatus & consecratus, non tamen excluso Capitulo Cathedrali, nisi Episcopus præscripsisset, ut possit in puniendis & corrigendis subditorum excessibus sine consensu aut consilio sui Capituli procedere, Franc. in *cit. c. quoniam. n. 1.* & in fine Pirh. *n. 89.*

4. **R**esp. Quartò: Clericorum in Sacris constitutorum ob Hæresim ad perpetuos carceres aut triremes damnatorum degradatio, etsi de jure communi esse debeat actualis & realis, eos tamen ex consuetudine Tribunalis generalis, Inquisitionis Romanæ, ordinariè non nisi verbaliter degradari; testatur Farin. *l. c. q. 199. §. 2. n. 16.* Clerici tamen minorum Ordinum, etiam si tradantur Judici sæculari, ab eo damnandi ad mortem, non degradantur priùs reali-

realiter, sed solum verbaliter, Farin. num. 17. Pirh. l. c. arg. cit. C. quoniam.

5. Resp. Denique tametsi aliis regulariter non tollatur poena delicti per poenitentiam, juxta L. 6. ff. de furtis. redeuntes tamen ad fidem Hæretici in continenti sponte (secus si ex intervallo, & non sponte, sed metu poenæ & probationum) evadunt poenam, saltem mortis, modo tamen etiam tunc hæresim abjurent, & congruam satisfactionem præstent. Abb. in C. ad abolendam, n. 5. & 6. Menoch. de arb. cas. 37. num. 10. Pirh. h. t. num. 86. Porro hi redeuntes ab hæresi abjurare debent hæresim, non tantum, quam tenuerunt, sed & omnes quascunque alias Hæreses, aliàs non recipiendi. Farin. q. 194. n. 4. 12. & 13. & quidem publicè, si Hæreticus manifestus & Hæresim publicè professus. Item per scripturam manu propria abjurantis, vel per Notarium confectam, & ab abjurante subscriptam c. 8. & seq. c. 1. C. maximum. l. 9. 7. cujus abjuracionis forma habetur c. 42. dist. 2. de consecrat. & si abjurans nesciat scribere, sufficit Notarium se subscribere in præsentia testium audientium abjuracionem ore proprio rei factam, ut Farin. q. 197. num. 15. Si verò Hæreticus recuset abjurare ad arbitrium Archi-Episcopi aut Inquisitorum, Judici sæculari ut pertinax & impœnitens reliquendus, modo convictus de Hæresi, vel in ea deprehensus, alioquin non statim tradendus Curia sæculari, sed prius excommunicandus, & si per annum in excommunicatione steterit, condemnandus, Pirh. l. c. ex Farin. l. c. n. 34. & 35. Et hæc de degradatione ob hæresim. De cætero quæ spectant ad degradationem in genere, etiam ob alia crimina, ejusque executionem, dicentur ad tit. 37. de poenis.

Quæst. 169. Quæ poena Ecclesiastica statuta de Hæresi suspectis?

1. Resp. Primò in genere: Suspecti de Hæresi, nimirum ob factum aliquod affine Hæresi, nisi de facto illo congruè ad suspicionis & personæ qualitatem coram Episcopo se purgaverint, subfunt excommunicationi, & sunt vitandi, & si perstiterint per annum in illa excommunicatione, condemnandi & puniendi tanquam convicti de Hæresi c. 9. h. t. Abb. ibid. num. 8. & arg. c. 13. h. t. Barbof. ibid. n. 8. Pirh. h. t. n. 86. in fine.

2. Resp. Secundò: In specie leviter suspectus, nimirum ex levibus indiciis (qualia sunt, ex quibus, non frequenter, sed rarò concluditur ad crimen suspectum, Castrop. tr. 4. d. 7. p. 1. n. 1. & qualia is ibidem, ex quibus quis in fide reddatur leviter suspectus, partim secundum communem Doctorum opinionem, partim ex Jure & Lege sic statuyente, plura enumerat) non est condemnandus reus Hæresis, cum levia indicia modicæque conjecturæ movere non debeant virum prudentem ad Judicium ferendum de tam gravi crimine. Castrop. l. c. n. 4. citatis Simancas. de Cathol. instit. tit. 50. num. 28. Eymer. p. 2. directior. q. 55. n. 2. Roias. tr. de Heret. p. 2. assert. 6. n. 148. Farin. q. 187. n. 26. An verò sufficiat talis suspicio ad inquirendum specialiter contra aliquem ipsumque interrogandum de fide, controversum est. Affirmant Scaccia tract. de Judic. c. 59. n. 2. Roias. l. c. n. 20. Calderin. de Heret. filis. n. 10. Paris. l. 4. conf. 2. n. 100. Decian. tract. crim. l. 5. c. 20. n. 21. Mascard. de prob. l. 2. concl. 861. n. 3. & alii apud Castrop. n. 5. Limitant alii, & admittunt de homine vili & improbo, negant de homine honesto, nobili, religioso, utpote, quem sola inquisitio gravissimè læ-

dit & maculat. Alii etiam, ut Clarus part. crim. §. fin. q. 6. n. 6. Menoch. de præsump. q. 100. n. 2. & seq. Nav. L. 5. h. t. conf. 2. n. 8. negant de homine vili; eò quòd inquisitio & examinatio de credulitate alicujus institui nequit; quin de ejus re- & fide dubitetur, dubitare autem de alicujus infidelitate nunquam licet ob levia indicia. Denique aliter distinguit Castrop. num. 7. & admittit, si levius suspicio oriatur ex delicto, cui à jure vel consuetudine annexa est talis suspicio; eò quòd tunc directè examinatur tantum super delicto causante talem suspensionem & c. suspensionem autem solum in consequentiam, unde examinato nulla irrogatur injuria, cum non imponatur illi alia suspicio, quam quæ ei à jure imposta est. Negat verò, si delictum tale non est, sed quòd solum ex opinione Doctorum ingerit talem suspensionem. Ex quo infert num. 8. leviter suspectum suspensione probabili & juridica condemnari debere ad abjurandum de levi, ut tali abjuracione purget suspensionem contractam, ut Eymericus l. c. num. 9. & 10. Simanc. l. c. tit. 1. rub. de abjurat. n. 18. 21. & seq. Scaccia. l. c. c. 59. n. 10. Decian. l. c. c. 47. num. 2. Farin. q. 187. n. 31. ut autem condemnatio & abjuratio taliter leviter suspectis inferatur, delictum, ex quo oritur talis suspicio, debet esse plenè probatum; cum aliàs non sit vera suspicio, aut poenà digna, Masc. l. c. n. 7. Farin. n. 34. Menoch. l. c. conf. 82. n. 155. Castrop. n. 9.

3. Resp. Tertio: valde seu vehementer suspectus de Hæresi, nimirum ex verbis & factis efficaciter & frequenter Hæresim concludentibus, ut Castrop. num. 2. varia horum verborum & factorum exempla adducens ex Eymer, primò condemnari potest ad abjuracionem de gravi; cum ea suspicio non videatur alià vià purgari posse. Decian. l. c. Eymer. l. c. num. 9. & 12. Farin. num. 40. Castrop. num. 10. item damnari potest, in aliqua extraordinaria poena, vel pecunia, vel trimeris, vel fustigationis pro qualitate personæ & delicti, ex quo oritur suspicio; hoc enim ipsum est, quòd punitur, Farin. num. 41. Poena in directior. p. 2. in Comment. 20. vers. sed hanc. Suar. de fide. d. 23. f. 2. n. 5. Simanc. l. c. tit. 50. rub. de præsump. n. 21. Castrop. l. c. Si suspicio vehementer oriatur ex favora, receptione & c. Hæreticorum & c. puniuntur, hi suspecti poena statuta fautoribus, receptatoribus Hæreticorum, de quo vide Castrop. num. 11. & dicta partim supra, partim dicenda infra de poenis temporalibus eorum.

4. Resp. Quarto: Suspecti de Hæresi maxime & violenter nimirum suspensione orta ex verbis vel factis arctantibus Judicem ad credendum sic facientem vel dicentem, v. g. Hæreticis exhibentes reverentiam, consolationem, communionem ab iis recipientes, C. quicumque h. t. in 6. in causis fidei excommunicati, in excommunicatione insorescentes per annum; contumacia, h. t. in 6. In purgatione Canonica sibi in causa fidei indicta deficientes, C. inter consuetudines. de purgat. Canonica. Hæreticos visitantes, & ab iis visitationes recipientes, dona iis mittentes, & ab iis recipientes, C. accusatus. §. ille. h. t. in 6. hi, inquam, ut Hæretici damnati possunt; quia est præsumptio juris & de jure non admittens probationem directam in contrarium, juxta Eymer. cit. n. 10. Poena l. c. Farin. num. 46. C. quicumque. C. contumacia. C. filii. h. t. in 6. Castrop. l. c. num. 12. admittens tamen probationem indirectam, dum suspectus v. g. vult probare, testes examinatos falsum dixisse, vel indicia,

ex quibus sumpta hæc suspicio, esse falsa. Simanc. l. c. iii. § 1. rub. de probat. n. 13. Farin. n. 50. qui tamen n. 51. ait modum nihilominus procedendi in iudicio contra sic suspectum esse eundem, qui est contra suspectum de vehementi.

5. His omnibus non obstantibus, non est condemnandus ut Hæreticus, aut etiam ut de ea vehementer suspectus, qui metu gravi cadente in virum constantem v. g. metu tormentorum & mortis, exterius negat fidem, etsi peccet graviter; eò quòd cum Hæresis consistat in voluntario recessu à Catholica veritate, non præsumatur sic coactè recedens recedere voluntariè à fide; ac ita talis metus purgat suspensionem Hæresis, ita cum Simanca l. c. iii. 17. num. 29. & l. c. modo cessante tali metu statim signa doloris ostendat, & patrati sceleris poenitentiam exposculet, ne aliàs præsumatur adhuc prius ex animo consensisse & ratum habere turpem illam recessum. Unde & tunc ad abjuracionem compellendus tanquam de Hæresi vehementer suspectus. Sic AA. cit. Penia l. c. Simanc. num. 37. Farin. q. 183. à n. 26. Azor. instit. mor. p. 1. l. 8. c. 9. in fine. de cætero, secus est de metu non ita gravi (pro cuius exemplo Castrop. ponit metum infamiae, exilii, fustigationis non ita gravi) quia non videtur sufficiens in tam gravi crimine ad excludendam ejus suspensionem præsertim respectu Episcopi, Clerici, Monachi, Theologi, etsi ad hoc sufficeret respectu foeminae, pueri, aut plebei.

Quæst. 170. An quoque de Jure Civili incurrant infamiam & inhabilitatem ad Honores & Officia & Actus Civiles?

1. Resp. Primò: Infamiam, quæ poena est temporalis, incurrunt quoque Hæretici Jure Civili, ut constat ex Auth. Gazaros. C. h. t. ubi omnes Hæreticos utriusque sexus, quocunque nomine censeantur, perpetua damnantur infamiam. Item ex L. Manicheos. L. qua de Samaritanis. amb. credentes, fautores, receptores, qualiterque incurratur, dictum est supra.

2. Resp. Secundò: Hinc quoque de Jure Civili inhabiles sunt ad honores, officia publica & omnes actus Civiles, ita ut, per citata jura, si quis Hæreticorum, eorumque fautorum &c. ad honorem, dignitatem, aut officium publicum assumatur, vel aliquem ex actibus paulò post specificandis similibusve exerceat, omnia sint nulla & irrita. Sic itaque in specie creati non possunt Civitatum defensores. L. jubemus. C. Episcop. audien. nec ad consilia vocari, juxta Auth. Credentes C. h. t. ut Ricciul. de jure personar. L. 5. c. 20. num. 7. Sanctarel. de Hæres. c. 25. num. 11. vers. Hæretici. apud Barb. in C. excommunicamus. h. t. num. 26. nec esse possunt testes, Barb. num. 27. citatis Menoch. conf. 149. n. 28. Rebuff. de repro. test. n. 226. Farin. de Hæres. q. 56 n. 206. Sanctarel. l. c. nec esse consiliarii aut alii Ministri publici, Farin. q. 89. à n. 43. eoque teste Canonista omnes, nec consecui gradum Doctoris, esseque Judices & Advocati. Auth. Credentes. h. t. Barb. cit. n. 26. Sanctarel. l. c. Ricciul. l. c. n. 11. § 13. nec esse possunt milites, ex L. quicumque. §. nullum. C. h. t. aliique, adducti per Decian. L. 6. c. 43. n. 4.

Quæst. 171. An & qualiter Hæretici sint intestabiles, institui Heredes, & ab intestato succedere nequeant?

1. Resp. Ad Primum: Hæretici nec testamentum, nec codicillum, nec aliam voluntatem ultimam facere possunt. C. excommunicamus, §. Cre-

denes. h. t. qui textus, etsi loquatur expressè de Fautoribus & Defensoribus Hæreticorum, à fortiore tamen de ipsis quoque Hæreticis intelligendus est, juxta omnes. Concordat Jus Civile. L. Manicheos C. h. t. §. 5. ubi ergo scriptura illius irrita sit, sive testamento, sive codicillo, sive epistola, sive alio genere reliquerit voluntatem &c. item L. Ariani. L. fin. Auth. Credentes. C. h. t. rationem reddit Castrop. tract. 4. d. 5. p. 26. n. 1. quia omnia illorum bona à die commissi criminis addicta sunt fisco, de quo paulò post. Extenditur responsio primò, ut testamentum, codicillus, fideicommissum sint nulla, etsi facta ad pias causas; quia jura indistinctè loquuntur. Farin. q. 190. §. 6. num. 92. Barb. l. c. n. 29. Pirh. n. 74. Item, etsi facta in favorem filiorum, eorumque orthodoxorum, Gloss. in C. cum secundum leges h. t. in 6. Simanc. de Catholicis. tit. 9. n. 4. Barb. l. c. n. 30. Secundò, ut extendat se ad testamentum militare. L. fin. C. h. t. ut testamentum non convalescat post secutam poenitentiam Hæretici, Farin. n. 93. Pirh. l. c. Tertiò, ut secundum probabilem, quam tenent Covar. in clem. furiosus, p. 1. §. 2. n. 2. Penia l. c. p. 2. comment. 165. Peregrin. de jure fisci, L. 5. tit. 1. n. 172. Barb. l. c. testamentum sit ipso jure nullum ante sententiam, tam declaratoriam quam condemnatoriam, ita ut secuta sententia declaratoria criminis, retrahatur ad diem commissi criminis, & ab illo testamentum censeatur nullum. Contrarium tamen fortè probabilius sententibus Molin. de 7. §. 7. Tom. 1. d. 95. post med. Sanch. L. 2. mor. c. 24. n. 3. Valsq. l. 2. d. 171. c. 1. n. 21. Pirh. h. t. num. 74. Castrop. l. c. Farin. q. 190. n. 89. in fin. ex ea ratione, quòd Hæreticus non privetur Dominio utili suorum bonorum, & potestate transferendi ea in alios, donec sententia, saltem declaratoria criminis, succedat, adeoque sicut vi hujus potestatis potest bona sua validè etsi revocabiliter alienare, ita id etiam poterit testamento; ita Castrop. qui etiam subdit: Se non credere, quòd tradit Farin. n. 93. nimirum Hæreticum poenitentem & Ecclesiae reconciliatum non posse testari de bonis acquisitis post abjuracionem, eò quòd sententia confiscationis bonorum extendat se solum ad bona habita ante abjuracionem, & non ad habenda post illam. Posse nihilominus testamentum ante sententiam juxta hos posteriores AA. validum invalidari per sententiam, admittunt iidem. Reiffenst. h. t. n. 299. eò quòd in C. excommunicamus dicitur: Sit intestabilis; quo verbo futuri temporis importari sententiam ferendam volunt.

2. Resp. Ad Secundum: Privantur quoque omni successione ab testato, sive institui nequeunt Hæredes, Legatarii, aut quicumque capere ex testamento, aut ex alia voluntate ultima. Sed neque illius successione ab intestato capax est, Farin. l. c. Calder. tract. de Heret. rub. de poenis Hæres. n. 2. Simanc. de Cathol. instit. tit. 46. n. 55. Castrop. cit. p. 26. n. 2. &c. juxta L. Manicheos. C. h. t. §. 1. in fine, ubi: Ipsos quoque volumus ab omni liberalitate & successione, quolibet titulo venientes. L. Ariani. C. eod. Proinde generaliter procedit responsio: sive successio deferatur jure communi, sive jure militari, id est, ultima voluntate militis, sive jure fideicommissi, institutionis aut particularis Legati Barb. in C. excommunicamus. num. 32. Ricciul. l. c. L. 5. c. 27. n. 3. §. 4. Extenditur insuper specialiter, ut procedat, etiam si deferatur per viam contractus seu donationis inter vivos, L. Ariani C. h. t. §. cunctis. Farin. q. 190. n. 96. Sanch. l. c. l. 2. c. 14.

n. 36. Azor. p. 1. L. 5. c. 8. q. 1. Barb. Castrop. l. c. Pirh. n. 75. Item etiam si successio aut relictum deferatur vi majoratus seu primogenituræ. Meres. *tract. de majorat. p. 1. q. 1. n. 95.* Sanch. n. 32. Ricciul. num. 6. Barb. l. c. Item extenditur juxta communiorem, quam tenent Valq. *in opusc. mor. c. 9. §. 4. du. 2. n. 122.* Farin. *cit. q. 190. n. 102. & 104.* & plures apud illum præcipuo argumento desumpto ex *C. excommunicamus*, quod etsi expressè loquatur de fautoribus, receptoribus Hæreticorum (qui fictione juris sunt Hæretici) efficacius tamen de his intelligendum, ita ut Hæreticus tanquam incapax privetur Hæreditate & legato à tempore durantis Hæresis, adeoque statim à commissione illius, etiam ante Sententiam declaratoriam illius, ex qua sententia sequitur, teneri Hæreticum durante hæresi sibi delatam Hæreditatem & legatum restituere seu potius relinquere Hæredibus ab intestato venientibus; quia cum ipse sit incapax illius, non habet titulum ad retinendum. Neque etiam ea cedenda fisco, juxta *L. si quis mihi bona, ff. de acquir. Hered. & L. 1. C. de Hered. instit.* quam sententiam in judicando & consulendo tenendam esse ex eo præcisè, quia communis est, ait Castrop. l. c. n. 6. etsi censet nullo jure probari Hæretici per sententiam non declarati incapacitatem succedendi. Nihilominus contrariam sententiam, nimirum Hæreticum ante sententiam condemnatoriam aut declaratoriam non esse incapacem, & hinc non debere Hæreditatem aut legatum relinquere Hæredibus ab intestato, aut etiam fisco, tenent Lessl. *L. 2. c. 10. n. 52.* Sanch. l. c. c. 14. 31. & 34. eò quòd durum videatur sponte ante præceptum Judicis Hæreditatem aut legatum restituere. Ad quòd tamen bene dicit Pirh. quòd, licet durum sit privare se ipsum Hæreditate aut legato jam adito & obtento, secus tamen sit, de iis non aditis & obtentis, quorum ipso jure redditus est incapax. Atque ex his jam sequitur, quòd juxta sententiam priorem non tantum possit, sed & debeat repudiare Hæreditatem oblatam; secundum hanc posteriorem verò sententiam, etsi plures Doctores censent eam repudiari non posse; quia talis repudiatio cedere videtur in fraudem fisci (utpote, qui post latam sententiam Hæreticum tanquam indignum Hæreditate, eà privare potest) licitè & validè eam repudiari posse, ut cum Valq. *opusc. de testam. c. 9. du. 6. num. 24.* Castrop. l. c. num. 8. eò quòd Hæretico solum prohibitum sit alienare, quòd ejus est, & fisco obligatum, non autem omittere acquirere, quòd alienum est, & fisco obvenire potest, qualis est in hoc casu, Hæreditas. Extenditur denique ad donationem inter vivos, ita ut, sicut Hæreditatis & legati est incapax Hæreticus durante Hæresi, sic & hujus donationis, ita ut teneatur donanti restituere, nec publicanda sit per fiscum, ita Host. *inc. in eos. h. r. v. nihil conferant.* Azor. p. 1. L. 5. c. 8. q. 1. Farin. q. 190. num. 96. Castrop. l. c. n. 10. dicens communem, quamvis num. 11. subjungat, se credere attento rigore juris, probabilius validam esse talem donationem, neque Hæreticum ante sententiam obligatum esse restituere, sententià verò secutà pertinere ad fiscum.

2. E contra limitatur responsio primò in Hæretico absoluto ab Hæresi & reconciliato Ecclesiæ; cum per eam reconciliationem cesset ista incapacitas, & nanciscatur utramque testamenti factionem, ut & testari, & hæres institui possit, Sanch. *cit. c. 14. n. 40.* Ricciul. *cit. c. 27. n. 17.* Barb. l. c.

n. 33. Castrop. l. c. n. 7. An verò ad hoc sufficiat, Hæreticum pœnitere, an autem requiratur, ut etiam absolvatur, controversatur. Posterius sentit Valq. l. c. c. 9. §. 4. du. 2. n. 123. Eò quòd quam diu non absolvitur, censetur in Hæresi perseverare. Priùs, nimirum solum pœnitentem non tantum in foro conscientiæ, ut docet Sanch. l. c. sed & in foro exteriori, dum de verà pœnitentia constat, capacem esse Hæreditatis, credit Castrop. eò quòd licet excommunicatio tollatur per absolutionem, & non per pœnitentiam, Hæresis verò solà pœnitentià, incapacitas autem succedendi non proveniat ab excommunicatione, sed ab ipso peccato Hæresis. Secundò in legato alimentorum, cujus Hæreticus capax est, Barb. l. c. citatis Sardo *de aliment. tit. 9. q. 33. n. 7. & seq.* Molin. *tract. 2. d. 154. Col. 2. vers. de jure Civil.* Borgnin. *tract. de usufr. n. 238.* Ricciul. *cit. c. 27. n. 19.* contra Menoch. *Conf. 185. num. 8.* idque non tantum post pœnitentiam & absolutionem ab Hæresi, ut Sanch. l. c. n. 43. in quantum censet, illorum quidem capacem esse Hæreticum pro tempore, quo durat Hæresis, sed ea usurpare posse fisco, si, cum pronunciat sententiam condemnatoriam invenit inter delinquentis bona, quia illa sunt bona illius præsentia, sed ea pro tempore, pro quo perseverat in Hæresi, ut Castrop. num. 9. dum credit, eam non publicari seu confiscari, & hinc si illorum capax est tempore Hæresis, non fisco, sed Hæredibus ab intestato debita, & quidem irrevocabiler.

Quest. 172. An & qualiter confiscatio bonorum sit pœna Hæreticorum, & qualiter fieri possit, & cui bona confiscata applicanda?

1. Resp. Primo: Pœna Hæreticorum quocunque nomine venientium; tam Jure Civili quam Ecclesiastico ipso facto statuta à die commissæ Hæresis est confiscatio bonorum, ita ut filiis etiam Catholicis in nullo successio relinquantur, ut cum omnino communi & claris textus utriusque juris *auth. Gazaros, C. h. r.* ubi: *Censentes, quod bona talium (Hæreticorum) confiscentur, nec ad eos amplius revertantur, ita, ut filii eorum pervenire non possint &c.* ubi etiam ratio verbotens desumpta ex *C. vergentis h. r.* (per quòd hæc lex ex toto canonizata est) redditur, nimirum quòd cum reorum criminis læsæ Majestatis bona dicto modo confiscentur, *L. quisquis, C. ad Leg. Jul. Majestatis, quanto magis, qui aberrantes à fide Domini Dei Filium Jesum Christum offendunt à Capite nostro, quod est Christus, debent distinctione præcindi & bonis temporalibus spoliari &c.* & cum Leges secundum h. r. in 6. ubi bona Hæreticorum ipso jure de Peccatum confisio decernimus confiscata. Lessl. *de Inst. L. 2. c. 29. n. 8.* Sanch. *in Decal. c. 19.* Farin. *pr. crim. p. 1. q. 28. n. 10. & 11.* Menoch. *de arb. cas. 574. n. 4.* & alii magno numero citati à Barb. *in C. vergentis. n. 2.*

2. Resp. Secundò: Notando cum Castrop. *tr. 4. d. 5. p. 1. n. 2.* in executione hujus confiscationis leges non Civiles, sed Ecclesiasticas spectandas; cum Hæresis sit crimen merè Ecclesiasticum. *C. inquisitionis. §. prohibemus h. r. in 6.* dum autem crimen est Ecclesiasticum, tam Laici quam Clerici subduntur Legibus, & jurisdictioni Ecclesiæ. *C. licet de foro compet. junctà Gloss. v. vacante Imperio.* Unde Principes & temporales Domini contra voluntatem Ecclesiæ confiscationis pœnam nequeunt exequi. Quid autem iidem possint, latà per judicem

cem Ecclesiasticum sententiâ declaratoriâ criminis, mox dicitur.

3. Resp. Tertio: tametsi igitur confiscentur, & confiscata sint hæreticorum bona à die commissæ hæresis, quo ipso jure absque ullâ sententiâ Judicis condemnatoriâ, intellige tam criminis quam pœnæ, non secus ac in crimine læsæ Majestatis humanæ, ut cum Gl. in C. cum secundum h. t. in 6. V. ipso facto. Franc. ibid. §. confiscationis. not. 1. Sanch. l. 2. mor. C. 14. n. 1. testans de communi omnium consensu recepta, Pirh. h. t. n. 60. nihilominus tamen requiritur sententiâ Judicis, quâ declaratur, quis reus hæresis, antequam fiat executio, & in præsentem in pœnam delicti spoliatur possessione bonorum suorum; nisi fortè crimen esset ita notorium, ut nulla tergiversatione clari posset, ut Abb. in C. cum ab homine. de Judic. n. 29. Farin. in C. 1. de constit. n. 45. Nav. Conf. 20. h. t. n. 5. Pirh. n. 58. sententiâ enim declaratoriâ in iis tantum requiritur, ut conflet de crimine, unde, si de eo jam constet, expectanda non est hæc sententiâ, post latam verò sententiâ declaratoriâ illam criminis statim posse fieri executionem per Judices Sæculares, & bona per illos occupari absque alio processu, imò sine alio mandato Judicis Ecclesiastici, eò quòd illis ex hac sententiâ acquisitum sit jus illud occupandi illa, altruit Pirh. l. c. not. 2. atque ita necdum dici posse videtur, executio fieri purè per Judices Sæculares, si jus illud occupandi ita acquisitum per sententiâ illam latam à Judice Ecclesiastico. Fieri autem potest hæc executio etiam post mortem hæreticorum, si prius accusati de hæresi, non nisi post mortem convicti & condemnati fuerint; non enim pendente accusatione mortui crimen extinctum est, quin contra hæredes continuari possit, quin & inchoati accusatio, in ordine, ut bona defuncti cedant fisco. Arg. C. accusatus. §. in eo. h. t. in 6. Gl. ibidem. v. porro in figuratone. Franc. ibidem §. in eo. Farin. tr. de hæresi. q. 190. n. 9.

4. Resp. Quarto: sed neque ante latam sententiâ declaratoriâ criminis hæreticus amittit dominium & administrationem bonorum, quo jure secundum probabiliorem, ut videtur, quam tenent Molin. l. c. d. 95. n. 22. Sanch. l. 2. mor. c. 22. n. 3. & 4. & plures apud illum contra Azor. & Farin. eò quòd ex illo, quod confiscatio illorum à die commissi criminis ei sit annexa solùm, sequatur bona ab eo die realiter esse obligata & hypothecata tacitè fisco, quod bene stare potest cum Dominio, non secus dominium rei hypothecatae est penes debitorem, etsi res sit obligata Creditori, post sententiâ tamen declaratoriâ hæresis confiscatio actualis seu privatio & amissio retrahitur ad diem commissi delicti, ac si illo die lata fuisset, unde bona interea alienata fisco restitui debent unâ cum fructibus perceptis, & alienationes contra illasque interim iniri rescindi, ut Sanch. n. 33. dicens receptissimum apud utriusque Juris DD. & Theologos, nisi possessio bonorum defuncti fisco obstrictorum sit contra fiscum præscripta, ad quod requiruntur anni 40. vel nisi alienationes sint necessaræ ad alendum se & familiam solvendaque debita. Ex quibus jam inferitur, non esse obligationem ante sententiâ bona offerendi fisco, ut Barb. in C. urgentis. h. t. n. 3. citatis pluribus, & Authores mox citandi, nec delinquenti à Principe imponi posse, ut is in se ipsum tam gravem pœnam exequatur, privando se possessione bonorum suorum, cum per legem ad ejus executionem obligare sit extra potestatem Legislatoris, quia bono communi non expedit, dum talis obligatio sit humanæ infirmitati contraria, &

R. P. Leur. Jur. Can. Lib. V.

hinc multis transgressionibus exposita, & ita tenent Covar. 4. Decret. p. 2. c. 6. §. 8. n. 10. Gometz. l. 3. var. C. ult. n. 3. Azor. l. c. p. 1. l. 5. c. 7. q. 1. & 2. Sanch. l. c. n. 7. Suar. de fide d. 22. f. 3. n. 3. Farin. q. 190. n. 23. & alii, quos citat & sequitur Castrop. l. c. p. 18. n. 2. Item Pirh. h. t. n. 62. sed neque admittenda distinctio, quâ aliqui volunt esse obligationem spoliandi se bonis, dum delictum est publicum, secus, si est occultum, cum lex confiscans bona loquatur æquè de delictis occultis ac publicis, ita Castrop. n. 3. cum Suar. Farin. qui etiam addit, non esse illam obligationem, etiamsi quis crimen suum confessus esset in Judicio, quinimò etiamsi lex aliqua diceret, non esse opus sententiâ declaratoriâ, ut quis amittat & per se tradat sua bona, eò quòd, ut dictum, talis sit nimis acerba & regulariter ultra vires humanas, & bono communi non expediens, adeoque intelligenda lex talis de sententiâ declaratoriâ pœnæ, ita ut hæc censeatur incutia sine hac sententiâ, non tamen sine aliqua sententiâ declaratoriâ criminis, ut Vasq. l. 2. d. 170. à n. 21. Sanch. l. c. n. 20. Gometz. Castrop. l. citat. sed neque ante hanc sententiâ fisco ea bona occupare potest, ut Vasq. l. c. r. 4. n. 15. Sanch. n. 18. quamvis, ut cum Suar. notat Castrop. l. c. Fisco ante hanc sententiâ bona illa alteri tradere possit custodienda, ne auferantur.

5. Resp. Quinto: latâ sententiâ criminis declaratoriâ, executioni nequit resistere, utpote tunc justæ ac debitæ adeoque ea ex proposito occultare, & alteri custodienda tradere nequit, nec fisco ea occupare possit; quia hæc est positiva resistentiâ. Sanch. cu. c. 22. n. 11. Bonacina d. 3. de contract. q. 8. p. ult. §. n. 5. Castrop. l. c. n. 5. testans de fere communi. Item interrogatus de bonis, quæ habet & fisco jam applicatis, debet ea manifestare, quòd nisi faciat, executioni sententiæ positivè resistit, peccatque contra justitiam adversus fisco, qui ratione dominii acquisiti per sententiâ jam jus habet in delinquentis bona, adeoque & jus obligandi delinquentem, ut de eis interrogatus veritatem dicat. Sanch. l. c. Azor. cu. c. 8. q. 4. Castrop. l. c. Idemque, ut iidem, dicendum de hærede & possessore, penes quem talia bona existunt. Si verò condemnatus bona illa interrogatus non occultat, nec resistit, si auferantur, sed potius ea petita paratus offerre, satisfacit absque eo, quòd ea ultroneè seu non petita offerat; cum sententiâ (aliàs durissima, ut dictum) non obliget ad ea deferenda fisco, sed solùm justribuat fisco ea capiendi, Azor. Govar. LL. cit. Suar. l. c. S. 2. in fine Sanch. l. c. n. 8. in qua tamen sententiâ, ut ait Castrop. n. 6. communi difficultatem facit ex eo, quòd, cum facta condemnatione delinquens jus nullum in illis bonis habeat, sed illud totum translatum sit ad fisco, & si hic ea non petat, delinquens ea non retinere possit, multòque minus ea alienare, aut in usus proprios convertere.

6. Resp. Sexto: bona Clericorum confiscata ob hæresim patrimonialia tam immobilia quam mobilia, secundum Gloss. in Clem. 2. h. t. V. Ecclesiasticum. Lopez. in pract. crim. Can. c. 117. in addit. Lu. F. V. applicantur. Sylv. V. hæreticus. r. n. 13. Farin. de hæresi. q. 190. §. 11. n. 154. n. 37. & 38. Pirh. n. 68. Barb. in C. excommunicatus. h. t. n. 8. & alios apud illum, applicanda sunt fisco Ecclesiæ Episcopalis, in pios usus distribuenda, secundum alios (quorum sententiâ approbat Covar. l. 2. res. sol. C. 9. n. 12. cum Capones dicentes applicanda Clericorum hæreticorum bona Ecclesiis non loquantur de bonis, de quibus si aliàs non hæretici

testari possunt) applicanda fisco Principis, idem ii sentiunt de bonis eorum quasi patrimonialibus, de quibus etiam liberè testari possunt, quæ acquiruntur non ex fructibus beneficii, sed ratione alicujus ministerii Ecclesiastici, v.g. promissis legendis administratione Sacramentorum, sepeliendis defunctis, bona verò ab iis acquisita intuitu beneficii Ecclesiastici tanquam indubitatum juxta *C. excommunicamus. §. damnati h. t.* debere applicari Ecclesiæ, cui serviverunt, tenent à fortiore præter Authores paulò ante citatos Sanch. *l. c. c. 20. n. 24.* Clar. *V. hæresis n. 13.* Valq. *1. 2. d. 169. c. 2. n. 19.* Azor. *l. c. c. 12. q. 14.* Peña *in director. inquisit. p. 3. Schol. 154.* Covar. *l. c. Sanctarel. de hæres. c. 23. n. 2.* ubi etiam, quòd quando clericus à Curibus Ecclesiis stipendia accepit, ejus bona confiscata pertineant ad omnes illas Ecclesias juxta proportionem stipendii accepti. Quod si hæreticus est Laicus, bona illius confiscata pertinent ad fiscum Principis Sæcularis, ita tamen, ut ab hoc istiusmodi executio fieri nequeat, nisi prius fuerit lata sententia declaratoria criminis per Judicem Ecclesiasticum, juxta *C. cum secundum, h. t. in 6.* & dicta à nobis paulò supra. Porrò hic notandum ex Castrop. *l. c. p. 23. n. 2.* quòd, cum punire hæresim tanquam crimen purè Ecclesiasticum tam in Laicis quam Ecclesiasticis spectet ad Pontificem, & inter pœnas illius sit confiscatio bonorum in imponenda illà & exequenda, adeoque etiam in determinanda applicatione bonorum confiscatorum constitutiones Pontificiæ servandæ sint, & præferendæ aliis Principum constitutionibus contrariis, ac proinde constitutiones, si quas quòd ad hanc applicationem observandas, quandoque Pontifex ad speciales Provincias & personas dirigit, hæ tanquam leges universales pro tota Ecclesia observandæ, ut constat ex pluribus Legibus Corpori juris insertis, quæ non nisi ad speciales personas directæ fuerunt, quibus tamen non obstantibus, attendendæ sunt, & servandæ diversorum locorum consuetudines diversæ quòd ad hanc applicationem præscriptæ, dum à Sede Apostolicâ non reprobantur, dum etiam ea applicatio ad Inquisitores aliosque Ministros Pontificis, quibus concessum de hæresi judicium tanquam accessoria condemnationi, spectat Pirh. *h. t. n. 73. in fine.*

Quest. 173. Quenam bona hæreticorum obnoxia confiscationi, quanam non?

I. Resp. Ad primum, primò in genere: omnia bona, tam mobilia, quàm immobilia, jura & actiones hæretici propria dum hæresim committit, confiscantur ipso jure, *L. Manichæos Valq. 1. 2. d. 96. n. 3.* Sanch. *cit. l. 2. c. 14. n. 1. 2.* Suar. *l. c. d. 22. f. 5. n. 4.* Castrop. *tr. 4. d. 5. p. 2. n. 2.* secus est de bonis, quæ sunt alterius, etsi in potestate hæretici. Item de bonis, quæ fuerunt hæretici, sed non sunt illiustempore delicti, quia ea alienavit donatione simplici aut contractu, nisi alienavit in fraudem fisci, quia tunc nulla est donatio vel venditio, sed revocatur à fisco, Farin. *in pr. crim. q. 164. n. 48. §. 50.* Castrop. *cit. p. 2. n. 3.* præsumitur hæc fraus, si facta alienatio statim, ac delictum committitur, nisi necessitas alienandi appareat. Menoch. *L. 3. præsump. 127. n. 17.* Gomez. *Tom. 3. Var. c. 14. n. 4.* Castrop. *l. c. n. 4.* contra Fabium in *Instit. §. item, quis in fraudem à n. 7.* item, si fiat donatio omnium bonorum vel majoris partis eorum, Menoch. *præsump. 124. n. 7. §. 8.* Mascard. *de prob. concl. 558. n. 1. §. 2.* Castrop. *n. 4.* idque etiam, si donatio facta in-

terpellatis vicibus & diversis personis, Menoch. *n. 10.* Gomez. *n. 21.* Idem est de alienatione bonorum meliorum & pretiosorum, Menoch. *n. 9.* Gomez. Castrop. *LL. cit.* secus est in venditione majoris partis bonorum, aut etiam si venditio omnium bonorum facta est justo pretio, vel parùm minori absque omni occultatione. Gomez. *n. 8.* Castrop. *l. c.* Item fraus præsumitur, si facta donatio vel venditio personæ conjunctæ sanguine vel amicitia, à qua donatum vel venditum facilè recuperari potest. Menoch. *n. 23.* Castrop. *l. c.*

2. Resp. Ad primum secundò: bona sub conditione donata ab hæretico purificata conditione, dum hæresis seu delictum committitur, obnoxia sunt publicationi seu confirmationi. Farin. *de hæres. q. 190. n. 12.* Suar. *l. c. n. 3.* Simanc. *de Cathol. Instit. c. 9. n. 9.* Castrop. *l. c. p. 3. n. 1.* dicens communem, quia dicta bona sunt donantis, quamdiu conditio non impletur, hac impleta sunt, sunt fisci ob hæresim donationis. Idem est de donatis sub conditione causâ mortis, ita ut, si donator postea fiat hæreticus; sic donata confiscantur, ac si nulla donatio facta, cum tunc, quando donatio debebat habere effectum, jam donatum non sit donantis, sed fisci, Castrop. *l. c.* qui tamen *n. 2.* fisco sibi ait, de bonis donatis absolute causâ mortis, si donata à viro uxori, ita ut talis donatio commisso delicto cæteris bonis confiscatis firma maneat, & bona illa non transeant in fiscum, non secus, ac si mors naturalis Donatoris evenisset. Pro quo citat. *L. sed si mors. ff. de donat. inter vir. & uxor. L. res uxoris. C. eod. L. quisquis §. uxores. C. ad Leg. Jul. Majest. & Bald. in L. in executore. C. de execut. rei judic. col. 9.* Molin. *de §. §. d. 659. in fine.* Sanch. *de matrim. l. 6. d. 17. n. 5.* Farin. *q. 25. n. 130.* Ut autem talis donatio firma remaneat respectu fisci, traditionem factam requiritur, Farin. *l. c. n. 137.* Clarus. *§. donatio. q. 9. vers. Scias autem: contrarium tenente Molin. Tom. 2. d. 288. §. dubium est.* utramque sententiam hanc probabilem sentiente Castrop. *l. c.* ubi etiam contrarium sentit, de donatione facta absolute causâ mortis ab uxore, viro vel à viro alii, ita ut ea non confirmetur morte civili donantis, sed omnino dissolvatur, & bona donata transeant ad fiscum, eò quòd morte civili confirmetur donatio causâ mortis facta uxori respectu fisci sit speciale privilegium, respectu uxoris, juxta *l. res uxoris.* pro quo citat Molin. *Tom. 2. d. 289. §. disput. præced. Sanch. ubi ante n. 6.* Farin. *l. c. n. 131. & q. 164. n. 17.*

3. Resp. Ad primum tertio: debita hæretico & jura conditionata sub conditione futura descendenti ex contractu aliquo, v.g. venditionis, stipulationis, cadunt sub confiscatione, etiam si conditio impleatur prius post condemnationem. Menoch. *conf. 101. n. 25. quemad. in qq. fiscal. q. 10.* Castrop. *L. p. 4. n. 3.* Perreg. *de jure fisci. l. 5. tit. 1. n. 132.* Azor. *p. 1. l. 5. C. 7. q. 8.* Valq. *1. 2. d. 169. c. 1. n. 6.* Sanch. *L. 2. c. 14. n. 15.* & alii, quos citat & sequitur Barb. *in C. urgentis. h. t. n. 6.* ex ea ratione, quòd jus illud sicut transmissibile est ad hæreses juxta *§. ex conditionali. Inst. de V. O.* ita etiam ad fiscum, secus est de debitis hæretico ex testamento, ut est hæreditas, legarum, fideicommissum, utpote, quæ sicut transire nequeunt ad hæreses, ita neque ad fiscum, ad quem transmitti solùm possunt, quæ ad hæreses extraneos transire possunt, quia fiscus est loco hæredis extranei, per *l. 2. C. ad Leg. Jul. de vi. Sanch. l. c. Farin. cit. q. 25. n. 143.* Castrop. *cit. p. 4. n. 2.* Et quid de substitutione conditionali, quod non transf-

eat ad fiscum, si conditio purificetur post sententiam, sumitur ex *L. substitutio. ff. de acquir. rerum dominio. & L. ex facto. §. fin. ff. de vulg. & pupill.* & ibi Baldus, quem sequitur Gaspar de crim. lase Majest. *L. 2. §. 7. n. 2.* Farin. *l. c. n. 144.* Sanch. *cit. c. 14. n. 18.* de fidei commissis, si fidei commissarius decedat ante conditionis eventum, constat ex *L. legata sub condit. ff. de condit. & demonst. de legatis conditionalibus* ea non transire in fiscum, si conditio sub qua legata impletur, post delictum, probatur manifestè ex *L. unic. c. de caduc. toll.* Farin. *cit. n. 144.* Covar. *qq. pract. C. 39. in fine.* Sanch. *l. c. n. 17.* quin & legatum alimentorum, etiam durante vita hantici non transire in fiscum, tenent Bossius *tit. de bonis public. n. 24.* Clarus *qq. pract. q. 78. vers. utem in fiscum.* Farin. *l. c. n. 145.* Ita tenet Castrop. *cit. n. 2.* apud quem etiam vide rationem discriminis, cur potius debita ex contractu, & non debita conditionata ex voluntate ultima transeant ad fiscum.

4. Resp. Ad secundum primò: Bona Ecclesiæ, ut domus, prædia ac similia, ex quibus Clerici redditus beneficii percipiunt, non confiscantur ob Hæresin Clericorum, qui ea possident, quin & ipso jure excommunicantur Judices illa confiscantes, *Clem. 2. h. t. post. princ.* per hos verò Judices intelliguntur ipsi Inquisitores, & eorum Commissarii seu Vicarii, etiam Episcoporum & Capitulorum sede vacante ab iis ad negotia inquisitionis deputati, vel ab iis substituti, *Gl. hic. v. in casu.* Sanch. *L. 2. c. 20. n. 4. & 5.* Pirh. *h. t. n. 71.* non tamen excommunicantur id attentantes Episcopi, aut alii Prælati jurisdictionem quasi Episcopalem habentes; quia de illis in jure, quo ad hoc non fit mentio, excommunicatio autem non est extendenda ad casus non expressos, ita Sanch. *l. c. C. 22. n. 6.* Farin. *de Hæresi. q. 186. num. 141.* Pirh. *l. c.* Extenditur dicta excommunicatio ipso jure lata, *in cit. Clem.* ad eosdem, si illicitè, seu quibuscunque modis illicitis pecuniam, aut res pecuniæ æstimabiles à delinquentibus, etiam Ecclesiæ applicandam extorquent prætextu officii inquisitionis, aut in causa fidei; secus si illicitè id faciant, aut ignorantes esse bona Ecclesiæ, Sanch. *n. 7.* Farin. *n. 139.* & sic ea excommunicatio incurritur, si bona acquisita à Religioso professo, qui præest alicui Ecclesiæ, etiam intuitu personæ illius, applicantur fisco; cum ea sibi utpote professo acquirere non potuerit, sed Ecclesiæ, *Gl. in cit. Clem. v. Ecclesiærum.* Sanch. *n. 13.* ab utràque tamen hac excommunicatione, utpote non reservata Papa absolvi potest Prælatus Papæ inferior, quamvis absolutio à priore excommunicatione non permittatur Ordinariis, nisi prius iis, à quibus pecuniæ sunt extortæ, plenè sit satisfactum, *Gl. v. absolvi.* Sanch. *n. 18. a. 19. & 21.*

5. Resp. Ad secundum secundò: Jus patronatus (cujus non datur propriè confiscatio, sed extinctio) personale, & de se principale non includitur in confiscatione honorum, nec per se Judex Laicus potest illud confiscare, (intellige minùs propriè loquendo) seu extinguere ob defectum jurisdictionis spiritualis, sed manet penes delinquentem, donec is per Judicem Ecclesiasticum eo privetur, tanquam eo indignus, vel etiam is ipso jure post laram sententiam declaratoriam criminis illo privetur, in quo casu Ecclesia manet libera à jure patronatus, sibi oneroso, quod quidem privilegium immunitatis à confiscatione, etiam in jure expressum non sit, est tamen consuetudine receptum; ita Rochus de jurep. *v. ipse vel is. q. 29. num. 69.* Clar. *§. fin.* Molin. *de R. P. Leur. Jur. Can. Lib. V.*

primogen. L. 1. c. 24. n. 26. Sanch. *in Decalog. L. 2. C. 19. n. 26.* Farin. *de Hæresi. q. 191. §. 1. num. 24.* Garc. *de benef. p. 5. C. 25. & seq.* Lambert. *L. de jurep. L. 3. q. 8. Azor. p. 1. L. 8. c. 12. q. 9.* Castrop. *l. c. p. 5. n. 1.* & plurimi alii, quos citat Barbof. *in C. urgentis. h. t. num. 21.* quòd sitamen sint plures patroni, Ecclesia non manet libera, sed jus patronatus pergit residere penes cæteros, utpote, qui sine sua culpa jure acquisito privari non debent, Castrop. *n. 2.* cum Sanch. *n. 17.* Item, si institutor juris patronatus non vocavit successores, ad quos jure hereditario cum aliis bonis transitorium esset jus patronatus, Ecclesia in dicto casu manet in perpetuum libera. Si verò vocavit successores, dixitque, ut succedat post vitam delinquentis, hoc vivente, Ecclesia manebit libera, si voluit, ut statim à commissio crimine succedat proximus agnatus, negante ei, talem dispositionem præjudicare posse fisco, tenere debent, Ecclesiam manere liberam; affirmantes verò, eam præjudicare fisco, affirmare debent, statim jus patronatus transire ad designatum successorem, Castrop. *cit. n. 2.* De cætero, si jus patronatus transire non potest ex voluntate Institutoris, seu Fundatoris Ecclesiæ ad hæredes extraneos, transire nequit ad fiscum, seu is illud usurpare non potest, quia is loco extranei Hæredis habetur, ex *L. 2. ad Leg. Jul. de vi.* ubi verò confiscatio omnium bonorum fit à Judice Ecclesiastico, ut contingit in crimine Hæresis, sive Patronus sit Laicus, sive Clericus, jus patronatus transire potest ad Hæredes extraneos, juxta *Clem. Pastoralis. §. rurs. de sent. & re judic.* confiscatione autem facta omnium bonorum à Judice Laico, (uti ea ab illo fieri potest directè jus patronatus annexum castro, alterive rei confiscatur indirectè, & manet confiscatum, seu suo modo transit ad fiscum. Si verò nulli rei confiscabili directè, sed personæ, confiscatis omnibus bonis illius personæ, manet inconfiscatum, quia non potest confiscari indirectè, seu accessoriè ad bona directè confiscabilia, cum nullis adhæreat, neque directè confiscari potest à Judice Laico, Castrop. *n. 8.*

6. Resp. Ad secundum tertio: Pensiones ecclesiasticæ non veniunt sub confiscatione omnium bonorum, facta à Judice Laico, tum quia sunt quid spirituale, tum quia pensionarius talis judicari nequit à Laico, cum sit de jurisdictione Ecclesiæ, ratione talis pensionis, Castrop. *n. 11.* confiscari autem possunt à Judice Ecclesiastico pensiones decursæ ante sententiam, quia sunt bona delinquentis, secus est de pensionibus decurrentibus post sententiam, quia confiscatio non extendit se ad bona futura, seu acquirenda post condemnationem, Castrop. cum Suar. *de fide. d. 22. §. 5. n. 6.* de jure autem percipiendi illas, loquendum ferè sicut de jure patronatus, jus enim illud propriè non confiscatur, sed, dum crimen est dignum privatione juris percipiendi pensiones, extinguitur in favorem Ecclesiæ, & beneficium, ex quo solvebatur pensio, manet liberum ab illo onere. Idem. Simile quid est, quòd ad censum annuum perceptum, & percipiendum ante vel post condemnationem, ita tamen ut res censui obnoxie pertinentes ad Dominum census delinquentem confiscentur, (intellige post sententiam declaratoriam criminis) reservato tamen jure solvendi sibi censum, quod in iis habet alter, cui obnoxia, Barbof. *in C. urgentis. h. t. n. 10.* citatis Bajardo *ad Clarum. §. Hæresis. n. 19.* Farinacio *de Hæresi. q. 190. §. 1. n. 25.* Sanch. *cit. L. 2. C. 14. n. 7.* item Castrop. *L. p. 8. n. 3.* ex ea ratione, quòd fiscus succedit in juribus delinquentis, ac proinde in dominio utili & directo

directo prædiorum, rerumque aliarum Hæretici, cum obligatione tamen censum ei, cui is debetur.

7. Resp. Ad secundum quartò: Non confiscatur Emphyteusis, quæ ad hæredes extraneos transmitti non potest, privatur tamen eâ quò ad commoditatem percipiendi fructus delinquens, eâque transit ad successores vocatos, etsi nulli vocati sint, redit ad Dominum directum, Farin. *l. c. q. 190. n. 63.* Castrop. *l. c. n. 4.* secus est de Emphyteusi, quæ ad hæredes extraneos transire potest, non existente aliqua speciali prohibitione, Farin. *l. c. Clarus §. Emphyteusis. q. 29. n. unico.* Valq. *2. 2. d. 169. c. 3. n. 25.* Azor. *l. c. c. 12. q. 11.* Molin. *de just. tr. 2. d. 481. concl. 1.* Barb. citatis insuper pluribus aliis, Castrop. *l. c. n. 2.* Sanch. *l. 2. c. 19. n. 24.* & 26. ubi etiam resolvit, quòd fiscus ad instantiam Domini directi cogi possit, ut vendat Emphyteusin, transferatque in personam, quæ non ita potens, & tot gaudens privilegiis, dum verò fiscus Emphyteusin retinet, tenetur jus integrum servare Domino, quod in ea habebat, dum à delinquente possidebatur. Ampliant hoc ipsum in Emphyteusi Ecclesiastica, seu ea, quæ accipitur ab Ecclesia, Xenodochiis, aliisque locis piis, Azor. *l. c. Simanc. de Cathol. inst. tit. 9. n. 103.* Barb. *l. c. num. 7.* citatis aliis, Sanch. *l. c. n. 29.* contra Clarum & Molin. *ll. cit.* censentes, Emphyteusin Ecclesiasticam non posse publicari, quòd idem tenet Castrop. *l. c. n. 2.* dum ait: Si concessa ab Ecclesia, non potest ad hæredes extraneos transire, nisi ab ea fuerit in perpetuum concessa, Sanch. etiam *num. 31.* verius censet, dari optionem Ecclesiæ, ut intra biennium deliberet, an malit revocare, quàm fiscum habere Emphyteutam. De cætero, ad quem fructus & commoditates, quas Emphyteuta delinquens percipere debuisse, spectent tempore vitæ emphyteutæ, vide fusè tractatum à Castrop. *l. c. à n. 5.* Item, num Ecclesiæ competat jus revocandi Emphyteusin Ecclesiasticam in fiscum translata, vide apud eundem *à n. 9.* & ad quem pertineant melioramenta facta in prædio Emphyteutico, vide apud illum *à n. 13.*

8. Resp. Ad secundum quintò: Fidei commissum, seu bona fidei commissio subjecta, adeoque alienari prohibita à testatore, non comprehenduntur sub publicatione, seu confiscatione bonorum omnium fidei commissarii Hæretici, aut aliter delinquentis, cui aliàs statuta pœna confiscationis bonorum omnium; ita juxta expressum textum, *L. Imperator. ff. de fideicommiss. Libert. Barb. ibid. n. 1.* Gigas *de crim. læsæ Majest. l. 2. tit. de pen. q. 3. num. 3.* Clar. *pract. q. 78. vers. saltem quæro.* Mol. *de just. Tom. 3. d. 556. n. 2.* Castrop. *tr. 4. d. 5. p. 6. n. 1.* Farin. *L. 1. pract. q. 25. n. 22.* citans quàmplurimos ex ea ratione, quòd, cum quilibet habeat liberam facultatem disponendi de suis bonis, adeoque etiam sub prohibitione, ne donatarius donata alienare possit, ac ita constituat fidei commissum, hic fidei commissarius sicut ea alienare nequit, contrahendo in præjudicium alterius, sic etiam id nequit delinquendo in præjudicium innocentis, quòd fieret, si ex bona, in quibus substitutus est alius, fidei commissario primo civiliter mortuo, seu delinquente, transirent ad fiscum; quòd ipsum extendunt Farin. *l. c. n. 3.* Sanch. *l. c. c. 18. num. 17.* Ruin. *L. 5. cons. 23. n. 15.* & alii, quos citat & sequitur Castrop. *num. 2.* ad bona prohibita dividi, cum divisio illa sit quædam alienatio. Limitanda è contra responsio, primò, ut procedat, si prohibitio alienationis facta tantum in favorem delinquentis, (uti id colligitur ex eo, si nullus ei substitutus, seu

nulli præter eum vocati) tunc enim bona illa transirent ad fiscum; cum favor ille perdat ob delictum, idque, etiam si testator expressè prohibuisset, bona illa transire ad fiscum; quia illa prohibitio, utpote favens delinquenti, & in fraudem fisci facta, impedire illam translationem in fiscum non poterit, ita Mol. *de primog. L. 4. c. ult. num. 5. juncto n. 14.* Sanch. *l. c. n. 5. juncto n. 7.* Farin. *l. c. n. 46.* & 47. Castrop. *l. c.* limitanda secundo, ita ut, si facta sit prohibitio alienationis temporalis tantum, seu ad vitam delinquentis, bona illa transire possunt ad fiscum, quò ad commoditatem & utrum fructum, quem delinquens damnatus percipere debuisse, cum nulla per hos fiat inno centi iniuria, ita juxta expressum textum *L. Statius Florus. §. Cornelio. de jure fisci. L. cum Pater. §. Hæreditatem. ff. de Legat. 2. & ibi Alex. Barb. Farin. cit. q. 25. n. 34.* Sanch. *cit. c. 19. n. 7.* Castrop. *n. 3.* neque ex eo, quòd Bannitus cum publicatione bonorum reputetur pro mortuo, per *L. ex facto. §. ex facto. ff. ad Trebellian. rectè deducitur, substitutum, & non fiscum debere succedere in hoc casu, quò ad dictam commoditatem in fidei commissio; cum id verum sit in iis, quæ commodum delinquentis spectant, & non, quæ aliorum utilitatem concernunt, ut Castrop. *l. c.* cum Farin. *l. c.* quæ contra hæc obijciuntur, vide apud Castrop. unà cum eorum solutione, *l. c. à n. 6.**

9. Resp. Ad secundum sextò: Majoratus seu bona, ex quibus constituitur majoratus, qui est quoddam fidei commissum, ob delictum præcipuè Hæresis, & crimen læsæ Majestatis humanæ possessoris, qui non est primus institutor illius, non confiscantur; confiscatis cæteris bonis, Mol. *de primog. L. 4. C. ult. à num. 31.* Molin. *de just. Tom. 3. d. 657. à n. 3.* & d. 582. n. 1. Sanch. *L. 2. in decal. c. 18. n. 36.* Valq. *1. 2. d. 169. C. 4. à n. 30.* Castrop. *l. c. n. 8.* Barb. *in C. urgentis. n. 18.* Sed nec bona majoratus, durante vita possessionis delinquentis quò ad fructus & commoditates, transirent ad fiscum, sed unà cum majoratu statim transirent ad sequentem vocatum, Clar. *§. fin. q. 78. num. 10.* Gibr. *L. 7. commun. tit. de criminal. concl. 24. n. 3.* Menoch. *conf. 104. n. 42.* Sanch. *l. c. n. 15.* Farin. *q. 25. n. 35.* Barb. Castrop. *ll. cit.* contra Mol. *de primog. n. 11.* Mol. *de just. tr. 2. d. 470.* & d. 656. n. 6. Pereg. *de jure fisci. L. 5. tit. 1. n. 101.* Sayr. *cla. reg. L. 9. C. 7. n. 7. in fin.* & alios apud Barb. *l. c.* ex ea ratione, quòd fiscus non usurpat bona delinquentis, nisi quatenus illius sunt; bona autem majoratus non sunt delinquentis absolute, & in perpetuum, sed solum pro tempore vitæ illius, quâ finitè transeunt ad proximè vocatum; adeoque, & quò ad fructus & commoditates ex dispositione instituentis majoratum.

10. Extenditur responsio, primò, quòd confiscatio locum non habeat, dum institutus ex bonis absolute à Rege datus, & non titulo, seu ex fine instituendi majoratum à donatario, Castrop. *l. c. n. 9.* cum Mol. *de primog. l. c. n. 48.* Sanch. *l. c. n. 37.* Item, ut si bona à Rege data sub titulo majoratus in perpetuum, Pontifici in perpetuum, ea confiscare nequeat ob delictum Hæresis, sed solum pro vita delinquentis fructus & commoditates talis majoratus assignare fisco Ecclesiæ, cum Papa nequeat innocentes, debito sibi jure succedendi in majoratu, quòd habent alii vocati in majoratu à se nec dato, nec instituto privare, Castrop. cum Sanch. *n. 40.* & Valq. *cit. d. 169. C. 4. n. 28.* Porrò quid sit circa confiscationem, dum majoratus institutus ex facultate

cultate Regia, vide apud Castrop. à n. 12. per plures. num. seqq. De cætero, quod spectat ad ipsum instituentem majoratum, dum is committit delictum confiscatione bonorum dignum; num is confiscationi obnoxius, pro diversis casibus diversimodè respondendum breviter. Et primò quidem, dum majoratus institutus post delictum, cui confiscatio ipso jure annexa, sitque de bonis habitis tempore delicti, firma non est institutio, & non impedit confiscationem, sive facta testamento, sive alio contractu; quia facta ex bonis fisco obligatis, ac proinde facta declaratione delicti perit, & confiscatur in perpetuum, ita Castrop. l. c. p. 7. num. 4. citatis Sanch. l. c. c. 18. n. 60. Valq. l. c. n. 39. Secundo, si bona ob delictum non confiscantur ipso jure, sed confiscanda veniunt per sententiam, & institutio facta in testamento vel codicillo ex bonis tempore delicti habitis, citra dubium subjiciuntur confiscationi. Si autem ex bonis acquisitis post delictum, institutio de jure communi est nulla, arg. L. ejus qui, §. si cui. ff. de testam. vi cujus testamentum tam quoad ante delictum, quam post illud fecit, non valet, Castrop. n. 51. Tertiò: si majoratus contractu irrevocabili institutus, antequam de delicto condemnetur, institutio tenet, & non confiscatur majoratus; quia bona illa non erant fisco obligata, Sanch. n. 51. Mol. cit. d. 656. n. 1. Castrop. l. c. nisi tamen institutio talis fieret in fraudem fisci, qualiter in fraudem fisci semper præsumitur alienatio facta post delictum. Idem, seu non esse locum perpetuæ confiscationi, probabilius censet Castrop. l. c. n. 6. cum Mol. de primog. L. 4. c. ult. n. 25. Mol. de just. l. c. Sanch. l. c. n. 66. contra Simanc. si institutio fieret contractu revocabili inter vivos, cum institutor de nullo bono obligato fisco disponit, quia illa bona, etsi sint delinquentis, sint tamen obligata transmitti successoribus vocatis, utpote quibus ex tali contractu est jus acquisitum, quod, etsi ab institutore, dum vivit, revocabile sit, non est tamen revocabile à fisco, quia personale est. Si verò institutor revocet majoratum ante mortem, bona illius pertinere ad fiscum, probabilius tibi apparere, ait Castrop. n. 9. secutus Molinam de just. l. c. eò, quòd bona illa sint delinquentis, etsi successoribus obligata, adeòque transcant ad fiscum cum illa obligatione, hac autem obligatione cessante per revocatam voluntatem institutoris, transcant ad fiscum in perpetuum.

11. Resp. Ad secundum septimò: Feudum, loquendo in genere, delinquente Vasallo non confiscatur in præjudicium Domini directi, Menoch. conf. 304. Azor. l. c. C. 12. q. 10. Farin. pr. crim. q. 25. à n. 62. & de Hæres. q. 190. §. 4. à n. 59. Penia. ad direct. Inquis. p. 3. q. 112. comment. 161. vers. quid si Clericus. & alii apud Barb. l. c. n. 17. De cætero, quia feudum simillimum Emphyteusi ejus naturam imitatur, quæ dicta de ea, feudo applicari possunt, juxta Card. in Clem. volentes. h. t. v. inquisitoribus. col. penult. & alios apud Castrop. p. 9. n. 1. Inspecie verò, si feudum directum est, & ad hæredes extraneos non transit, transire nequit ad fiscum, utpote, qui est loco hæredis extranei, ac insuper tale feudum, sicut contractu, ita etiam delicto alienari nequit, Penia. Azor. ll. cit. Clar. §. feudum. q. 84. vers. ego verò. Castrop. num. 2. Secus est de feudo, quod ad hæredes extraneos transire potest, dum nimirum datum est tibi, & quibus tu dare voles, Gigas de crim. lasa Majest. L. 2. tit. de pen. committ. hoc crim. q. 5. n. 6. Menoch. de recuper. possess. remed. 9. n. 251. Boss. tit. de publ.

bonor. n. 20. Farin. pr. crim. q. 25. n. 71. Castrop. n. 6. nisi tamen Vasallus de feudo liberè disponere nequirit sine licentia Domini directi; cum ratione hujus prohibitionis, neque contrahendo, neque delinquendo feudum alienare possit: unde tunc Vasallo committente delictum obnoxium confiscationi omnium bonorum, feudum ad Dominum revertitur, & dominium utile cum directo consolidatur, Clar. l. c. vers. secundum autem. Boss. l. c. n. 54. Farin. n. 71. uti etiam à fortiore contingit, si tale delictum commissum adversus Dominum feudi, Farin. cit. q. 25. n. 78. Boss. n. 53. Castrop. l. c. n. 3. nisi tamen ex tenore investituræ constaret, concedentem feudum noluisse, ut delictum unius noceret alteri ex vocatis. Si verò non ob delictum contra Dominum, sed ob delicta alia facienda publicatio, feudumque concessum tibi in perpetuum, ita, ut à te, tanquam à radice, deveniat ad hæredes, revolvitur ad Dominum, secus, si concessum tibi ac cognatis, tunc enim te delinquente non ad Dominum, sed ad proximum cognatum devolvitur. Quod spectat ad usumfructum & commoditates feudi, eas durante vita delinquentis Vasalli transire ad fiscum tenent Gigas l. c. n. 3. Menoch. l. c. à n. 26. Afflict. & alii; eò quòd, ut habet communis, teste Claro l. c. q. 31. vers. successive. & tenent omnes, in L. si Dominus. §. fin. ff. de legat. illas ad tempus vitæ tuæ alienare possit Vasallus; contrarium tamen tenentibus aliis, eò, quòd fructus feudi sequantur feudum. Posteriores hanc sententiam certam censet Castrop. l. c. num. 5. si ultra tacitam prohibitionem alienandi feudi à lege inductam instituta illud expressè noluerit exire extra familiam, ex ea insuper ratione, quòd feudatarius ex natura feudi jurare debeat fidelitatem, & obsequium potius personale, quam reale præstare Domino, secus ac est in Emphyteuta; hæc autem onera videntur transferri non posse in fiscum: probabile tamen censet, dictas commoditates transire ad fiscum, si solùm prohibitionem tacitam alienandi habet, utpote quæ solùm impedit translationem ad fiscum post mortem, aut in perpetuum.

12. Resp. Ad secundum octavò: Peculium castrense, vel quasi castrense filii, confiscatis omnibus bonis parentum, ob crimen parentum, nullo modo publicatur, seu confiscatur; quia tam quò ad proprietatem, quam quò ad usumfructum, & administrationem spectat ad filium, Gigas l. c. q. 13. n. 1. Sanch. l. c. c. 16. n. 1. Bonacin. d. 3. de contract. q. 8. p. ult. §. 1. num. 14. Farin. de Hæres. q. 190. n. 17. Sanctarel. de Hæres. C. 18. num. 8. Castrop. l. c. n. 8. Barb. l. c. n. 15. & alii apud illum cum communi & certa. Neque hoc peculium, confiscatis ob crimen filii ejus bonis, confiscatur, sed defertur patri illius in patriæ potestatis amissæ solatium, Barb. l. c. citatis Menochio l. c. remed. 70. Masc. de prob. concl. 1158. n. 10. Sanch. l. c. C. 15. num. 4. Gomez. Tom. 2. var. C. 15. Lit. D. Farin. pr. crim. q. 23. n. 11. & 13. Pereg. de jure fisci. L. 5. h. t. 1. num. 124. & alius. Contrarium apud eundem Barb. tenentibus Azor. p. 1. l. 8. c. 12. q. 10. Suar. de fide d. 22. f. 5. n. 9. &c.

13. Resp. Ad secundum nonò: Bona adventitia filii ob delictum parentum nullo modo confiscantur, quo ad proprietatem, quia quò ad hanc spectant ad filium, Azor. l. c. n. 15. Farin. cit. q. 190. n. 27. Sanch. cit. c. 16. n. 9. Castrop. l. c. p. 11. num. 9. Neque bona illa ob delictum filii confiscantur, quò ad proprietatem, sed hæc transit ad patrem, & consolidatur cum usufructu, quem

pater in iis habebat, Menoch. *l. c. n. 66.* Marant. *de Ord. Judic. p. 6. ad l. fin. n. 35.* Pereg. *l. c. num. 228.* Sanctarel. *l. c. n. 3.* Barb. *l. c. n. 13.* citatis aliis. Dixi: quò ad proprietatem: nam quò ad ufumfructum, probabilius cenfet Castrop. *l. c. cum Gomez. l. c. n. 18.* Farin. *pr. crim. q. 24. n. 33.* Sanch. *l. c. n. 15.* (contrarium tenente Barb. conficari ea pro tempore, quo pater, seu usufructuarius delinquens debebat percipere ufumfructum. Eò, quòd licet jus percipiendi fructus nomine proprio alienari nequeat ab usufructuario, & consequenter fit intransmissibile ad fiscum, jus tamen percipiendi fructus, nomine ipsius usufructuarii alienari potest, & consequenter transmitti ad fiscum; nisi tale sit delictum, ob quòd usufructus extinguatur; tunc enim non transit ad fiscum, sed cum proprietate consolidatur: uti etiam, quia extinguatur usufructus per maximam aut mediam capitis diminutionem, qualis quænam dicatur, vide tantisper apud Castrop. *cit. p. 11. n. 1.*) consolidatur cum proprietate, quam filius delinquente patre retinet in illis bonis, attento jure communi.

14. Ad secundum decimò: Peculium profectitium filii, num confiscetur confiscatis bonis patris delinquentis, non convenit inter AA. non confiscari, sed filio reservari, arg. *L. 3. ff. de minor. tenent. Barb. l. c. n. 12.* remittens ad Menoch. *l. c. n. 73.* Farin. *cit. q. 25. n. 26.* Sanch. *l. c. n. 20.* & alios, quam sententiam limitant horum Authores aliqui, ut non procedat in casu, in quo delictum patris tale est, ut ob illud solvatur potestas patria, eò, quòd dicant, tunc desinere peculium, juxta *L. fin. C. de inofficiso testam.* quòd ipsum reprobant alii, eò, quòd velint ad confiscationem nihil referre, quòd desinat esse peculium, cessante patria potestate, sed sufficere, quòd fuerit peculium tempore commissi delicti, & quòd erat facienda confiscatio, Castrop. Denique *n. 13.* cenfet probabilius, peculium adventitium absolutè confiscari publicatis bonis patris, eò, quòd peculium illud sit patris quòd ad proprietatem & ufumfructum, per *L. certum. C. familiae erciscundæ,* filius autem usurpet bona, quæ sunt delinquentis tempore commissi delicti, adeòque usurpet horum bonorum proprietatem & ufumfructum, neque hoc impediri potest administratione & spe succedendi, quam filius habet in hoc peculio; cum administratio hæc & spes sit quid accessorium possessioni parentis, ita Castrop. quem vide de his fufius.

15. Resp. Ad secundum undecimò: Quantumvis regula generalis sit, desumpta ex *L. cum ratio. ff. de bon. damnator.* quòd publicatis bonis parentum non confiscetur legitima; ac ita teneant Farin. *pr. crim. q. 24. n. 34.* Sanch. *cit. C. 16. num. 34.* Clar. *cit. q. 78.* Menoch. *l. c. n. 178.* Pereg. Roland. & alii apud Castrop. *num. 17.* ex ea ratione, quòd legitima debeatur jure naturali, & quidem à die, quo bona patris confiscata, quia ab illo die patrens reputatur mortuus, ut Boss. *tit. de publ. bonor. n. 6.* Roland. *vol. 2. conf. 97. à n. 34.* Farin. *l. c. n. 35. §. 36. &c.* arg. *L. 1. ff. de bon. damnator.* Limitanda tamen hæc regula primò in bonis maternis, quæ, si ob delictum matris publicentur, non fervatur inde filii legitima, ex *L. de bon. mat. c. de bonis prescripte.* Farin. *l. c. n. 41.* Clar. *L. 5. q. 78.* citatis aliis, secus est de filiabus, ut Farin. *in pr. l. c. 3. q. 115. §. 3. n. 99. §. 100.* Castrop. *num. 18.* Secundo, in filiis conceptis post damnationem patris, quia illis non debetur legitima; cum jam eo tempore pater nihil habeat, quòd illis relinquat

Bald. *in cit. L. fin. C. de bon. damnator. col. 1.* Farin. *n. 42.* Castrop. *n. 19.* Tertio, specialiter in crimine Hæresis, in quo ob paternam Hæresim, & in punitionem patris, filii etiam Catholici privantur legitima aliàs illis debita in totum, juxta exprefsum textum, *C. vergentis. h. t. & Aub. Gazaros. C. h. t. Gl. in C. cum secundum. h. t. in 6. Penia in director. Inquisit. p. 2. comment. 9.* Sanch. *cit. c. 16. n. 26.* Castrop. *num. 20.* Quarto, in crimine læsæ Majestatis humanæ, contra Principem vel rempubl. *L. quisquis. ff. ad Leg. Jul. Majest.* secus est de aliis criminibus læsæ Majest. contentis in *L. 1. 2. §. 3. ff. eodem. Gl. in L. eorum. ff. eodem. Clar. §. læsæ Majest. num. 15.* Menoch. *de arb. L. 2. cas. 316. n. 29.* Farin. *prax. L. 2. q. 115. §. 3. n. 123.* Castrop. *n. 21.* Secus quoque est de filiabus, quibus etsi non debeatur legitima ex bonis paternis confiscatis, ob crimen læsæ Majestatis, debetur tamen illa ex bonis maternis, per *cit. L. quisquis. & Gl. ibi. v. filiab.* Farin. *l. c. n. 94.* citatis plurimis, Castrop. *n. 22.* quin & licet filiabus ex bonis paternis confiscatis, ob crimen læsæ Majestatis, non debeatur legitima, debetur tamen ex illis dos, si aliunde non habent, quia pater jure naturæ tenetur, dotare filiam, per *L. fin. c. de dotis promiss.* Et hinc, si pater huic obligationi non satisfecit, tenentur filiam dotare hæredes, & consequenter fiscus, si ad eum patris bona confiscata transferunt, quia est loco hæredum, Cynus in *L. insulam. ff. soluto marim.* Farin. *l. c. n. 46. §. 47.* Roland. *vol. 23. conf. 73. num. 23.* Clar. *prax. crim. læsæ Majest. vers. ha autem.* Castrop. *n. 23.* ubi etiam exceptionem addit, nimirum in crimine hæresis, ob ejus atrocitatem etiam filias debere privari, quacunque legitima, dote, successione materna & paterna, si ab utroque parente commissa hæresis, aliàs illis tantum, quæ debebant illis obvenire ab uno parente, si ab uno commissa.

16. Ad secundum duodecimò: quamvis communiter negent DD. reservanda esse libetis alimenta ex bonis parentum reorum criminis læsæ Majestatis, arg. *c. vergentis. h. t. & cit. L. quisquis.* Surdus *de alim. tit. 1. n. 31.* Sanch. *l. c. n. 26.* probabilitate tamen non carere, ait Castrop. *n. 24.* citatis Socino *L. 3. conf. 30. n. 3.* Farin. *L. 3. prax. q. 115. §. 2. n. 128.* & aliis; dicta alimenta, etsi detractâ hæreditate, & legitima reservanda filii, quin etiam *n. 25.* citato Bonacin. & alii, cenfet licere in foro conscientiæ, si ea non reserventur ex bonis parentum, confiscatis ob Hæresim, aut etiam ob læsam Majestatem humanam abscondere quædam, non tantum in casu extremæ necessitatis, ut vult Sanch. *n. 27.* sed etiam in casu gravis necessitatis; cum etiam in eo casu teneatur, talibus filis Eleemosynam elargiri fiscus, & debitor non teneatur creditori redere debitum.

17. Resp. Ad secundum decimò tertio: nulla bona uxoris confiscari ob crimen mariti, etiam læsæ Majestatis, generalis est regula, desumpta ex *L. sancimus. C. de pænis. L. ob maritorum. C. ne uxor pro maruo.* Sic itaque non confiscatus, dos uxoris ob delictum mariti, per *L. quisquis. §. uxores sanè. C. ad Leg. Jul. læsæ Majest. L. si quis post hac. C. de bon. prescripte.* & expresse de crimine Hæresis, *C. decrevit. h. t. in 6.* nisi tamen mulieres ipsæ scientes viros esse Hæreticos, cum iis contraxerint matrimonium, ut dicitur *cit. C. decrevit.* quæ tamen scientia, cum in casu dubio non præsumatur, à fisco probanda est. Sed neque, dum ea constat ipso facto, sed per sententiam incurritur, Castrop. *l. c. n. 10.*

ut etiam, tunc in casu habitæ scientiæ de Hæresi mariti confiscari possunt citata bona, quæ habuit uxor, tempore contracti matrimonii. De cætero, quæ dicta de non-confiscatione dotis posita ignorantia Hæresis, extenduntur ad bona paraphernalia, vel alio titulo uxori quæsitæ, quia sunt uxoris, Farin. de Hæresi. q. 190. §. 3. n. 44. Barb. l. c. n. 22. Castrop. l. c. p. 12. n. 3. Item ad arrhas & donationes factas uxori propter nuptias à sponso, Barb. Castrop. *ibidem*. nisi tamen, ut hic, sponsus tunc fuisset Hæreticus, cum in eo casu omnes donationes à puncto commissi criminis infirmentur, quia omnia illius bona obligata sunt fisco. Item ad donationes factas uxori, & à consanguineis mariti, nisi donans expressisset, se velle donata acquiri, quod raro fit, & regulariter non præsumitur, Barb. Castrop. *l. cit.* Item ad donationes constante matrimonio factas uxori à marito, quas quidem publicari publicatis bonis mariti probabile censent Azor. p. 1. l. 5. C. 7. q. 8. Vafq. 1. 2. d. 196. C. 1. n. 4. Bonac. d. 3. de contr. q. 8. p. ult. n. 16. Et probabilius tamen non publicari, existimat Castrop. eò, quòd morte civili mariti videantur hæ donationes confirmatæ quòd ad effectum, ne transeat ad fiscum, Item non extenditur hæc confiscatio bonorum uxoris nubentis scienter Hæretico ad casum, quo ab initio incia Hæresis dein reddita, conscia illius, virum Hæreticum comitatur, eumque non denunciatur, Farinacius *cit.* q. 25. n. 111. Sanch. *cit.* c. 17. n. 24. Pereg. de iure fisci. l. 3. tit. 1. n. 83. Clar. l. 5. recep. q. 78. n. 15. Castrop. l. c. n. 13. porro de eo, an maritus quoque privetur bonis suis, si nubat scienter mulieri Hæreticæ, vide Castrop. à num. 15. apud quem id negant Bonacin. & Sanch. ipse verò affirmat, si idem est periculum perversiois in marito, quòd est in uxore, eademque præsumptio Hæresis de illo, quàm de illa. Notandum denique circa omnia dicta, quòd publicatis bonis mariti uxor innocens propria autoritate capere possit sibi propria detenta à marito, per L. si quis post hac. C. de bon. præscrip. Sanch. l. c. C. 17. n. 3. Farin. in prax. p. 1. q. 25. n. 119. Castrop. l. c. n. 8. idque, ut idem, quasi in prærogativam matrimonii, dum aliàs cautum per L. si quis tantam. C. unde vi. & Lexstat. ff. quod metus causa. nemini liceat habere manuum iniectionem in re propria.

18. Resp. Ad secundum decimo quartò; Tametsi mortuo viro, confiscatis bonis uxoris, viduæ ob delictum tempore viduitatis ab ea commissum, confiscatur quoque dos illius, bona paraphernalia, omniæque alia, quæ stantè matrimonio acquisivit, ut Sanch. *cit.* c. 17. num. 15. Clar. *cit.* q. 78. vers. quæro. Farin. l. c. n. 112. Castrop. l. c. p. 13. n. 1. constante tamen matrimonio, ob commissum ab ea delictum, dos ejus confiscari nequit, (bene tamen alia ejus bona) nisi in quinque calibus, seu delictis expressis, in L. quinque legibus. ff. de bon. damnat. inter quæ, cum sit crimen læsæ Majestatis, dubium non est, sub eo comprehendi crimen læsæ Majestatis divinæ, seu Hæresim uxoris, ita Sanch. l. c. n. 26. Farin. *cit.* q. 190. n. 54. Roias *ir. de Hæret.* p. 2. assert. 40. n. 323. & 325. Castrop. n. 2. qui etiam n. 6. addit, probabilius esse, dotem confiscari tunc non solum quòd ad proprietatem, sed & quòd ad usumfructum, uti in specie de crimine Hæresis docent Farin. l. c. Roias, Zechius, & alii apud Castrop. nisi inter maritum & uxorem intercessisset pactum, ut, si uxor commississet delictum ex illis, ob quæ statuta confiscatio, eo ipso proprietas & ususfructus dotis transfret ad maritum, tum enim dotem

in eo casu nullatenus confiscari, cum Farin. *cit.* q. 25. n. 115. & aliis tradit Castrop. n. 9. ex ea ratione, quòd dos tunc prohibetur expressè confiscari, non alienetur in favorem delinquentis, cum non applicetur uxori delinquenti, neque in fraudem fisci, cum non fiat post commissum delictum; adeoque jam maritus, ratione talis pacti, habet jus acquisitum ad dotem, & præferendus fisco, cætera, quæ valde fusè de confiscatione bonorum tractat Castrop. *ir.* 4. d. 5. à p. 14. cum non ita specialiter concernant confiscationem ob crimen Hæresis, lege apud eundem.

Quæst. 174. An & qualiter ob Hæresim pater privetur potestate patria.

Resp. Ob paternam Hæresim filii eximuntur à potestate patria, ita, ut statim ante omnem sententiam declaratoriam desinant esse sub patria potestate, & efficiantur sui juris, Sanch. l. 2. mor. C. 24. n. 6. Farin. de Hæresi. q. 197. §. 3. num. 29. Azor. p. 2. l. 2. C. 22. q. 6. Castrop. *ir.* 5. d. 5. p. 25. n. 12. Mol. de just. *ir.* 2. d. 9. n. 10. Pith. h. t. n. 79. juxta C. quicumque. h. l. in 6. & Gl. *ibidem*. v. deserunt. unde, ut dicitur *ibidem*. Pater Hæreticus non potest emancipare filium, quippe qui jam est sui juris, AA. citati. Neque potest filio suo impuberi substituere pupillariter, seu pro eo facere testamentum, per L. 2. ff. de vulg. & pupill. subst. §. 1. Inst. pupill. subst. AA. *ibidem*; quæ tamen pena privationis patriæ potestatis, non extenditur ad receptatores, fautores, defensores Hæreticorum, Sanch. n. 5. Pith. l. c. Castrop. n. 15.

Quæst. 175. Num Hæreticus privetur dominio servorum.

Resp. Affirmativè, & servi absolvuntur ab omni debito fidelitatis & obsequii erga Dominum, juxta C. absolutos. h. t. non quidem ipso jure statim post lapsum Domini in Hæresim, ut dictum de privatione patriæ potestatis, sed post sententiam declaratoriam Hæresis, Sanch. l. c. num. 10. & 13. ubi ait, sententiam illam retrotrahi ad diem commissi criminis, Castrop. l. c. n. 16. Pith. num. 81. contra Gl. in *cit.* C. absolutos. v. absolutos. & Abb. *ibid.* n. 2. & Fagn. n. 3. arg. ejusd. C. dum ibi requiritur Hæresis manifesta, nempe judicialiter per sententiam, quæ est præcipua & principalis manifestatio, Sanch. Castrop. Pith. *l. cit.* quamvis alii vi, *cit. cap.* plus non requirant, quàm quòd Hæresis sit manifesta iplo facto, vel probatione testium citra sententiam. Porro servi Christiani & Catholici Domino lapsò in Hæresim absolutè & in perpetuum evadunt liberi, ita ut, etiamsi Dominus abjurata Hæresi redeat ad fidem Catholicam, eique beneficio Principis bona restituantur, non tamen recuperet dominium servorum, cum libertas semel acquisita, quocumque modo, per L. 1. & 2. C. si adver. libert. revocari non debeat, Castrop. n. 18. his non obstante, quòd libertas omnimoda servis Christianis in hoc casu concessa nullibi in jure sit expressa, dum id satis colligitur ex L. Manicheos. §. fin. C. h. t. ut declarant Castrop. n. 17. & 18. Pith. l. c. E contra servi, pagani & hæretici in hoc casu absolvuntur quidem à fidelitate & obsequio Dominorum suorum, unà tamen cum bonis cæteris (inter quæ numerantur & servi) Domini facti Hæretici transeunt in dominium fisci; ac ita tenent Sanch. l. c. n. 10. Mol. Tom. 1. de Inst. d. 40. tota. Azor. p. 1. l. 8. c. 12. q. 7. Decia. *ir. crim.* l. 5. C. 44. n. 28. Farin. *cit.* q. 197. §. 3. n. 30. Castrop. n. 18. Pith.

Pirh. l. c. Idem de servis, non quidem baptizatis, dum Dominus in Hæresin incidit, intendentibus tamen baptizari, seu Catechumenis, quod congruum sit, & illos plenè donari libertate, (non tamen ipso jure) eò, quòd id cedat in augmentum & favorem Religionis Catholicæ, tenent Penia in *director. Inquis. p. 3. comment. 168. vers. an autem. Castrop. l. c.*

Quest. 176. An & qualiter Heretici priventur quoque aliis juribus & obligationibus, quibus alios sibi obstrictos habent.

R Esp. Affirmativè juxta clarum textum *C. absolutos*, ubi dicitur: absolutos se noverint à debito fidelitatis, dominii & totius obsequii, quicumque ipsis manifestè in Hæresim aliquo pacto quacunque firmitate vallato obstricti. Sic itaque Vasalli, famuli & famulæ, non secus ac servi, seu mancipia, liberantur à fidelitate & obsequiis, quibus obstricti Domino, talem post sententiam declaratoriam Hæresis, vel etiam, ut alii citati, *quest. preced.* quos sequitur Reiffenst. *h. t. 309.* citatis insuper Gonz. in *C. absolutos. n. 1.* Fagn. & Barb. *ibidem. n. 3.* ipso jure ante illam. Sic quicumque debens aliquid Hæretico titulo emptionis, promissionis, commutationis, mutui, pignoris, depositi, alteriusve contractus redditur immunis ab obligatione, & non tenetur servare promissum pactum vel contractum, aut fidem etiam juratò datam Hæretico, Abb. *l. c. n. 1.* Farin. *de Hæres. q. 189. à n. 57.* Castrop. *n. 19.* Pirh. *n. 82.* Reiffenst. *h. t. n. 312.* Limitatur hoc ipsum tamen à Castrop. *n. 20.* dum credit, probabilius esse, quod debitores possint ac debeant Hæretico solvere debita, & præstare obsequia alia ante sententiam declaratoriam Hæresis, secus post illam, quia sicut ante illam fiscus occupare non potest bona Hæretici, privando illum possessione & administratione illorum, sic post sententiam illa solvere non potest debita creditori, quia jam sunt fisci. Limitandum secundò: ita ut, licet quivis liberetur à privata fide, facta Hæretico, ut Farin. *cit. q. 197. n. 24.* Clar. *§. Hæresis. n. 16.* Zechius *Sum. p. 1. tit. de fide. C. 11. de Hæret. n. 16.* Simanc. *de Cathol. instit. tit. 46. à n. 52.* Castrop. *cit. p. 25. n. 22.* fides tamen publica data Hæretico à Principe, Republica, vel alia autoritate publica, servanda sit, ita exigente bono communi, quin & jure gentium, & attestante S. Scriptura, *Josue C. 9. v. 18. & 2. Reg. c. 21. v. 6.* nec non aliis historiis lacris, Deum graviter ultum fuisse violationem fidei publicæ, ac ita juxta *C. absolutos.* & arg. *C. 1. & 2. de pact. l. 1. ff. cod. L. postliminii. §. 3. ff. de Captivis.* tenent Farin. *l. c.* Clar. *n. 18.* Menoch. *conf. 106. n. 226.* Castrop. *l. c.* Pirh. *n. 83.* cum communi. Sic v. g. si Inquisitor (utpote quibus concessa ampla potestas temperandi pœnas, ex *C. ut commissi. h. t. in 6.*) promississet Hæretico, le facturum ei gratiam, si crimen fateretur, ei faterenti illud fidem servare debet; Secus tamen, si omnimodam immunitatem promississet, quia, cum id non poterat, aliam servare non debebat; quamvis & tunc non ad pœnam ordinariam, sed ad aliquam extraordinariam condemnare debeat, cum talis confessio esset dolosè extorta; sic Castrop. *l. c.* cum Penia *l. c. p. 3. comm. 23. vers. jam in hoc.* Quòd verò contra datam à Concilio Constantiensi fidem Hussius non fuerit combustus, demonstratum vide apud Becan. *de fide. C. 16. q. 6.* & Reiffenst. *h. t. n. 10. 318.*

Quest. 177. An & qualiter pœna Hereticorum sit destructio domus, in qua exercita hæreticalia.

R Esp. Esse funditus evertendam, & nunquam reparandam; idem dicendum de domo, in qua Hæreticus se occultavit, ne ab Inquisitoribus caperetur, asserunt Penia *l. c. comm. 92. circa finem.* Farin. *q. 190. §. 2. à n. 30.* Zanch. *de Hæret. C. 39. & 40.* apud Castrop. *n. 23.* iis consentientem. Si verò non de consensu Domini, sed conductoris domus ibi Hæretici conveniunt, non destruendam domum, sed conductorem, ut fautorem Hæreticorum, aliis pœnis, v. g. pecuniæ, verberum, exilii juxta conditionem personæ puniendum, ex *L. Arriani. §. cunctis. C. h. t.* tradunt Farin. *l. c. num. 39.* Decian. *L. §. C. § 1. num. 50.* De cætero, quandoque ad publicam utilitatem vel terrorem destruendam, etiam si Dominus nesciverit, ibidem exercita hæreticalia, reddito tamen tum pretio domus Domino, ait Castrop. *l. c.*

Quest. 178. An & qui Heretici pœnâ pecuniariâ puniri possint.

R Esp. Pœnam pecuniariam Hæreticis, non tantum Laicis, sed etiam Clericis imponi posse officio Inquisitoris, aut ad pios usus applicandam, cum *Gl. in Clem. 2. h. t. v. illicitis.* tradunt Farinac. *de Hæresi q. 193. §. 6. n. 108. & 109.* Pirh. *h. t. num. 93.* Hanc verò pœnam pecuniariam Inquisitor vel Episcopus imponere potest Hæreticis pœnitentibus, suspectis de Hæresi, non tamen Hæreticis confessis, convictis, impœnitentibus; cum contra hos jure statutæ pœnæ certæ & determinatæ, quas Judex mitigare non potest, Farin. *n. 117. & 120.* Pirh. *l. c.*

Quest. 179. An & quibus Hereticis imponi possit pœna carceris?

R Esp. Quamvis Hæreticis pœnitentibus de rigore juris imponi possit, & sæpe imponatur, pœna carceris perpetui, idque extra dubium sit, juxta *C. excommunicamus. d. 2. h. t.* & *Gl. ibi. v. si qui.* Farin. *de Hæres. q. 193. n. 101.* Castrop. *ir. 4. d. p. 1. num. 1.* & alii communiter; ad illum tamen damnari non possunt, qui tantum de Hæresi suspecti; cum hæc pœna solis à fide expressè deficientibus, & in Hæresi deprehensis, (quales in ordine ad hanc pœnam dicuntur, qui notoriè sunt Hæretici, vel legisimè de Hæresi suspecti) statuitur, neque qui errorem suum fatentur, antequam dicta testium eis publicata sunt, sed solum ii, qui post publicationem testium errorem suum facti plenè, veræ pœnitentiæ signa dederunt, Farin. *l. c. n. 103.* Rojas. *ir. de Hæret. p. 2. n. 197. & seq.* Penia *l. c. p. 3. q. 93. comment. 142.* Simanc. *de Cathol. instit. tit. 47. à n. 29.* Castrop. *l. c.* Pirh. *h. t. n. 191.* quem tamen etiam carcerem perpetuum debitum Hæreticis pœnitentibus post publicationem testium ex aliqua iustâ gravique causâ ab Inquisitoribus cum Episcopis mitigari posse, & ad brevius tempus ad eorum arbitrium, spectata inclusi humilitate, aut alias pœnas extraordinarias, (v. g. exilii, triremis ad triennium, ut cum Farin. Castrop. *p. 2. n. 1.* secundum potestatem illis concessam in *L. commissi. h. t. in 6.* tradit Castrop. *l. c. n. 2.* cum Farin. *l. c. n. 94. 96. & 104.* Clar. *§. Hæres. n. 7.* Eymer. in *director. inquisiti. p. 3. q. 93. & 96.* & aliis; & quamvis carcer ille, ut dicitur *Clem. 1. h. t. §. propter.* magis ad pœnam, quàm custodiam deservire debeat, non tamen debere esse ita arctum & durum, ut hac ratione vita incarcerationi abbreviaretur, ne aliàs Judices fidei

fidei irregularitatem incurrant; observant Farin. n. 106. *Pepia l. c. 9. §. 9. comment. 106. Castrop. n. 3.* & alii apud illum, quidquid in contrarium dicat Delrio de *Magarum inquisit. L. 5. §. 7. in princ.* nimirum posse hoc medio vitam illius abbreviare.

Quest. 180. Hæretici an, qualiter, & qui puniendi ultimo supplicio?

1. Resp. ad Primum: Posse Hæreticos puniri pœnâ mortis, & potestatem hanc à Christo concessam Ecclesiæ, cum sine ea rebelles coercere, delicti in hoc genere commissa vindicare, putrida & toti corpori vel maximè nociva membra rescicare nequirit, & sic non satis provifum Ecclesiæ, consentiunt omnes & optimè probant, Bellarm. *L. 3. de Laicis. c. 21. & c. 22. Covar. L. 2. var. c. 10. num. 10. Valent. Tom. 3. d. 1. q. 11. p. 3. Castrop. l. c. p. 2. n. 2. Suar. de fide. d. 20. §. 1. & §. 3. n. 22.* ubi etiam asserit erroneum esse, hanc potestatem negare Ecclesiæ, utpote definitum ab Urban. VIII. in *Extrav. unam Sanctam de major. & obed. ab Innoc. IV. in C. ad Apostol. de sent. & re judic. in 6.* Idem statuitur per leges Imperatorias, *L. quicumque C. h. t. c. c.*

2. Resp. ad Secundum: Ad hanc pœnam mortis, etsi condemnare possit & debeat Ecclesiæ, non tamen eam exequitur per ministros Ecclesiasticos, sed per Laicos, & mediâ illorum potestate temporali juxta *C. ad abolendam. §. præterea. h. t.* utpote inferiore & subdita potestati spirituali; ubi verò à Judicibus fidei seculari brachio traditus est puniendus, debet Judex secularis statim exequi pœnam, nec potest remissionem facere. *C. ut officium h. t. in 6.* aliàs ut fautor Hæreticorum puniri potest, *Castrop. n. cit. p. 2.* Priùs autem, antequam brachio seculari tradatur & pœnâ hac afficiatur, tentanda omnia, quæ Judicibus fidei convenientia visa fuerint, ut errorem suum agnoscat, inter quæ præcipuum est, ut vicis doctis convincendus tradatur, *Castrop. num. 3.* & si clerici sunt priùs à suis Ordinibus degradantur, per *C. excommunicamus. h. t.* de quo vide dicta supra.

3. Resp. ad tertium, Primò: Pœnâ mortis afficiuntur Hæretici impœnitentes, pertinaciter persistentes in sua Hæresi, ut constat ex *L. Arriani. §. Mavicheis. L. quicumque. C. h. t.* & *C. ad abolendam. h. t.* Farin. *q. 196. §. 1. num. 4. Eymet. l. c. 9. 40. n. 1. Decian. tract. crim. L. 5. c. 55. in fin. Clar. §. Hæresis. n. 7. Azor. p. 1. L. 8. c. 13. §. ultima pœna. Suar. de fide. d. 22. §. 2. num. 3.* Et quidem de consuetudine comburuntur, teste Abb. in *C. ad abolendam. h. t. num. 13.* quin & vivi, præcipuè Hæresiarchæ, Farin. *num. 5. Castrop. num. 3.* in quo casu, ut iidem os eorum & lingua obligari debent, ne suis blasphemis astantes scandalizent. Porro pœnam mortis (non tamen pœnas alias, puta exilii, triennium ad triennium evadunt Hæretici verè pœnitentes, & errorem suum sponte; & non metu mortis abjurantes statim seu continuò ac deprehensi, id est, antequam depositiones testium aliq̃ue processus contra ipsos fiant; ut dictum *quæst. præced. de carcere perpetuo*, quamvis Sylv. *v. Hæreticus §. 1. n. 18.* Farin. *num. 8.* Clar. *num. 8.* Gonz. *ad L. abolendam n. 4.* quos sequitur Reiffenst. *h. t. num. 327.* & alii testantes de communi consuetudine & praxi etiam tribunalium Inquisitionis, idem admittant, si errorem suum priùs post incarcerationem, postque receptas ac publicatas probationes, imò post sententiam latam à Judice Ecclesiastico, modò antequam Curia Seculari tradan-

R. P. Leur. Jur. Can. Lib. V.

tur, fateantur & pœniteant. Sumitur hæc evasio mortis pœnitentium Hæreticorum ex *C. abolendam. h. t.* & *ibi. Fagn. num. 15. & C. excommunicamus. & ex ea ratione, quòd licet aliàs ordinariè loquendo pœnitentia non liberet à pœna mortis per crimen promerita, hoc tamen speciale fit in crimine Hæresis, ut pia Mater Ecclesiæ nullum pœnitentem velit à gremio suo rejicere, sed magis ad exemplum Dei, qui non vult mortem peccatoris, sed ut magis convertatur & vivat, sed potiùs misericorditer recipere, & saltem pœnam mortis condonare.*

4. Resp. ad tertium. Secundò: Ultimò supplicio afficiendi Hæretici relapsi etiam pœniteant, & Hæresin denuò abjurent, plenèque convertantur, *C. super eo. C. accusatus. h. t. in 6. C. ad abolendam. h. t. & ibi Abb. num. 1. Hofst. num. 9. Felin. n. 2. Barb. num. 20. Clar. l. c. n. 7. Farin. de Hæresi. q. 195. à n. 4. Castrop. cit. p. 2. n. 7.* Porro alii dicuntur relapsi verè & propriè, nimirum qui postquam convicti & confessi in Judicio Hæresin abjurârunt, id est, jure jurando execrati sunt, in eam iteram incidisse deprehensi sunt, deque eadem denuò convicti & confessi in Judicio fuerunt. Farin. *q. 195. à n. 1. Azor. l. c. 14. q. 1. & Pirh. h. t. n. 94.* & hos tradendos Seculari Judicio, & ab eo afficiendos esse ultimo supplicio extra dubium est, propter expressum textum *C. ad abolendam. §. illos quoque*, in hoc tamen notanda verba: *deprehensi in abjuratam Hæresin reincidisse*; propter quæ *Castrop. cit. p. 2. num. 7.* credit, illum, qui spontè à nullo alio præventus se ipsum manifestaret in Hæresin abjuratam reincidisse, evasurum mortem, ex ea ratione, quòd pœna mortis relapsi ideo irrogetur, quia præsumuntur fictè converti & esse incorrigibiles, pro quo citat Peniam. *p. 3. director. comment. 12. vers. sed quid. Menoch. conf. 82. n. 168. & c.* unde etiam ait, idem esse, si relapsus sponte veniat, & non probetur metu probarionum sibi instantium venire, uti de hoc, si relapsus est publicus, ferè semper est præsumptio. Alii relapsi dicuntur fictione vel præsumptione juris, vel quia de Hæresi accusatus propter vehementem suspicionem in Judicio eam abjuravit, & postea de relapsu in eam denuò accusatus, eam confessus, vel de ea convictus, aut è contra priùs de ea accusatus plenè factus vel convictus, dein propter vehementem suspicionem accusatus denuò eam abjuraret, si parum enim refert ad hoc, ut quis computetur relapsus fictione juris, ut *Castrop. num. 9.* sive lapsus præsumptus præcedat, sive subsequatur, cum sufficiat, ut de uno lapsu constet indubitabiliter, & de altero præsumptione vehementi; ita Farin. *l. c. n. 13. Castrop. n. 8. Reiffenst. h. t. n. 322.* juxta clarum textum. *C. accusatus. h. t. in 6.* & taliter relapsos, uti & propriè relapsos ultimo supplicio afficiendos, asserit Reiffenst. & probabilius censet *Castrop. citatis Menoch. L. 1. conf. 82. n. 148.* à *Castrop. de justa Hæretic. punir. L. 2. c. 2. Burlat. L. 1. conf. 7. n. 15.* Farin. *q. 195. num. 17.* dicuntur, & alii relapsi fictione juris cit. *C. Accusatus.* qui post abjuratam unam in specie Hæresim & cum ea, ut mos est, abjurarunt simul generaliter omnes, denuò in Hæresim incidunt. Et hos ut verè relapsos condemnandos, & supplicio afficiendos nemini dubium esse possit, ait *Castrop. num. 12. cit. Glof. Archid. Gemin. cæterisque DD. in cit. c. Accusatus.* An verò idem sit, dum abjuratâ solâ Hæresi, in quam priùs quis incididerat, labitur dein in aliam diversæ speciei, conconvertunt AA. negant dici relapsum, & hinc ut talem puniendum. *Glof. in cit. c. accusatus. & ibi*

N

Jo.

Jo. And. n. 8. & 9. Eymer. p. 2. direct. q. 40. n. 5. Menoch. l. c. à num. 156. Suarez. de fide. d. 23. Econtra affirmant Archid. Gemin. Franck. ad cit. c. Accusatus. Mandos. Penia. Decian. &c. ex ea ratione, quod abjurans quamlibet Hæresim tacite abjuret omnes, quia abjurat recessum à divina revelatione per Ecclesiam proposita, qui in omni Hæresi includitur, promittitque tacite, se ab Ecclesia non recessurum, ob quam rationem, ait Castrop. n. 13. hanc opinionem sibi apparere omnino probabilem. Limitat tamen pro casu, quo quis prius de Hæresi vehementer suspectus eam abjuravit, & dein incidit in aliam diversæ speciei, eò quod prior illa abjuratio fuerit generalis, secus accidit, si post purgationem sui ab una Hæresi laboravit in aliam, cum purgans se ab unius Hæresis infamatione, non purget se ab omnibus, sicut abjurans unam, censetur abjurare omnes, pro quo citat Farin. q. 195. num. 30. Paramum de orig. inquisit. l. 5. q. 4. rub. de expedu. process. in casu fidei. num. 5.

4. Resp. Ad Tertium tertio. Hæresiarchas & Dogmatistas (quales non solum sunt illi, qui errores invenerunt & confinxerunt, sed ii, qui jam inventos & confixos quasi ex officio & consuetudine aliis publicè vel occultè prædicarunt, ut Farin. q. 179. n. 15. Eymer. l. c. p. 2. q. 39. Suar. citat. d. 23. f. 2. n. 11. Castrop. l. c. n. 15. non verò ii, qui consanguineos suos, aut unum alterumve privatum pervertunt, sine ulla misericordia brachio læulari tradendos, etsi signa conversionis & pœnitentiæ ostendant, defendunt Rojas tr. de Hæresi. p. 2. n. 339. assert. 43. Suar. l. c. n. 9. & inter alios acriter Simancas. de Cath. instit. tit. 47. à n. 50. ex ratione, quod in jure civili variis legibus hæc pœna iis statuatur. L. cum qui servum. C. de Apost. L. quicumque. C. h. t. L. fin. C. de Judeis. juri- que civili standum, dum Jure Canonico contrarium statutum non est, & usitatum non sit in pœnis imponendis Jus Canonicum impleri per Jus Civile. Et esto in Jure Canonico Hæreticos Pœnitentes admitti ad reconciliationem, id tamen intelligendum de Hæreticis communibus, & non de qualificatis, & à communi modo peccandi quoad Hæresim exorbitantibus. Quam Sententiam, etsi factis probabilem dicat Castrop. cit. p. n. 17. Probabiliorem tamen existimat oppositam, sive Hæresiarchas verè pœnitentes non esse tradendos brachio læulari, sed admittendos ad reconciliationem, citatis pro hac sententia Penia l. c. p. 2. comment. 64. vers. an autem. Eymer. p. 3. de Octavo modo terminandi. process. n. 188. Decian. l. 5. tract. crim. c. 45. n. 47. & adductis his rationibus: Quod jure Canonico hæc pœna illis non statuatur, quin & Berengarius, alique, de quibus constat fuisse Hæresiarchas, volentes converti, recepti sint ad gremium Ecclesiæ, quod leges civiles non habeant in hoc crimine locum, utpotè merè Ecclesiastico, nisi quando in foro Ecclesiæ puniuntur, & judicio læulari committuntur judicandi. Limitat nihilominus hanc suam sententiam Castrop. l. c. cum Penia, l. c. ita, ut Hæresiarchæ admittendi non sint ad reconciliationem, sit post longum tempus pluresque admonitiones jamjam tradendi Curia læulari pœ-

nitentiæ signa edunt, quia videntur id agere, non amore veritatis & conversionis, sed timore mortis instantis. Item, si comminationibus, promissis, præmiis, vel aliis exquisitis mediis conati pluribus falsam doctrinam persuadere. Item si Regem, Principem aliisque personas principales conati sunt pervertere.

Quæst. 181. Num Hæretici quoque in Germania & Romano Imperio subje-
cti pœnis temporalibus & corporalibus hucusque enumeratis?

Resp. Hæretici laici Lutherani Augustanæ confessionis in foro civili dictis pœnis non subjacent, utpote qui, etsi ab Ecclesia recesserunt, vi tamen pacis & fœderis publici, nuncupati religiosi, à Pontifice non rejecti, sed eo permittente & tacite consentiente cunctis privilegiis, juribus, immunitatibus civilibus, non tamen Ecclesiasticis, unà cum Catholicis pacificè gaudent, praxi continua comprobante, Laym. l. 2. tr. 1. c. 16. num. 6. Pirh. b. 2. n. 83. Wiestn. b. 2. n. 62. Reiffenst. n. 340. Dicitur autem primò: *Hæretici laici*: Quia Clerici, si quidem in hæresim quamcumque etiam Lutheranam lapsi, pœnis temporalibus & corporalibus, v. g. carceris perpetui (non item ultimi supplicii) omnino subjacent, eis que Judice ab Ecclesiastico executivè affici possunt, tum quia quoad personas Ecclesiasticas Principes Laici per illum publicum tractatum nihil validè statuere poterunt. arg. c. quæ in Ecclesiasticum. de constit. cum leges, statuta, dispositiones Laicorum de Ecclesiis vel Ecclesiasticis Personis, etiam in favore earum factæ, omni valore careant. Tum quia Ecclesia quoad personas Ecclesiasticas nec tacite nec expressè fœdus illud religiosum aptobavit eximendo clericos à pœnis juris, imò contrarium hucusque approbavit, & hodie dum practicat; ita Reiffenst. n. 341. Dixi secundo: *Hæreticos Augustanæ Confessionis*; num etiam alterius Confessionis & Sectæ Hæretici, v. g. Calvinistæ, Zvingliani, Hugonotæ, &c. sint immunes à pœnis temporalibus & corporalibus, bene dicit dubitari posse Reiffenst. n. 42. eò quod per pacem illam publicam Passavii conditam, & postmodum Augustæ confirmatam, soli Hæretici Augustanæ, & non alterius Sectæ, imanes à pœnis & participes jurium & Privilegiorum Catholicorum redditi & declarati sint. Neque Hæreticos alterius Sectæ partem Osnabrugensem & Monasteriensem participes redditos esse dictorum privilegiorum, sufficienter ex eo argui videtur, quod pax illa nullo modo approbata, sed positivè reprobata, annullata & irrita declarata fuerit per bullam Innocentii X. hujus nom. Pontific. 19. incipientem *ex zelo domus Dei*, relatam verbotenus à Reiffenst. b. t. n. 154. quidquid sit de eo, quod pax illa in foro civili observetur, an verò vi consuetudinis legitimè proscriptæ alterius Sectæ Hæretici à dictis pœnis immunes Catholicorum privilegiis gaudeant, resolvere non audeat Reiffenst. n. 344. illud tamen tanquam certum asserit. non expedire, ut Judex Ecclesiasticus istiusmodi Hæreticum laicum ob hæresim puniat, eò quod sine publica perturbatione id fieri vix possit.

CAPUT III.

De Judice in causa Hæresis modòque procedendi in ea.

Quest. 182. An & qualiter nullus Laicus, sed solus Ecclesiasticus esse possit Judex in causis fidei?

Resp. Primo: In causis fidei nullus Laicus seu secularis esse potest Judex, neque incidenter neque principaliter, etiam dum est sola questio facti, ita cum communi & hodie dum certà juxta textum clarum *C. ut inquisitionis. §. prohibemus. h. t. in 6. Gloss. ibidem. v. prohibemus. Barbos. ibidem. n. 7. Farin. tract. de Hæres. q. 186. à n. 152. Delben. de immunitate & jurisd. Ecclesiast. c. 16. du. 22. Pich. h. t. n. 126.* de Ecclesiasticis enim negotiis (quale est causa fidei) sola potestas Ecclesiastica cognoscit, & judicat, juxta *C. decernimus & C. quanto de judicis. C. si Judex de Sentent. excomm. in 6.* cumque Questio facti Hæresis à Questione juris vix separari possit (ut dum v. g. quis ob verba & signa externa Hæresis arguitur, necessàriò investigandum, an scienter vel ignoranter, an ex joco, simplicitate, vel num serio & ex malitia, an relativè vel ex proprio sensu ea protulerit, & consequenter num pœnas Hæreticis statutas incurrerit) judicium & cognitionem ecclesiasticam effugere non poterit. unde

2. Resp. Secundo: Principes, aliæque Potestates & Judices Sæculares nullatenus de crimine Hæresis cognoscere & judicare, multòque minùs Judicibus de eo tractantibus resistere possunt. Sed solùm requisiti ab iis possunt, ac tenentur sub excommunicatione habere se auxiliari & executivè, assistendo Episcopis Inquisitoribus, dum hi contra Hæreticos inquirunt & procedunt, pœnantiæ etiam mortis ab iis impositam statim, id est, saltem intra sex dies, juxta rescriptum Innocentii VIII. incipient; *Dilectus Filius*, ut referunt Farin. Penia, Castrop. mox citandi, sine ulla recusatione & cunctatione exequendo, sed neque differendo sub prætextu, quod debeant priùs videre processum à Judice Ecclesiastico factum, an sit ritè formatus, vel an sententia sit justa, cum nulla ratione prætereundè possint videre & lustrare processum; quin et, si id petant, debeat Judex Ecclesiasticus negare. Castrop. *ir. 4. d. 8. p. 14. n. 5. Farin. l. c. q. 186. à n. 165.* dicens sententiam contrariam communi peritorum consensu & usu explosam & rejectam. *arg. cap. inquisitionis. §. utque, de Hæres;* quibus tamen non obstantibus, si Judex Laicus Hæreticum sibi traditum evidenter sine ulla tergiversatione aliòve processùs examine cognoscat innocentem, utpote falsis testibus condemnatum à Judice Ecclesiastico, vel sententiam nulliter, nimirum à Judice incompetente, vel non servato juris ordine latam, poterit ac debet Judex sæcularis ab executione abstinere, eamque differre, secus, si malitia vel nullitas commissa non sit clara & aperta, sed altiore examinae egeat, tunc enim absque dubio tenetur sententiam latam exequi, cum ipse examinare processum, aut prætextu injustæ condemnationis executionem differre non possit, sed neque dictis obstat, quòd minùs potestates sæculares, etiam non requisiti, suspectos de Hæresi, capere & detinere possint, ad hoc, ut

R. P. Leur. Jur. Can. Lib. V.

competenti Judici Ecclesiastico tradant. Farin. *l. c. num. 158. Clar. de Hæresi. n. 4.* cum hac ratione non intromittant se in judicaturam, neque impediant, sed potius debitè juvent ad coercendos & puniendos Hæreticos. Uti nec, quòd statuta & leges ferant, quibus processus contra Hæreticos promoveantur, & pœnæ contra eos à SS. Canonibus statutæ firmentur, quamvis statuta, quibus negotium inquisitionis contra Hæreticos impediatur aut retardetur, condere nequeant.

Quest. 183. Quinam in specie sint Judices in causa Hæresis?

Resp. Primò: Papam esse supremum in causis fidei cognoscendis, dijudicandis & puniendis Judicem, à quo omnis aliorum Judicum ordinariorum potestas & jurisdictio originatur & dependet, certa fides est. Farin. *cit. q. 186. §. 1. n. 1. Castrop. ir. 4. f. 7. p. 12. §. 1. n. 1.* Solusque judicare & dignoscere infallibiliter potest, an dogma aliquod sit Hæreticum, an non, Pich. *h. t. n. 123.* Legatus verò illius à latere seu Cardinalis, etsi de jure communi sit quoque Judex competens cognitionis in causa hæresis (intellige non quidem, num tale dogma, quòd quis sectatur, sit Hæreticum, sed num sectetur dogma, quòd habetur Hæreticum) possitque illud punire, quia in hoc plenissimè vices Pontificis gerit, ex consuetudine tamen, sine speciali commissione Papæ, vel supremi tribunalis inquisitionis id potest. Farin. *l. c. n. 4. Castrop. Pich. ll. cit.*

2. Resp. Secundo: Episcopus est Judex competens & ordinarius ratione officii sui omnium Hæreticorum suæ diocesis sibi subditorum, sive clericici, sive laici sint. *Clem. 1. h. t. §. propter quod. Host. in C. ad abolendam. h. t. v. singuli Episcopi, Abbates. ibid. n. 3. Jo-And. num. 3. Farin. l. c. n. 1. Azor. p. 1. l. 8. c. 7. q. 2. Castrop. l. c. num. 2. Pich. h. t. n. 124.* ex ea ratione, quia propriè spectat ad Episcopum, extirpare Hæreses & arcere lupos ab ovili suo. Respectu tamen exemptorum à jurisdictione sua probabilis est, non esse ordinarium, sed delegatum, ut expressè decisum videtur in *C. ad abolendam. h. t. §. si qui verò*, prout cum Gloss. *ibidem* notant Abb. Farin. Jo-And. aliique communiter & absolute tenent, Farin. *l. c. num. 7. Sanch. tract. de Hæret. c. 8. n. 3. Simanc. Cathol. inst. tit. 25. rub. de Episcopis. n. 6. Decian. tract. crim. l. 5. c. 21. n. 4. & alii.* quos citat & sequitur Castrop. *l. c.* contra Host. in *C. ad abolendam. n. 13.* quia tamen hæc delegatio respectu exemptorum facta jure communi Episcopis, non ratione personæ, sed ratione dignitatis Episcopalis, adeoque & successoribus illorum in ea, ideo æquiparatur jurisdictioni ordinariæ, ut potius ordinaria, quam delegata censenda sit, quamvis quòdam appellacionem sortiatur naturam jurisdictionis delegatæ, ita ut à sententia Episcopi lata in causa Hæresis in exemptos appellari debeat, non ad Metropolitanum, sed ad Papam delegantem, ita Castrop. *l. c. Pich. num. 124.* Modus verò procedendi, quem in crimine Hæresis observare debet Episcopus, idem est cum eo, quem servant

Inquisitores, juxta *C. per hoc*, §. *fn. h. t. in 6*, Idque, five ordinaria, five delegata Episcopi potestate procedant. *Farin. l. c. Castrop. num. 3.* & quantum quidem de rigore juris est, non sine consensu capituli, secus, attenda consuetudine, *Farin. l. c. n. 14.* §. 15. *Castrop. l. c. de cetero.* Vicarius Generalis Episcopi in causis Hæresis cognoscendi & judicandi caret potestate, nisi ad id speciale habeat mandatum à suo Episcopo, saltem sub clausula generali, v. g. hac: *Committimus & concedimus tibi omnia, qua nos possumus, etiam illa, qua speciale nostrum mandatum requirunt.* *Imol. in Clem. 1. h. t. n. 19.* *Farin. n. 13.* *Pirh. h. t. n. 24. in fine.*

3. Resp. Tertio: Capitulum quoque Sede vacante, intelligendo hic nomine Sedis vacantis non solum, quando Sedes absolute vacat, seu nullus existit Episcopus, sed quando Diœcesis ab Episcopo gubernari nequit, eo quod is sit captivus vel provisus de Episcopatu, non administraret ob non expeditas literas confirmationis, ut cum *Gloss. in cit. Clem. 1. v. vacante.* *Decian. l. c. n. 13.* *Farin. l. c. q. 179.* *Castrop. l. c. n. 5.* est Judex Ordinarius in causis Hæresis; quia tota Jurisdicção ordinaria Episcopatus penes illud resideat, constat ex *cap. ad abolendam. h. t. Gloss. ibid. v. Clerici.* & *Abb. num. 4.* *Farin. n. 177.* *Simanc. Castrop. Pirh. ll. cit.* Non tamen est Judex Ordinarius, neque etiam delegatus in exemptos, quia non succedit Episcopo in iis, quæ Episcopo competunt solo jure delegato: ita probabilis in *cit. C. ad abolendam.* *Abb. num. 17.* *Anchor. num. 10.* *Card. & alii, item Farin. n. 182.* *Castrop. n. 6.* *Pirh. num. 125.* *Decian. num. 14.* contra *Socin. in idem c. num. 44.* & alios, quorum sententiam satis quoque probabilem dicit *Castrop.* exercere autem Jurisdicção nem suam ordinariam circa non exemptos debet Capitulum Sede vacante, non per se ipsum, sed per Vicarium suum, *arg. cit. Clem. 1. §. propter.* de *Vitalin. ibidem num. 48.* §. 50. *Farin. l. c. q. 86.* *num. 180.* *Castrop. num. 7.* Ne alias causa non ita brevi tempore decidi possent & servari secretum. An autem Vicarius Capituli ab eo ad exercendam illius Jurisdicção nem ordinariam generaliter deputatum, egeat in causis Hæresis speciali commissione capituli, cum sit causa ardua & gravis, non ita certum. Afirmare id ipsum videtur *Castrop. l. c.* dum inquit: *Modus, quem servat capitulum in exercenda hac Jurisdicção ne in causis Hæreticibus, non est per se, sed per Vicarium ad id specialiter deputatum.*

4. Resp. Quarto: Posse quoque Prælatos quosdam Jurisdicção nem quasi Episcopalem habentes esse Judices Ordinarios in causis fidei, cum *Molin. de just. tract. 5. d. 28. num. 11.* tradit *Castrop. n. 6. in fine.* Et in genere ex præscripta consuetudine posse Prælatos regulares in Germania suos subditos in causa Hæresis judicare, & pœnis juris afficere, dum regulares Apostata Hæresim amplexi revertuntur aut capiuntur citra intraventum Episcoporum, testatur *Reiffenst. h. t. n. 438.*

Quest. 184. Inquisitores fidei an, unde & qualiter, in quibus causis, & respectu quorum, & an vices suas committere possunt alii & adungere alios in consilium, sint Judices?

1. Resp. Primo: Dum tempore *Innocent. III.* Albigensium potissimum errores, hæresesque alia multum ingravescerent & grassarentur, neque ad eas opprimendas & extirpandas labor & vi-

gilantia specialiter ad hoc ab eodem Pontifice ex ordine potissimum Cisterciensium delectorum Abbatum scientia & virtute insignium necesse sufficere videretur, Dominicus Ordinis Prædicatorum Fundator pro suo erga Hæreses odio & fidei Catholica zelo ab eodem Pontifice obtinuit, ut contra quoscunque de Hæresi suspectos singularis fieret inquisitio, instituereturque processus judicarius, in quo judicialiter confessi vel convicti gravissimè punirentur, unde initium sumit *S. Inquisitionis* officium contra Hæreticam pravitatem, in quo *S. Dominicus* primus constitutus Inquisitor generalis, & post illum alii ejusdem Ordinis Alunni, quibus dein substituti & subordinati fuere alii Inquisitores inferiores & locales in diversis provinciis & Diœcesibus, præsertim Italiae & Hispaniæ, ita ut ibidem in singulis ferè diœcesibus adsit officium *S. Inquisitionis*, & Inquisitores contra Hæreticam pravitatem, qui hodie sunt *S. Congregationi Cardinalium universalis Inquisitionis*, vel *S. Officii*, subiecti, quam, dum Papa cerneret invalescere noviter Hæreses Lutheranam & Calvinisticam, ad officium *S. Inquisitionis* ubique majori cum fructu & exactius exercendam instituit anno 1542. de qua vide *Card. de Luca in Relat. Curie Rom. discursu 14. à n. 2.*

2. Resp. Secundo: Inquisitores omnes tam inferiores & locales quam generalis & supremus sunt veri Judices Hæreticorum in suo districtu, provincia aut diœcesi, ut habet communis & certa *arg. C. ut officium. h. t. in 6.* eorum quoque munus præstant Episcopi in Provinciis, in quibus Inquisitores Apostolici speciali Authoritate Rom. Pontificis non sunt constituti, ut in Gallia, Germania, Polonia, ut notat *Azor. p. 1. l. 8. c. 18. q. 2.* *Pirh.*

3. Resp. Tertio: Inquisitorum potestas & Jurisdicção non est ordinaria, sed delegata à Sede Apostolica, pro ut dicitur *c. 20. h. t. in 6. Officium Inquisitionis Hæreticae pravitatis à Sede Apostolica commissum. ibidem.* *Franc. Sylv. v. Hæresis. 2. q. 1.* *Azor. l. c. Farin. de Hæresi. q. 186. n. 39.* *Eymet. p. 3. director. quest. 4. comm. § 3.* *Scacc. de Judic. c. 67. n. 5.* *Molin. de just. tr. 5. d. 28. n. 4.* *Castrop. tract. 4. d. 7. p. 12. § 2. n. 2.* *Pirh. h. t. n. 130.* Quia, esto deputatus sit ad universitatem personarum, non tamen est constitutus ad universitatem causarum (quod requiritur, ut quis sit & dicatur Judex Ordinarius, sed tantum ad unam speciem causarum, nempe fidei, & quæ illi connexa sunt, non est nisi Judex delegatus. His tamen non obstantibus gaudent multis Privilegiis Jurisdicção nis Ordinariæ; dum v. g. vices suas committere possunt aliis officium illorum non expiret in vita illius, qui eos deputavit. Propter quod agit *Castrop.* Officium Inquisitionis habere perfectiones Jurisdicção nis delegatæ & ordinariæ, sublatis utriusque imperfectionibus. Porro licet Inquisitores non semper à Sede Apostolica immediate eligantur & constituantur, sed etiam ab aliis ad id auctoritatem à Sede Apostolica habentibus, v. g. à Cardinalibus *S. Congregationis*, *S. Officii Inquisitionis*, Generalibus & Provincialibus Ordinum, qualiter hoc Privilegium eligendi & constituendi aliquos ex suis Ordinibus Inquisitores impetrarunt Dominici & Franciscani à tempore *Innoc. IV.* & *Clem. IV.* vel à generali Inquisitore, semper tamen censi debent delegati Sedis, & ab ea habere immediate auctoritatem, ita ut non sint subdelegati Sedis Apostolicæ, & quamvis tales particulares Inquisitores à generali Inquisitore dependant, non tamen sint illius subdelegati. Ita *Molin.*

lin. l. c. n. 7. Eymer. l. c. q. 3. comment. 52. Farin. q. 168. n. 41. Castrop. l. c. n. 4. Pirh. h. t. n. 31. Neque etiam, etsi ab alio, aut à dictis Cardinalibus S. Officii præsidibus de loco in locum mutari ac deponi possint Inquisitores particulares, non nomine Inquisitoris generalis, sed proprio & Auctoritate Apostolica sententiam adversus reos pronunciant, nec arctantur ad eam per se ipsos publicandam & denunciandam in theatro, sed possunt id facere per alios. Castrop. l. c. n. 4.

4. Resp. Quartò: Inquisitores regulariter inquirere & procedere possunt contra omnes Hæreticos, eorumque credentes, receptatores, fautores, defensores, nec non contra Infamatos vel suspectos de Hæresi, existentes in Provincia, Diocesi, Civitate, aliòve loco, in quo ipsis officium inquisitionis est commissum. Sic itaque exercere possunt hanc suam potestatem, tam circa personas laicas, quam Ecclesiasticas, tam sæculares quam religiosas, hasque etiam exemptas quò ad alia à Jurisdictione Ordinariorum. C. accusatus. C. ad abolendam. h. t. & specialiter C. ut officium. h. t. in 6. Item, etiamsi religiosi jam præventi essent à suis Prælati regularibus, adhuc per Inquisitores iudicandi, itaque subditorum Hæreses denunciandæ; ut juxta rescriptum Pii IV incipiens: *Pastoris etenim est*, & Pauli III. incipiens: *Apostoli culminis*. notant Farin. cit. q. 186. n. 126. Azor. p. 1. L. 8. c. 18. q. 12. Castrop. l. c. num. 5. Quin & hodieum omnibus Prælati religiosi sublatam esse potestatem cognoscendi de Hæresi suorum subditorum, iudiciumque hoc Episcopis & Inquisitoribus remissum per Constitutionem Pauli V. testatur Farin. de Hæresi q. 128. in fine. apud Castrop. l. c.

5. De cætero regula hæc, quòd Hæretici omnes inquiri & cognosci possint ab Inquisitoribus, suas patitur limitationes & exceptiones. Ac Primo quidem contra Reges supremosque Principes, quoniam alium Superiorem in temporalibus agnoscunt ob Hæresim vel ejus suspicionem procedere non debent Inquisitores sine speciali Pontificis mandato. Azor. l. c. q. 13. Pirh. h. t. n. 133. in fine.

6. Secundò contra Episcopos de crimine Hæresis inquirere & procedere ne quidem Inquisitor generalis sine Sedis Apostolicæ speciali, aut in literis commissionis expressæ facultate potest; sed ubi Inquisitores ipsi Episcopos aut Prælatos superiores noverint in Hæresim lapsos, aut de ea suspectos, tenentur id ipsum Sedi Apostolicæ denunciare eique judicium remittere. Pro ut statuitur, C. Inquisitores. h. t. in 6. & à Trident. sess. 24. c. 5. de reform. Quibus tamen non obstantibus, possunt Inquisitores dicta testium contra Episcopum recipere, ut ea ad Pontificem transmittant; cum alià viâ scire non possint, Episcopos de Hæresi suspectos esse, ut teneantur eos Pontifici denunciare, Molin. de just. trakt. 5. d. 28. n. 19. Pegna in addit. ad Eymer. p. 3. directior. q. 27. comment. 76. Decian. trakt. crim. L. 5. c. 23. n. 2. Zech. in sum. p. 1. tit. de fide. rub. de Hæresi. c. 12. n. 13. Castrop. l. c. n. 5. Pirh. h. t. num. 135. Quin etiam possunt Episcopum clarè cognitum Hæreticum, de fuga suspectum comprehendere & custodire, ad submitendum illum Pontifici, donec ille reddatur certior, præsertim, dum aliàs est, & certò cognoscitur periculum seductionis plurimum; quia tales casus à generali prohibitione procedendi contra Episcopos videntur excepti, ita AA. jam citati. l. cit. Potest quoque Episcopus contra alium Episcopum Hæreticum, aut de Hæresi suspectum in sua Diocesi subsistentem,

Hæresim committentem (etsi id nequeat Inquisitor) inquirere & procedere ex potestate ei delegata per C. ad abolendam. Farin. l. c. n. 122. Decian. l. c. c. 21. n. 5. Castrop. num. 6. Pirh. l. c. Porro nomine Episcoporum, contra quos prohibetur inquiri, veniunt etiam Episcopi titulares; quia verò sunt Episcopi. Item electi & confirmati à Papa, etsi nondum consecrati; quia jurisdictionem habent episcopalem. Non tamen Episcopi electi, nondum tamen confirmati; Simanc. Cathol. inst. tit. 25. n. 11. & 12. Mol. Castrop. Pirh. l. cit.

7. Tertio Inquisitores nulli aut Ordinarii procedere possunt aut sententiam excommunicationis, suspensionis vel quamvis aliam promulgare contra Sedis Apostolicæ Legatos, Nuncios, Officiales ejusdem Sedis sine speciali illius licentia in scriptis concedenda, faciente plenam de præsentate mentionem; ita ut, si quid contra illud factum fuerit, sit irritum & inane, & si indebitè quid attentarent in his, quæ negotium fidei tangunt, diocesani vel Inquisitores, alii verò Judices ordinarii, vel delegati in aliis causis ad ipsos pertinentibus plenam informationem capiant, & Papæ studeant significare, ut is de remedio opportunè valeat providere, expressè statuitur in Extrav. Matthæus. h. t. inter comm. Porro nomine Nunciorum intelliguntur Legati Sedis Apostolicæ, juxta C. nobilissimus. dist. 97. nomine Officialium designati ad causas aliquas Sedem Apostolicam ejusve honorem, non verò ad causas particulares inter partes decidendas spectantes. Mol. l. c. n. 20. Castrop. Pirh. l. cit.

8. Quartò: Inquisitores contra alios Inquisitores Hæreticos, aut de Hæresi suspectos, durante Inquisitionis officio; secus eo finito; vel ab eo remotos (sicut in Hispania ab Inquisitore generali facile removeri possunt) procedere nequeunt; tum quia sunt Sedis Apostolicæ delegati (unde, si non essent à Papa delegati, sed à supremo Inquisitore subdelegati, possent ab eodem inquiri, incarcerari, puniri, ut Simanc. apud Castrop.) tum quia par in parem non habet Imperium; quamvis possint contra eos secretò recipere informationes super Hæresi, easque Papæ transmittere, ita Azor. l. c. n. 14. Farin. l. c. q. 186. n. 124. Molin. l. c. Eymer. l. c. q. 30. comm. 79. Castrop. l. c. n. 8. Pirh. l. c. Sed neque Episcopos (qui Inquisitores nati dicuntur) tanquam Ordinarios aliter, quam capiendi dictas informationes posse procedere contra Inquisitores, nisi in casu speciali per Episcopiam, dum nimirum Inquisitor Hæreses seminasset, aut seminari permetteret, & delinquentes Hæreticos impunitos dimitteret, aliæque horrenda committeret; quia durante officio Inquisitoris est Sedis Apostolicæ officialis, contra quos in crimine Hæresis Ordinarii, ut dictum, procedere nequeunt. cit. Extrav. Joan. XXII. Matthæus, ita expressè Azor. Farin. Mol. Castrop. l. cit.

9. Quintò: Inquisitores, etsi alias regulariter contra Judæos aliòsque infideles procedere nequeunt, sed contra eos, dum ob delicta alia puniendi sunt, regulariter recurrendum ad Judices Sæculares, possunt tamen procedere contra eos, illòsque punire, dum Christianum ad ritum suum inducunt, vel Judæum baptizatum ad Judaismum redeuntem rebaptizant, ac denuò lavant, & veluti inquinatum purificant. Farin. l. c. q. 179. n. 143. & 145. Pirh. h. t. n. 138. in fine. Possunt item procedere contra Judæos tanquam Hæreticos, qui, dum essent septennio minores, baptizati Christiani facti sunt, & postmodum ad Judaismum redierunt; quia etsi

ignoranter baptizati, per Baptismum tamen obligantur ad legem Christianam observandam. Idem est de Judæis baptizatis in amentia, nisi ante amentiam habuerint voluntatem repugnantem susceptioni Baptismi. Item qui medio mortis baptizati seu facti Christiani postea redierunt ad Judaismum (nisi fortè vi absoluta omnino invitati baptizati sunt) hi enim ut hæretici condemnari possunt, Farin. q. 178. à n. 176. Pirh. l. c.

10. Resp. Quintò : regulariter Inquisitores fidei non possunt cognoscere de causis aliis criminalibus aut civilibus, præterquam de causis hæresis & hanc concernentibus (quales sunt rebaptizare pueros, consulere & invocare dæmones animo sciendi futura &c. de his enim cognoscere spectat, ad Inquisitores, ut Clar. §. hæresis. à n. 24. Azor, p. 1. l. 9. c. 26. q. 4 Pirh. n. 139.) sumitur ex C. accusatus, §. sanè. h. t. in 6. ubi etiam additur ratio : cum negotium fidei, quod summè privilegiatum est, per alias occupationes non debeat impediri. Nihilominus jurisdictionem habent Inquisitores in causis quoque aliis suorum familiarium & officialium, & quidem privativè, ita ut nulli alii Judices in iis judicandis se possint intromittere, sed solùm delinquentes capere tenentur, & captos remittere Inquisitorum judicio. Simanc. l. c. tit. 41. rub. de ministr. n. 16. Paramo de orig. inquisit. l. 5. q. 6. n. 17. Farin. q. 186. n. 38. Castrop. l. c. n. 9. Quamvis & ab hac eorum potestate excipiantur eorum officiales, committentes crimen læsæ Majestatis, rebellionis publicæ, prodicionis, effractionis seu violationis Ecclesiæ, committentes crimen nefandum &c. cum expediat hæc à Judice sæculari, qui pœnam mortis imponere possit, judicari, ne prætextu exemptionis faciliùs hæc audeant patrare, ita AA. immediatè ante citati, è quibus Castrop. ait, se credere, Inquisitores habere jurisdictionem in causis civilibus respectu suorum officialium, qui iis sunt à secretis, ut ii solùm conveniri & convenire possint debitores coram Inquisitoribus, non autem alii eorum officiales eorum extranei. Quid verò possint Inquisitores in causis reconciliatorum Criminalibus & Civilibus, dum habitum pœnitentiæ gestant, & generaliter in causis pœnitentiæ, dum penitentiam exequentur, vide apud Castrop. l. c. n. 10.

11. Resp. Sexto : Inquisitores etiam particulares, utpote à Sede Apostolica delegati, ob adversam valetudinem, vel absentiam aliamque legitimam causam possunt constituere Vicarios, etiam Generales, qui ad tempus vel beneplacitum eorum hoc munus exercent, vel plenè etiam cum potestate proferendi sententiam definitivam; vel cum restrictione aliqua, illòsque iterum pro libitu deponere. Idque speciale est in his Inquisitoribus ob favorem fidei. Ita sumitur, vel potiùs supponitur ex C. ne aliq. c. ut commissi. tr. 2. in 6. Clem. 1. eod. §. porro. & ita tenent Azor. l. c. c. 8. q. 10. Farin. q. 186. n. 29. Mol. cit. d. 28. n. 8. Castrop. n. 12. alique apud illum, qui tamen addit, Inquisitores nunquam debere talibus suis Vicariis seu Commissariis pro sententiis ferendis, præsertim contra re lapsos & impœnitentes, committere vices suas; eò quòd, dum de vita hominis agitur, altiore examine, quàm quòd per Vicarium peragitur, opus sit. De cætero hi commissarii seu subdelegati etiam universales, & cum potestate proferendi sententiam definitivam, non possunt vices alerius, neque in totum, neque in partem subdelegare, ne detur processus in infinitum; cum non sit ratio, cur, si subdelegatus subdelegare possit, hic secundus subdelegatus de-

nno non possit alium subdelegare, & ita gl. in c. cum causam. de delegat. v. delegatus. & communi Abb. Alex. Jo. And. Pegna l. c. q. 15. comment. 64. Mol. Azor. l. c. Castrop. n. 13.

12. Resp. Septimò : conceditur Inquisitoribus per c. commissi. h. t. in 6. potestas advocandi quos libet peritos, ut eis assistant in consilio præbendo & ferendis sententiis,

Quæst. 185. An, qualiter & quando, dum in diocesi constituti sunt Inquisitores, hi in causis hæresis simul cum Episcopis Diocesanis, vel separatim ab iis, procedere possint aut debeant, vel etiam, dum plures in provincia Inquisitores, quilibet eorum sine alio procedere possit?

1. Resp. Ad primum : de hoc statui plura in diversis textibus juris, & primò quidem c. per hoc. h. t. in 6. ita statuitur : Per hoc, quòd negotium hæretica pravitate alicui vel aliquibus ab Apostolica Sede generaliter in aliqua provincia, civitate vel diocesi delegatur, nihil diocesanis Episcopis derogatur, quin & ipsi auctoritate ordinaria vel delegata, si eam habeant, procedere valeant. Verùm, ut dictum inquisitionis officium efficacius, melius utriusque procedat, possunt Episcopi ipsi & Inquisitores de eodem factò inquirere, & cognoscere conjunctim vel divisim, & si divisim processerunt, tenentur sibi invicem communicare processus, ut veritas melius inveniri possit, & nisi in hoc casu Inquisitores in sententia prolata diocesanis, vel contra hi illis judicaverint deferendum per utrosque sententia proferatur, in qua proferenda si non conveniant, per utrosque negotium sufficienter instructum ad Sedem Apostolicam deferatur, sive autem ordinaria, sive delegata potestate procedatur ab Episcopis, solum in procedendo modum observare debent, quem Inquisitores per jura communia, vel per speciales commissiones seu ordinationes Sedis Apostolica (etiam corpori Juris Canonici non sint insertæ, dummodò constitutionibus canonicis non sint contrariæ, ut gl. fin. hic) possunt ac debent observare. Ex quibus jam inferitur, quòd jurisdictione generaliter delegata Inquisitoribus ideo non præjudicet jurisdictioni Episcopis, quia censetur concessa illis cumulativè non privativè, ac ita Episcopus adhuc procedere possit contra hæreticos subditos potestate ordinaria, & ex delegata contra exemptos, Franc. in cit. c. per hoc. n. 2. Farin. l. c. n. 58. secus verò sit, si delegatio Inquisitori sit specialiter & restrictè ad certas personas certasque causas facta; per talem enim specialem commissionem derogatum censetur jurisdictioni ordinariæ Episcoporum quò ad illas personas & causas; quin & generaliter delegatæ potestati aliorum Inquisitorum. Franc. n. 3. Farin. n. 59. Pirh. h. t. n. 145. Notandum præterea, quòd ad communicacionem processus, pro ut recitatur pro declaratione cit. c. per hoc. in Extrav. ex eo. 1. h. t. inter commun. quòd hi processus etiam communicandi, dum Episcopus & Inquisitor procedunt seorsim, non tamen, communicandi, quando Episcopus vel Inquisitor tantùm procedit, dum autem uterque procedit, processus utriusque communicandi in fine, quando nihil restat quàm sententia proferenda, nisi fortè alter eorum procedere nequit, nisi visis actis alerius, notandum ulterius ex Clem. multorum. 1. §. propter quod. h. t. quòd ad prolacionem sententiæ contra hæreticos, quòd, dum Episcopus & Inquisitor, sive di-

livim,

vifum, five conjunctim procedunt, etfi unus sine altero procedere nequeat ad sententiam definitivam condemnatoriam hæretici, poffit tamen unus sine altero procedere ad sententiam definitivam, per quam reus omnino abfolvatur, quia delictum non probatur; vel ad interlocutoriam, habentem vim definitivæ per quam reus abfolvatur à tortura vel alia pœna; Arg. cit. Clem. 1. ubi cum folum dicitur, unum eorum sine alio non poffe ferre sententiam condemnatoriam contra hæreticos, videtur permitti, ut unus sine alio ferre poffit sententiam abfolutoriam feu pro hæreticis, ita tenent gl. in cit. Clem. 5. propter quod. v. contra eos. Clar. §. hærefis. n. 5. Mol. cit. d. 28. n. 15. Farin. cit. q. 186. n. 60. Azor. cit. c. 28. q. 16. apud Pirh. n. 150. dicentes, hanc sententiam ftando juri communi effe communiorem & probabiliorem. Pirh. tamen ipfe oppofitam sententiam juftiorem, æquiorẽ & magis receptam pronunciat; eò quod licet textus cit. Clem. loquatur folum expreffè de fententia condemnatoria, eo ipfo tamen, quod communicatio proceffuum inter utroſque præcedat fententiam, ut examinetur, utrum reus abfolvendus, an condemnandus fit, tacitè etiam requiritur, ut reus non abfolvatur ab uno folum Judice sine alio, ficut non poteft condemnari ab uno folo, fimiliter juxta cit. Clem. 5. propter quod, tamen, dum Epifcopus & Inquifitor fimul procedunt, unus sine alio hæreticum inquirere, citare, capere, incarcerare, vincire poffit; non tamen unus sine alio illum in durum arcemque carcerem, qui magis pro pœna quam cuftodia fit, compingere poteft. gl. ibid. v. ipfo jure. Farin. n. 62. & 67. Pirh. h. l. c. Notandum item quod ad citationem, quod fi citetur idem eodem tempore ab Inquifitore & Epifcopo, procedente ex delegatione Papæ, quia citatus exemptus eft ab ejus jurisdicitione ordinaria, citatus comparere poffit coram quo maluerit. Farin. n. 95. fi tamen citatus tanquam fubditus Epifcopi poteftate illius ordinaria, comparere potiùs debet coram Inquifitore; quia jurisdicitione delegata à Papa Inquifitori major eft poteftate ordinaria Epifcopi. Azor. l. c. q. 8. Farin. l. c. n. 87. & feq. Pirh. n. 152.

2. Relp. Ad fecundum: idem de pluribus Inquifitoribus in eadem provincia dicendum, quod dictum de Epifcopo & Inquifitore in eadem diceceſi, juxta c. ut officium. h. t. in 6. Unde, ut jam dictum, fi Papa contra aliquem vel aliquos fpecialiter & expreffè designaſſet Inquifitorem, reliqui Inquifitores generaliter designati nullatenus de tali caufa cognoscere poffent, etiam fi cognoscere incepiſſent; quia illa delegatione facta cenſetur Pontifex illam caufam ſibi & illi fpecialiter delegato advocare, & conſequenter aliis poteftatem de ea cognofcendi interdiceret. Pegna. l. c. q. 46. comm. 45. verſ. ſed obiter. Molin. l. c. n. 9. Farin. n. 25. Caſtrop. l. c. n. 15. Arg. c. ut noſtrum. de appell. & C. ſtudiſti. de off. delegat. Unde ut Caſtrop. cum Mol. l. c. fi Inquifitor ille fpecialiter deputatus obeat, aut alia caufa iſta illius jurisdicitione deficeret, non poterunt Inquifitores generaliter deputati, neque Epifcopus de iſta caufa cognofcere, quia jam fuit Pontifici advocata, & ab eorum jurisdicitione ſublata, & fi hic Inquifitor fpecialis ad illius cognitionem indigeat informationibus & depoſitionibus factis apud alios Inquifitores, à quibus dicta caufa capta cognofci, poterit illos compellere ad eas ſibi exhibendas, juxta C. ut commiſſi. h. t. in 6. verſ. nec non. Farin. Mol. Caſtrop. l. c. Scacc. de jud. c. 67. num. 10. modeſtè tamen & amicabiliter primò

expetendæ, aliàs inconſultò Papâ non extorquendæ.

Quæſt. 186. Qualiter exſpiret officium Inquifitoris hæreticæ pravitatis, & qualiter Inquifitor revocari poſſit?

1. Relp. Ad primum: officium Inquifitoris abſolutè commiſſum non exſpirat morte committentis, etiam re integra; pro ut expreffè ſtatuitur in c. ne aliquis. h. t. in 6. dum ibi dicitur: præſenti declaramus edito, ipſum officium inquifitionis, non folum quò ad negotia vivente mandatoꝝ incepta, ſed etiam quò ad integra, & non capta, & quod plus eſt, quantum quò ad ea, quæ tunc non emerſerant, in favorem fidei poſt committentis obitum perdurare &c. quemadmodum officium Legati non exſpirat re integra, mortuo Papâ juxta c. 2. de off. Legat. in 6. dum aliàs poteſtas delegatorum ad cauſas cognoſcendas re adhuc integra morte mandantis exſpirat, juxta c. relatum. c. gratum, c. licet. de off. jud. deleg. Intelligendumque hoc ipſum, non tantum de officio Inquifitorum immediatè à Papa deputatorum, ſed etiam conſtitutorum à Congregatione Cardinalium S. Officii, aliisque poteſtatem conſtituendi Inquifitores inferiores habentibus; cum hi omnes à Pontifice denominati cenſentur Azor. p. 1. inſt. mor. c. 28. q. 7. Farin. l. c. q. 186. n. 20. Pegna p. 3. directior. q. 7. & 8. comment. 38. & 57. Caſtrop. l. c. n. 16. Pirh. h. t. n. 153. quod ipſum etſi limitent Jo. And. in cit. C. ne aliquis. gl. 1. Gemin. n. 4. Franc. n. 2. Sylv. v. hærefis. §. 2. n. 3. Decian. præll. crim. l. 5. c. 20. n. 8. quos ſequi videtur Farin. q. 185. n. 22. Arg. c. ſi gratioſè. de reſcrip. in 6. ubi delegati ad beneplacitum Sedis non finiuntur morte delegantis; ſecus ſi ad beneplacitum Romani Pontificis &c. ut procedat, ſi talis Inquifitor datus ſit ſimpliciter, vel etiam ad beneplacitum Sedis Apoſtolicæ; non verò, ſi datus cum clauſula: Ad beneplacitum Pontificis, in quo poſteriore caſu re adhuc integra exſpirare volunt officium Inquifitoris per mortem Pontificis. Veriùs tamen ſentire videntur Penia l. c. comment. 56. Verſ. ſed ut Azor. Caſtrop. n. 17. Azor. Pirh. l. c. officium Inquifitoris per mortem Papæ delegantis non exſpirare, quomodocunque is ſit conſtitutus, five ſimpliciter, five cum clauſula: ad beneplacitum Sedis Apoſtolicæ, vel etiam Romani Pontificis, niſi in literis delegationis contrarium expreffum fuerit; cum ob ſingularem fidei favorem, pro quo temper conceſſa cenſetur Inquifitoribus jurisdicitione contra hæreticos, ne caſus eveniat, in quo vel non poſſit inquire in eos, vel ne eorum puniſio diutiùs impediatur, aut omnino omittatur. Azor. Caſtrop. Pirh. l. c.

2. Relp. Ad fecundum: officium ſeu jurisdicitionem quorumcunque Inquifitorum revocari poſſe à Pontifice extra dubium eſt. Sed & olim, dum à Generalibus Provincialibus aliis Miniſtris Ordinum S. Dominici & S. Franciſci eligebantur, ab iisdem quoque, dum videbatur, removeri poterant, poteſtate etiam ad hoc, ſicut ad eligendum iis à Pontifice conceſſa, ut conſtat ex privilegiis illis Ordinibus conceſſis, & ex conſtitutionibus Innoc. & Clem. IV. utraque incipiente: Licet ex omnibus, hodie tamen non eliguntur amplius ab iis, ſed à Cardinalibus univerſali Inquifitori præſidentibus, aut alicubi ab Inquifitore generali; & hi ſoli à ſe electos poterunt de loco in locum transferre, aut ab officio proſus amovere, pro ut viſum fuerit expedire, ita cum Penia q. 9.

comment.

comment. 58. Farin. num. 32. Azor. q. 9. Castrop. num. 18. Inquisitorem tamen à se electum invitum, nec à loco, nec ab officio amovere possunt sine legitima causa solo arbitrio suo; cum in Decretis & Constitutionibus, quibus conceditur illis potestas electos à se Inquisitores mutandi & removendi, adduntur verba illa: *Si ita visum fuerit, vel si ita vobis videbitur*. Quæ, ut juxta C. non solum. de regular. in 6. Menoch. L. 1. de arb. q. 8. num. 5. non indicant plenum arbitrium, sed arbitrium regulatum jure & æquitate. Quibus non obstat, quòd talis Inquisitor aliquis in delegatione dicat, se vires suas committere, dum ipse non revocavit, seu ad beneplacitum suum; quia ad beneplacitum facta concessio perpetua esse dicitur, ut probat Menoch. num. 6. & beneplacitum significat arbitrium boni viri, ut idem q. 6. num. 10. ita Castrop. à num. 19. Porro causæ ad removendum Inquisitorem ab officio in genere tres sunt, impotentia, negligentia, iniquitas. Ad impotentiam spectant infirmitas, non quidem temporalis, utpote quæ admittit substitui tantisper vicarium, sicut absentia, sed perpetua aut quasi perpetua. Senectus, si rectum iudicium tollat. Ignorantia, si tanta est, ut ignorentur ea, quæ ad hoc officium spectant; non enim fas est, Inquisitores omnia committere iudicio & consilio consultorum. Secunda causa est negligentia, qualis committitur etiam, quando contra Hæreticos non proceditur debito tempore, & hinc Hæreticus, aut de Hæresi suspectus, capiendus aufugit, vel interim, Hæresim disseminat. Et si hæc negligentia procedit ex odio vel amore lucri, ultra remotionem ab officio, si Inquisitor negligens fuerit Episcopus, suspenditur ipso facto ab officio episcopali per triennium, si fuerit alius, excommunicationem reservatam Pontifici incurrit, per Clem. 1. §. verum. h. t. in fine. Quin & si negligentia Inquisitorum fuerit gravis, incurrunt fautoriam Hæresis per c. quanta. de Sent. excomm. & C. qui potest obviare. 23. q. 3. ut Farin. q. 182. n. 24. relatis aliis. Tertia causa est iniquitas, præcipuè prætextu officii, v. g. illicita pecunia (vel quidcunque pretio æstimabile, ut Glof. in cit. Clem. v. pecuniam. Farin. q. 186. n. 134. Sanch. & alii) extorqueatur prætextu ipsius officii. Tametsi hic nomine iniquitatis quoque veniat quodcunque aliud, ac præsertim scandalosum crimen; cum Inquisitionis officium exposulet viros doctrinæ & omni virtute conspicuos juxta Constitutionem Urbani IV. incipientem: *Præcunctis*. De cætero ad removendum Inquisitorem ab uno loco in alium non requiritur culpa removendi seu mutandi, sed sufficit, ita conveniens esse, & videri illi, qui hanc potestatem mutandi habet, cum sic fieri expediat potestati gubernativæ etiam absque eo, quòd opus sit illi, convenientiam hujus mutationis juridicè probare.

Quest. 187. Inquisitores delinquentes à quo puniendi?

Resp. Inquisitores hi, si sint Clerici Sæculares electi à Cardinalibus S. Officii, ab iis quorumcunque delictorum rei puniri debent; quia illis subiecti. Idem est de Electis ab Inquisitore aliquo generali propter eandem rationem. Castrop. l. c. num. 23. Si verò sint religiosi, & delinquant extra suum contra regularem observantiam, puniri eos posse à suis superioribus regularibus; non tamen si delinquant in officio Inquisitionis; quia quòd ad ea delicta exempti sunt à propriis Prælati-

vi Constitutionum Alex. IV. & Clem. IV. tenent Eymer. p. 3. director. q. 12. n. 1. Locatus in judicial. Inquisit. v. Inquisitor. n. 40. Econtra cum Farin. credit Castrop. l. c. non posse eos puniri à suis Prælati, si delinquant in officio, si extra illud pœnâ, quæ aliquo modo retardare posset exercitium officii Inquisitionis; quia in memoratis Constitutionibus eximuntur Inquisitores religiosi in officio suo exercendo à Prælatorum suorum obedientia, ita ut Prælati graviter injungatur, ne dictos Inquisitores ab executione sui officii directè vel indirectè impediunt. Possè nihilominus Prælatos religiosos contra Inquisitores sibi aliàs subditos delinquentes sumere informationes, easque ad supremum tribunal inquisitionis submittere, expectantes, quid sibi ab eodem tribunali desuper mandetur. Pro quo citat Farinacium.

Quest. 188. Qualiter procedendum in causa Hæresis?

Resp. Primò in genere: In ea procedi potest summarie simpliciter & de plano sine strepitu & figura iudicii, ut expressè deciditur in C. statuta. h. t. in 6. & constat desuper à Penia p. 3. director. q. 54. comm. 193. relatis Constitutionibus Alex. V. quæ incipit: *Cupientes*. & Urban. IV. incipiente: *Licet ex omnibus*; ac ita conformiter textui sine ulla limitatione tradunt Repertor. Inquisit. v. ordo. vers. sed quò ad talem. Roias. singul. 145. num. 13. Scacc. de jud. c. 52. n. 2. Castrop. v. d. 4. d. 8. p. 1. n. 1. contra Decian. tr. crim. l. 4. c. 34. num. 9. Quatenus is asserit, privilegium sic procedendi summarie concessum Inquisitoribus in non multum præjudicialibus; crimen autem Hæresis gravissimum sit, multumque infamet, adeoque quòd ad modum procedendi non relinquendum arbitrio Inquisitoris. Procedi autem summarie & de plano in eo dicitur juxta declarationem Clem. V. in Clem. saepe contingit. de V. S. quia non exigitur libelli oblatio in scriptis facta; nec litis contestatio, & iudicium desuper agitari possit, etiam tempore feriarum, item quòd amputanda dilationes, exceptiones, & appellationes frustratorie; partium, Procuratorum, & Advocatorum contentiones & jurgia, testium superfluatorum multitudo, & loquendo univèrsim omitti possunt solennitates Juris Civilis & positivi; non tamen omittenda citatio, probationes & defensiones necessariæ, & solennitates, quæ sunt juris naturæ ac gentium, sine quibus nec justè nec valide causæ tractari possunt, Castrop. l. c. à quo singula declarata vide num. 3. §. seq. Pirh. n. 61. Tametsi autem hoc procedendi modo in causis fidei uti possint Episcopi & Inquisitores, non tamen ad sic procedendum obligantur; cum cit. C. statutum. dicatur: *Concedimus*, quòd verbum non obligationem, sed licentiam significat, Locat. l. c. n. 18. Farin. q. 185. n. 19. Castrop. l. c. num. 2. Scacc. Pirh. l. cit. 2. Resp. Secundò in specie: Primò modus procedendi in crimine Hæresis viâ accusationis consuetudine abrogatus; cum in hoc tribunali constitutus sit minister publicus, vulgo dictus fiscalis, qui personam accusatoris subit, se tamen ad pœnam talionis non subseribit; quia ex necessitate officii ad bonum publicum accusat, & non nisi habeat testes, Penia. l. c. q. 14. comm. 67. vers. sed cum. Farin. q. 165. num. 40. Scacc. l. c. à num. 6. Param. de orig. Inquisit. l. 3. q. 9. n. 15. Castrop. l. c. p. 2. n. 1. Si tamen quis personam accusatoris subire velit, admittendus est, accusatione propo-

ita in scriptis absque eo, quod cogatur se subscribere ad pœnam talionis, quia ea ipsa necessitas per hoc sublata, quod permittatur procedi summatim. Farin. q. 185. num. 33. Param. de ord. inquisit. l. 3. q. 4. rub. de Ord. Jud. S. Officii. n. 16. Castrop. num. 2. Quamvis accusator etiam se non subscripserit ad pœnam talionis, ac proinde eam subire non debeat, si tamen in probatione defecerit, graviter sit puniendus arbitrio Inquisitoris tanquam calumniator. Farin. num. 37. quin & ut idem, num. 39. non careat probabilitate, eum puniendum esse pœnâ talionis juxta constitutionem Pii V. in Bulla 5. si probetur, eum ex malitia accusasse innocentem, quâ aliâs adhuc puniendus non esset, si se ad eam subscripserit, sed mitius, non quia eâ dignus non esset, sed quia Ecclesia vult eum eo exercere misericordiam, juxta textum C. super his. de accusat. Farin. cit. num. 37. Castrop. num. 3. De cætero accusatio de Hæresi competit omnibus indifferenter; quia juxta L. Manichæos. §. 1. c. h. t. Hæresis est crimen publicum, & omnium fert injuriam, eò quod in religionem divinam committitur. Ac proinde de eo accusare possunt clericum laici infames, pupilli & minores cum autoritate tutoris & curatoris. Farin. n. 23. Castrop. n. 5. & 6. non tamen excommunicati excommunicatione majore, denunciati, vel publici percussores clerici in excommunicatione existentes, quia in judicio stare non possunt. C. intelleximus. de judic. C. decernimus. de sent. excomm. Clarus pract. q. 14. vers. quarto. Castrop. num. 6. qui tamen credit, eos admitti posse in defectum, arg. C. in fidei favorem. h. t. in 6. Inimicum quoque capitalem admitti ad accusandum de Hæresi, sed cautè & ut suspectum, credit Castrop. n. 7. citans Clar. cit. q. 14. vers. ulterius. Gigas de Crim. Lase Majest. l. 2. rub. qui accusat. poss. Decian. tract. crim. l. 3. c. 25. n. 7. Farin. num. 29. Paris. l. 4. conf. 2. n. 54. & 75. Eò quod, ut dictum ex L. Manichæos, cedat in injuriam omnium, adeoque prosequens illius vindictam, censeri debeat prosequi injuriam omnium. Contrarium tamen tenentibus Carrerio, Camppeg. Eymet. Penia. apud Castrop. quem quoque vide num. 4. de modo instituendi hanc accusationem.

3. Secundò: usitatus modus in hoc crimine procedendi est per denunciationem; cum denunciante non sit ita periculosus, utpote qui ex recepta consuetudine non subit onus probandi, sed Judici hanc obligationem procurandi probationem remittit. Eymet. p. 3. direct. rub. de secund. mod. proced. n. 68. Param. l. c. l. 3. q. 8. n. 21. & 22. Scacc. l. c. c. 72. Farin. q. 185. n. 71. Castrop. l. c. p. 3. n. 1. Sitamen denunciator deprehendatur falsò denunciassè, arbitrio Inquisitoris puniendus est tanquam calumniator & falsus testis (in quem ex generali consuetudine Inquisitionis assumitur, ut repertor. Inquisit. v. accusatio. & v. testis. Simanc. Cathol. instr. tit. 19. rub. de denunc. n. 17. Castrop. l. c.) & qui gravissimè lædit falsò denunciatum, aperiendo Judici viam inquirendi specialiter adversus eundem. Facienda hæc denunciatio in scriptis, vel saltem verbis, quæ statim à Notario in scriptum redigantur, & denunciator jurare debet, eam esse à se factam. Conveniens quoque est, ut recipiatur præsentibus honestis personis, juxta C. ut officium. h. t. in 6. Castrop. num. 2. Eâ factâ Inquisitor procedit, non ad instantiam partis, sed ex officio examinando testes, quos denunciator allegavit, & si nullos allegavit, sed ipse solus de visu

R. P. Leur. Jur. Can. Lib. V.

deponat, non debet Inquisitor statim procedere ad inquirendum specialiter, si denunciatus sit nobilis, religiosus, aut aliâs non suspectus ob gravem infamiam inde orituram, sed dictum denunciantis deliberatione matura expendere. Castrop. l. c. num. 3. Porrò ad denunciandum de hoc crimine admittuntur omnes, etiam absentes, modò proprio nomine & juramento denunciationem servent; aliâs non subscripta proprio nomine omnino repellenda, & nihili facienda, quia præsumitur falsa. Farin. l. c. n. 66. & 68. Castrop. num. 4. Idque, ut iidem, etiam in ea expressi testes; quia illa nominatio testium non esset authentica, sed potiùs suspecta.

4. Tertio: Modus procedendi est inquisitio, eaque duplex: Generalis nemini injuriosa, nullamque infamationem prærequirens, in qua adversus nulum proceditur delinquentem, sed solum in genere proponitur, ut si fortè aliqui sint occulti Hæretici, aut de Hæresi suspecti, ii manifestentur. Et hæc ab Inquisitore facienda aliquoties in anno, juxta C. excommunicamus. §. adjicimus. h. t. specialis altera, quâ Inquisitor contra aliquem speciatim & nominatim procedit, interrogando tum ipsum, tum examinando testes. Hæc institui nequit, nisi præcedente infamiâ, juxta C. qualiter & quando. de accusat. & quidem ex gravibus judiciis, cum ex levibus Judex moveri non debeat ad suspicandum tam grave crimen de homine Christiano. Et quamvis aperiatur Judici viam ad faciendam Inquisitionem, ex illis tamen moveri non debet ad capturam rei, quippe quæ delinquenti valde damnosa & infamatoria, necessariò expostulat, delictum esse plene probatum, aut saltem adesse indicia depositionisque vehementes probatas; & si sit persona nobilis, religiosa, honestæ vitæ, Inquisitores, absque consilio supremi Senatûs ad capturam procedere non debent, nisi fortè fuga timeatur, ut Castrop. l. c. p. 4. num. 2. & 3. citatis quam plurimis.

5. Quarto: Sive procedatur accusando, sive denunciando, sive inquirendo, semper citandus est reus verbaliter ab Inquisitoribus, ut habeat potestatem se defendendi, quia agitur de ejus bonis, honore & vita. Brunus de Hæret. l. 4. c. 6. Pegna ad Eymet. l. c. comment. 17. vers. rursus. Farin. l. c. n. 154. Decian. l. 5. c. 32. n. 1. Castrop. l. c. p. 5. n. 1. juxta C. quisquis Episcop. 4. q. 5. Citandus autem est, si non timeatur de fuga, sine causâ expressione, significando solum in genere, velle Inquisitores scire ab eo aliquid. Brunus l. c. Pegna l. c. comment. 33. n. 131. Param. de orig. Inquisit. l. 3. q. 4. rub. de ord. jud. n. 34. Castrop. num. 2. & si prudenter timeatur fuga ex tali generali citatione, eâ omisâ capiendus est per L. nullus. C. de exhiben. reis. L. fin. C. de Custod. reor. Capiendus etiam est, si citatus sic generaliter non compareat. Si capi nequit, citandus cum expressione causæ, nimirum ut de fide respondeat. Scacc. l. c. v. 43. num. 9. Farin. num. 114. Castrop. num. 3. In rigore sufficit una citatio tribus æquivalens, assignato terminò competentè pereemptorio ad comparendum, quamvis ex consuetudine contra absentes trina citatio expediri soleat, assignato cuilibet earum competentè terminò. Simanc. l. c. tit. 14. rub. de contumac. num. 6. Parath. l. c. num. 65. Est hæc citatio necessaria ad contestandum processum, & multò magis ad pronuntiandam sententiam, utpote invalidam, nisi priùs citato reo ad audiendam illam. Arg. Clem. sape. de V. S.

Quasi.

Quest. 189. An & qualiter probatio hæresis ad condemnandum de ea aliquem requiratur?

1. **R** Esp. Primò: Ad condemnandum aliquem, ut hæreticum requiritur plena & concludens probatio, ut decisum videtur *c. lueras vestras. de præsumpt. ac ita tenent Roias tr. de hæret. 2. assert. 6. n. 150. Farin. q. 187. n. 2. & 5. aliquæ apud Castrop. tr. 4. d. 8. p. 10. n. 1. & si quidem est delictum gravissimum gravissimisque poenis punitur, nullus ex sola præsumptione dici potest illud commisisse; quin & non secus ac in aliis delictis, ut, (ceu tenent omnes juxta *c. sciant. cuncti. 10. q. ult. & L. fin. C. de probat.*) ad condemnationem requiruntur probationes luce meridiana clariores, ita & quidem à fortiore requiruntur eæ in hoc crimine, Castrop. *l. c.* unde mirum, quod asserit Carrerius *in pract. de hæret. n. 132.* apud Clar. *l. 5. §. hæresis. n. 20.* non solum ad inquirendum (de quo idem admittere videtur Clar. *l. 5. §. fin. pract. crim. q. 6. n. 7.*) in causa hæresis sufficiant minores probationes quam in aliis, sed & ad faciendam plenam fidem. De cætero duas imperfectas seu semiplenas probationes ad constituendam plenam probationem non sufficere, cum singulæ in suo ordine diversæ sint, probabilis existimat Castrop. *l. c. n. 7.* citatis pro hoc *gl. in c. veniens. de testibus. Gomez. Tom. 3. var. c. 12. n. 25. Farin. de reo confesso & convicto. q. 86. n. 22.**

2. Resp. Secundò: cum hæresis externa non nisi tribus modis committi possit, nempe scriptura, verbis, & factis, primò probatur commissa scripturâ, probando scripturam hæresim continentem propriâ manu Titii scriptam vel subscriptam seriò & accuratè (qualis non censetur, si scripta in chartulis seu memorialibus, quibus ultima manus non est imposta) vel ab eodem dictatam; ita cum Nav. *l. 5. conf. 6. à n. 1. Farin. de hæresi. q. 187. n. 11. Castrop. l. c. n. 2.* Secundò probatur commissa verbis probando verba hæresim clarè significantia affectivè seu ex animo & seriò prolata; secus si sint dubia; tunc enim interpretanda, ut potiùs delictum excludant, quam includant, nisi ea proferens esset aliàs suspectus, vel generis aut nationis infectæ. Roias. *l. c. p. 1. à n. 200. Penia. direct. p. 3. q. 62. comment. III. vers. sed cum. Farin. l. c. n. 14. Castrop. l. c.* Tertio probatur commissa factis, probando aliquem ea fecisse, quæ errorem manifestè continent, neque in bonam partem accipi possunt, V. G. circumcidisse se, purificationem Judæorum facere, communionem more hæreticorum suscipere, Mahometo & Aleorano reverentiam exhibere &c. Param. *l. c. l. 3. q. 9. n. 17. Farin. n. 16. Castrop. l. c.* Adversus quæ in contrarium probatio afferri nequit, nisi probando, te non ex animo & voluntate assentiendi talibus erroribus, sed ex ignorantia, simplicitate ob amorem lucri, vel timorem mali aliòve respectu humano ea dixisse vel fecisse, quod probatu difficillimum, cum intentio soli Deo nota sit. An verò talis confitens verba & facta hæreticalia, & intentionem negans citra probationem hujus negationis condemnandus & puniendus sit tanquam hæreticus negativus, aut saltem torquendus, si citatus vel spontè compareat, vide fusè tractatum à Castrop. *l. c. à n. 4.*

Quest. 190. An, qui, ad quid, quando & qualiter adhiberi possint testes ad probandum in causa hæresis?

R Esp. Ad primum primò in genere: cum hæresis sit crimen summè detestabile, cedens in gravissimam reipublicæ Christianæ perniciem, ad extirpandum illud facilis, omnes admittuntur in testes, etiam ad testandum aliàs jure inhabiles, ut habet communis & certa; & quidem non solum in defectum aliarum probationum, sed etiam dum non deest copia illarum. Farin. *l. c. q. 188. n. 74. Pirh. b. t. n. 156. Castrop. tr. 4. d. 8. p. 15. §. 2. n. 7.* citatis pluribus aliis. Arg. *c. in fidei. b. r. in 6.* dum ibi dicitur: præsertim in defectum aliarum probationum, id est, maxime, quæ non est particula restrictiva sed ampliativa, ut Jo. And. *ibidem. n. 3.* & licet Arg. *cit. L. & Franc. ibidem. n. 3.* & *gl. v. in negotio inquisitionis;* admittantur, dum proceditur per viam inquisitionis, & non, dum proceditur per viam accusationis, hoc tamen ipsum quoque est probabile, ut Masc. *de prob. concl. 87. n. 31. Farin. n. 79. Castrop. l. c. n. 4. Pirh. l. c. cò quòd tam in accusatione quam in inquisitione eadem sit ratio, scilicet favor fidei & odium hæresis, vide dicenda resp. 3. seq.* Non tamen etiam istiusmodi inhabiles censentur testes integri, ideòque licet sufficiant ad inquirendum, & fortè etiam ad torquendum, vel ad penam extraordinariam, non tamen ad condemnandum sufficere, ait Pirh. *l. c. not. 5. Arg. cit. c. in fidei & citato Farin. n. 83. & 84. nisi eorum plures fuerint quam duo, & cum eorum depositionibus verisimiles concurrant conjecturæ & circumstantiæ. Quin & licet contra eos excipi nequeat, quòd non sint idonei, potest tamen in crimine hæresis excipi contra eorum dicta, quòd sint contrarii, varii, vacillantes, ut Farin. n. 82. apud Pirh. Illud denique hic notandum pro limitatione præcedentium, non omnes inhabiles in hoc crimine admittendos in testes, sed illos solos inhabiles, quos jura permittunt adhiberi, ne aliàs, si indifferenter omnes inhabiles admitti possent ac deberent, fideles innocentes exponerentur periculo calumniæ, ita ex Deciano. *tr. crim. l. 5. c. 35. n. 14. Farin. q. 188. n. 77. & n. 92. dicens videri sibi hanc limitationem verisimilissimam. Castrop. tr. 4. d. 8. p. 15. §. 1. n. 3. Pirh. b. t. n. 158.**

2. Resp. Ad primum secundò in specie: admittuntur in testes excommunicati (quod tamen videtur non intelligendum de excommunicatis excommunicatione majore, denunciatis & publicis percussoribus Clericorum existentibus in excommunicatione secundum dicta *quest. ante hanc. 2. in resp. 2.*) criminosi, infames, loci criminum, per textum *c. in fidei. b. r. in 6.* Secundò perjuri, etsi de perjurio penitentiam non egerint, modè ex circumstantiis & indicis colligatur vera dicere, ut Gonsifal. *tr. de hæresi. q. 13. n. 12. Gigas de crim. lese Majest. l. 2. tit. quom. & per quos prob. q. 2. Farin. n. 82. & 91. Castrop. Pirh. l. c. &c. juxta *c. accusatus. §. licet. b. r. in 6.* ubi tamen non nisi ille perjurus admittitur, qui postquam veritatem celavit vel negavit, dein zelo fidei eandem manifestare intendit, ita ut si in alio casu fuerit perjurus, aut de falsò damnatus, ejus testimonium non admittatur, etiam in causa hæresis. Tertio admittuntur Judæi alique infideles contra Christianos judaizantes, vel à fide quomodocunque apostatantes, ne tam grave crimen defectu probationum maneat impunitum. Gonsifal. *l. c. n. 10. Gigas q. 10. Farin. q. 124. n. 121. Castrop. n. 4. juxta textum *c. contra Christianos. b. r. in 6. & ibidem gl. Archid. Gemin. &c.* Idem est de hæreticis, ob eandem rationem, quorum quidem testimonium nullatenus admittitur contra fidelem ortho**

orthodoxum juxta leg. quoniam c. h. t. & licet iis etiam contra fidelem seu Christianum, qui à fide Catholica ad hæresim defecit, credendum non sit integrè, plenè ac perfectè (quod solùm vult textus *de dubiis. h. t.* dum ibi dicitur, iis omnino credendum non esse) aliqualem tamen probationem, nempe non plenam, sed imperfectam eorum testimonium facit juxta praxin inquisitionis, ac ita tradunt Simanc. *Cathol. instit. tit. 64. rub. de testib. à n. 43. Zecch in sum. p. 1. tit. de fide. rub. de heres. c. 11. n. 14. Masc. de prob. concl. 857. n. 9.* quos citat ac sequitur Castrop. l. c. n. 5. Quartò mulieres, etsi alias ob fragilitatem sexus juxta clarum textum *c. forum. d. V. S. & c. mulierem. 33. q. 5.* repellantur à testando, saltem, si ad instantiam accusatoris productæ in testes (secus, si ex officio à Judice examinatae, ut cum gl. in c. quoniam. de V. S. Farin. de heres. q. 59. n. 9. Masc. l. 2. concl. 762. n. 22.) nihilominus in causa hæresis in testes admittuntur. Farin. n. 20. Castrop. n. 7. per c. tania. & c. per tuas. de Simonia. Quindò domestici, familiares, consanguinei, servi adversus Dominum, Pater adversus filium, & contra, maritus adversus uxorem & contra, in criminibus exceptis, adeoque & hæresis, admittuntur per l. ult. c. ad Leg. Jul. Majest. ex ea etiam ratione, quòd meliùs mores suorum, quàm externi cognoscere possint, & remotiores præsumantur à dicendo falsum contra personas sibi conjunctas, quin & ad testandum cogi possunt in defectu aliarum probationum, Farin. l. c. n. 145. Et plenam fidem faciunt, ut Idem. n. 164. non tamen admitti eos testes in favorem illius, contra quem inquiritur de hæresi ad defendendam ejus innocentiam, tenent Farin. l. c. q. 188. n. 81. Rojas. tr. de heres. p. 2. n. 177. assert. 49. Boss. tit. de heret. n. 3. Gundisal. tr. de heret. q. 13. n. 14. Repertor. inquisit. v. testes. vers. an illi testes. & alii apud Castrop. l. c. p. 15. §. 2. n. 8, qui tamen ipse citatis pro hoc Farin. sibi contrario de heres. q. 62. n. 97. & Gomez. Tom. 3. var. c. 12. rub. de probat. delictor. n. 23. credit, admitti illos posse pro defensione hæretici, præsertim, dum defensio aliter haberi nequit; eò quòd si in favorem fisci & actoris admittantur ad probationem criminis, non sit ratio, cur non etiam in favorem delinquentis ad defendendam ejus innocentiam. Sextò minores 14. annis & cujuscunque ætatis, modò deli capaces sint, non secus in crimine hæresis, quàm lætæ Maj. testari possunt; quia ad hoc cogi, imò torqueri possunt per L. de minor. ff. de quest. Farin. q. 188. n. 75. Ad quam testificationem, ut valida sit, requiri auctoritatem tutoris vel curatoris, juxta l. clarum c. de auctoritate præstand. assertit Masc. concl. 62. n. 5. quod tamen in praxi non servari, testatur Farin. q. 54. n. 4. Septimò quid in hoc puncto testificandi in causa hæresis dicendum de inimico capitali, infer ex dictis supra q. ante hanc 2. resp. 2. si enim ab accusando, multò magis à testificando repellendus, & siquidem admittendus, ejus testimonium tanquam infirmum respiciendum, ut Decian. l. c. n. 10. Paris. l. 4. conf. 2. n. 46. in fine. Penia, Campeg. Locat. &c. quos sequitur Castrop. n. 9. qui etiam n. 10. probabilius censet, quòd, quod in hoc puncto dicitur de inimico vero, idem dicendum de eo, qui cum illo amicitiam strictam seu confederationem & affinitatem contraxit. Idem quoque dicendum de inimico reconciliato recentior ob timorem, ne in animo residentibus adhuc reliquiis inimicitia, vindictam sumat deponendo falsum. Secus de reconciliato à longo tempore, qui proinde repellendus non est à testificando. Masc. de R. P. Leur. 7. var. can. Lib. V.

probat. l. 2. concl. 857. à n. 47. Rojas sing. 299. n. 4. & de heret. p. 2. n. 233. Farin. q. 188. n. 105. Castrop. l. c. n. 11. Quando autem reconciliatio recens, quando antiqua, & bene fundata, relinquendum Judicis arbitrio. Clar. §. fin. præcl. q. 24. vers. sed quid. Farin. q. 94. n. 10. Castrop. l. c. nunquam tamen præsumitur; quia simul probatus inimicus per se verare in inimicitia præsumitur juxta L. in ipsius. C. familiae eriscunde. adeoque alleganti cessationem incumbit onus probandi. Menoch. l. 5. præsumpt. 42. n. 7. Farin. q. 64. n. 62. Castrop. l. c. Porro ut ratione inimicitia repelli quis possit à testificando, ea non debet esse procurata à parte ad eum repellendum, qui crimen manifestaturus erat; cum nemo ex iniquitate commodum reportare debeat. Gomez. Tom. 3. var. c. 12. n. 14. Masc. de prob. l. 2. concl. 848. n. 54. Farin. q. 54. n. 64.

4. Resp. Ad secundum: dicti testes alijs inhabiles admittendi ad probandum delictum & circumstantias illius intrinsecas, seu ex quibus delictum infertur, non verò ad probandas circumstantias eisdem extrinsecas, tamen delicto præsupponantur, V. G. hæresis ab Ecclesia puniendi committi non potest, nisi à baptizato; testes autem criminosi, aut alijs inhabiles, etsi ad probandum admittantur, non videntur tamen admittendi ad probandum Baptismum; quia Baptismus cum hæresi nihil commune habet; cum ex Baptismo non inferatur hæresis, neque ex hac Baptismus, bene tamen admittuntur ad probanda indicia, ex quibus hæresis infertur, V. G. ad probandam familiaritatem cum hæreticis conventicula secreta; quia hæc delictum inferunt, & sunt de intrinseca ejus substantia, qualia dici non possunt, quæ in alio genere delicto præsupponuntur, sed solùm illa, quæ præsupponuntur delicto tanquam illativa illius, ita Castrop. l. c. §. 2. n. 1.

5. Resp. Ad tertium; admittendi sunt inhabiles, non solùm dum proceditur viâ inquisitionis, ut gl. in c. in fidei. v. inquisit. Jo. And. ibidem. n. 3. Gemin. n. 7. Franc. n. 3. Masc. l. c. n. 3. Repertor. inquisitor. v. testes vers. nota distinctionem. Farin. q. 188. n. 78. sed etiam dum proceditur viâ accusationis, ut probabilius censet Castrop. l. c. p. 15. §. 2. n. 3. citatis Farin. de testibus. q. 72. n. 89. Masc. de prob. concl. 857. n. 31. Carter. tr. de heret. n. 120. & alijs, sic interpretantibus verba *cir. c. in fidei. In fidei favorem concedimus, ut in negotio inquisitionis hereticæ pravitatis excommunicati vel socii criminum ad testimonium admittantur* &c. ut noluerit Papa per illa hoc privilegium admittendi inhabiles testes in causa hæresis coarctare ad casum procedendi viâ inquisitionis; sed commune quid intellexerit, cum, quocunque modo Inquisitor procedit, hæreticam pravitatem inquirat, adeoque in inquisitionis negotio versetur.

6. Resp. Ad quartum; probabilius est, istiusmodi testes alijs inhabiles posse, & regulariter admitti debere sine tortura, quoties ex officio Judicis examinantur, ipsi ex propria conscientia deponunt; cum non videatur justus; torqueri testem, cujus multa interest testari, & cujus testimonium favor Reipublicæ ac bono communi, in cujus grave detrimentum cederet, si averterentur à testificando, dum nimirum scirent, testimonium suum non admittendum, nisi priùs tormentis firmaretur. Ita Castrop. *cir. §. 2. n. 6.* citatis alijs, qui tamen secus assertit de teste producto in sui favorem, vel ab accusatore pro sua intentione fundanda, quem Judex admittere cogetur. De cætero compelli posse quoscunque (exceptis inimicis capitalibus) ad comparandum testi-

monii ferendi gratiâ, etiam fratrem adversus fratrem, filium adversus patrem in causa Hæresis, quoties ad cognitionem veritatis id expedire videbitur Inquisitori, sentire omnes, testatur cum Farin. q. 188. n. 2. Castrop. l. c. §. 3. num. 1. non obstante, quod compellendus existat extra Inquisitoris jurisdictionem ad duas diatas, sed etiam quantumcunque absens citandus, ut iidem & alii juxta c. officium. §. denique. h. t. in 6. Cautè tamen quò ad hoc agendum, præsertim cum viris illustribus, ita ut hi rogandi potius sint ad comparandum; quin & sæpe convenientius adeundi ab Inquisitore, vel alio vices illius supplente, citatio verò hæc testis extra territorium Inquisitoris existentis fieri debet datis Requisitionibus ad Episcopum vel Inquisitorem istius loci, qui tenetur citatum transmittere, ne aliàs censetur Officium Inquisitionis impedire. Farin. l. c. n. 4. Castrop. num. 2.

Quæst. 191. Quando & qualiter hi testes examinandi eorumque testimonium publicandum, & si falsum dixerint, puniendi?

1. **R**esp. ad Primum: In hoc crimine testes examinari possunt lite non contestata, & parte non citata; quia in hac causa non tenetur Inquisitor formam judicialem servare, sed potest procedere simpliciter & de plano juxta dicta supra. Simanc. Cath. instit. tit. 64. rub. de testib. num. 15. Farin. q. 188. n. 15. Pegna p. 2. direct. comm. 19. in c. veritatis. de Dolo & contum. Castrop. cit. §. 3. num. 3. Et sic examinati non tantum juvant ad inquirendum, ita ut dehi citata parte repeti non debeant, sed etiam probant contra reum, valèntque eorum testimonium, absque eo, quòd repetatur parte citata, saltem, ubi inquisitus eorum examini non contradicit, nec eos repeti postulat. Masc. de prob. L. 1. in præfat. q. 5. n. 41. Simanc. l. c. n. 16. & 28. Farin. l. c. n. 14. Decian. l. c. L. 3. c. 10. num. 14. Castrop. l. c. Sed neque (etiam dum ob potentiam inquisiti non timetur testibus, si repetantur, & eorum nomina publicentur) requiri citationem rei ad depositionis antea factæ valorem, ut is opponat, si quid habet in contrarium, probabilius censet Castrop. num. 4. citatis Calderin. tract. de Hæretic. rub. de mat. process. inquisit. n. 2. Simanc. L. 1. commen. in lucern. inquisit. v. tortura. n. 51. Repertor. Inquisit. v. testes. vers. item non. & c. Neque sequitur exinde, posse reum sine citatione condemnari; cum ad condemnationem non solum requiratur probatio delicti, sed probatio delicti ab inquisito non infirmata, ad cujus effectum necessaria est citatio.

2. **R**esp. ad Secundum: testes lite non contestata, & parte non citata examinati, dum citatus & Inquisitus reus aliquid opposuit, vel interrogatoria dedit, quibus veritas amplius investiganda, testes repeti debent, & si desuper examinati dictis oppositionibus & interrogationibus non satisfecerint (cum vel sic depositio antea ab eis facta multum infirmetur) debent iterum examinari, ut depositiones prius factæ firmæ permaneant. Secus, seu examen repeti non debet, si citatus & Inquisitus nihil opposuit. Pegna. l. c. Scacc. l. c. c. 98. n. 7. Farin. de testib. num. 22. & 27. Castrop. num. 5. Quin & dicti testes post citationem rei, dum is nihil opposuit, repeti possunt, & examinari denuò, præsertim in criminalibus, quoties de gravissimo præjudicio inquisiti agitur, ut Farin. & Castrop. l. cit. Porrò testes examinati si denuò examinantur,

debent summarie primam suam depositionem referre, quin ea illis legatur vel ostendatur, ita ut non satisfaciant se generaliter ad eam referendo; eò quòd licet talis generalis relatio in aliis depositionibus fieri possit ob evitandum variationis periculum, ut Bart. in L. eos qui diversa. ff. de falsi num. 6. in crimine tamen Hæresis, ubi ex testium depositione tam grave periculum imminet inquisito, quòdque vitare tam facile non potest, cum nomine testium non publicentur, nec copia prioris depositionis detur inquisito, necesse est in secundo examine testem deponere, ac si tunc primo examinaretur, ut veritas melius cognoscatur, ita ferè Castrop. l. c. cum Farin. l. c. num. 35. Roias & aliis. Limitantibus tamen hoc ipsum ita; ut si inter primam & secundam depositionem longum tempus intercessisset, testis possit deponere, prout recordatur, addens, se ex integro ad primam depositionem sese remittere, & se hanc secundam velle corrigere per primam, si fortè fuerit illi contraria. Debent autem hi testes ex prima instantia examinandi examinari secundo coram Notario & duabus personis discretis & religiosis, id est, honestis, sive clerici, sive laici sint. c. ut officium. h. t. in 6. Quas tamen duas personas raro adhiberi, & ex usu hanc examinationem fieri coram Notario & Fiscali, ait Castrop. num. 6. & adhibendas solum ex consilio, non ex præcepto asserit apud eundem Pegna. Quòd si tamen Notarius defecerit, hunc defectum supplendum duobus viris honestis, quorum unus dicta scribere, & alter ea subscribere debet, ita, ut opus non sit, utrumque dicta testium scriptis mandare. Pegna, Farin, Castrop. l. cit.

3. **R**esp. ad tertium: Facta depositione testium, ea reo publicanda est, suppressis nominibus delatorum & testium, ne hi à testificando arceantur, adeoque nec copia reo danda aliquarum circumstantiarum depositionis, ex quibus devenire posset in notitiam adversus se testantis seu deponentis. Ita Eymer. p. 3. director. n. 119. & ibidem Pegna comment. 29. Farin. de Hæres. q. 188. n. 7. & 8. Castrop. num. 7. Arg. c. fin. h. t. in 6. juxta quòd tamen publicanda hæc nomine res, si exinde nihil timendum testibus. Quamvis, quia hodie dum semper præsumitur vindicta aliqua contra testes, si non à delato seu reo, dum hic potens non est, saltem ab ejus consanguineis, sociis, complicitibus potentibus, hæc publicatio non sit in usu, sicut in aliis judiciis; præsertim accedente Constit. Pii IV. incipiente: Cum sicut. Quà Sanctum, Inquisitores nunquam obligatos publicare reo nomina testium. Ita Repertor. v. nomina. vers. nunc videndum. Farin. l. c. num. 12. Param. de orig. Inquisit. L. 3. q. 4. rub. de expedit. process. num. 48. Pegna. p. 3. Director. q. 75. comment. 124. vers. tamen si verò. Castrop. l. c. Atque ex his à sortiore inferitur, testes in hoc judicio de Hæresi non esse confrontandos, uti id sæpe in aliis judiciis fieri expedit, ut reus facilius convincatur, juxta L. si postulerit. §. si questioni. ff. ad Leg. Jul. de adulterio. Farin. l. c. num. 28. Castrop. num. 8. alii, qui ab eo citati. Quamvis & hæc confrontatio in duplici casu in hoc judicio locum habeat, dum nimirum testis simul est socius criminis; cum tunc non ratione testimonii dandi, sed ratione societatis in delicto compelleretur ad subeundam confrontationem, ita Farin. num. 30. Delrio de Inquisit. Magar. L. 5. in 2. append. q. 39. Vel quando dubium est de testium fallitate, nec apparet, quâ

viâ dubium tollatur; quando tamen maxima cautela adhibenda, ad impediendum omnino periculum testium. Unde etiam talem confrontationem non faciendam ab Episcopo sine Inquisitore & contra; quin & in generali rotius orbis Inquisitionis tribunali eam non fieri, nisi ex decreto Cardinalium illi præsentium, observant Pegna & Farin. apud Castrop.

4. Resp. Ad quartum: Possit testem falsum in causa Hæresis torqueri, & puniri ab Inquisitore, extra dubium esse videtur; nam præterquam, quod iuxta communiorum etiam delegatus à Principe, præsertim supremo, & quidem ad plures causas, qualis est Inquisitor delegatus à Papa, possit punire aliàs non subditum delinquentem in suo tribunali, v. g. testem deponentem falsum, sitque receptum de consuetudine hac potestate pollere hos Inquisitores, Leo X. constitutione sua incipiente: *intelleximus*. hanc illis potestatem pro majore securitate contulit; cujus tenorem recitat Pegna *in fine directorii*, inter literas Apostolicas. Certum quoque est, torqueri eum posse pro depositionis factæ firmitate, tam ab Episcopo, quam Inquisitore, cum quilibet eorum habeat potestatem inquirendi, & procurandi veritatem, ad quem effectum læpe necessaria est tortura testis, & posse etiam spectato juris rigore, dum puniendus est ut reus, ob depositum falsum coram se puniri poenâ aliquâ, quia hæc potestas cuilibet delegato Principis in causa criminali conceditur, tradunt Clar. *L. 5. §. fin. q. 38. vers. sed qua.* Farin. *de testib. q. 67. n. 48.* Covar. *pract. c. 18. num. 8.* Castrop. *n. 3.* De cætero, etsi deponentem falsò aliqui Hæresim damnandum esse poenâ mortis, & curiæ sæculari relinquendum, saltem, ubi is, cui falsò impositum hoc crimen, poenâ mortis afficiendus fuisset, si verè illi impositum, teneant plures apud Castrop. *l. c. n. 4.* ex ea ratione, quòd talis falsò deponens incurrat poenam talionis, seu illam, quam incursum fuisset, si, quod illi objectum crimen, verum fuisset. Rectius tamen docere videtur ipse *n. 5.* cum Farin. *l. c. n. 29.* & de Hæresi. *q. 188. n. 39.* de consuetudine recepta testem falsum in crimine Hæresis poenâ arbitrariâ puniri, quæ raro vel nunquam extendatur ad poenam mortis, ex ea ratione, quòd is, cui falsò imponitur Hæresis, etiamsi verum impositum fuisset, non necessario mortem subiret, sed poenitens eam evitare posset, nisi esset relapsus. Ad hæc poena talionis in foro saltem ecclesiastico non sit recepta, ut Castrop. *n. 7.* nec textus sit in jure, qui cogat illam imponere, cum textus relatus in *c. satis hinc. 33. q. 5.* pro opposito, præterquam, quòd non sit Pontificis, sed Augustini, non probet, eadem poenâ plectendum esse testem, quâ plectendus erat testificatus, si de facto plexus non est; imò potius contrarium insinuat, dum dicitur: *ed, qui testimonio falsò cuiquam nocuerit: quæ nocuum non attentatum, sed seipsa, seu cum effectu illatum important.* Quòd tamen is, contra quem testis falsò deposuit, vi illius, tanquam Hæreticus negativus, fuit damnatus, & morte affectus, testis falsus curiæ sæculari tradendus, & morte afficiendus, absque eo, quòd ob poenitentiam & reconciliationem sit admittendus; quia non solum ut testis falsus, sed ut verè homicida puniendus; ita Abb. & alii in *c. excommunicamus. b. t.* Pegna *p. 3. director. comment. 122. circa finem. vers. quæ situm est.* Farin. *q. 188. n. 43.* Castrop. *n. 6.* qui etiam idem credendum censet, de eo, contra quem falsum depositum, si propterea carceri inclusus ibidem obit, quia testem falsum illius mortis causam

fuisset, credendum est. Item morte puniendus, qui seipsum detulit, & complices aliquos manifestavit, si illi, vi hujus manifestationis, mortem subierunt; secus, si illi aliâ poenâ puniti; tunc enim mitius cum tali delatore agendum, & nullatenus morti tradendus, sed v. g. ad carcerem, exilium aut tritremes damnandus, Farin. *q. 188. n. 43.* Castrop. *n. 12.* & alii apud illum. E contra testis falsò deponens pro defensione alicujus, quem scit commississe Hæresim, quem revelare obligatus est, poenâ arbitrariâ, non tamen mortis, puniendus est, nisi fortè in casu aliquo extraordinario, dum v. g. ex falsa depositione tali, & occultatione veritatis grave damnum Reipublicæ illatum, Simanc. *Cath. Inst. tit. 64. rub. de testib. n. 90.* Castrop. *n. 9.* qui tamen *n. 11.* tradit, posse contra talem occultantem Hæresim procedi, tanquam fautorem Hæresis, non quidem condemnando illum præcisè ob falsitatem, sed ob favorem & auxilium præstitum Hæretico.

5. Resp. Denique: quòd dictum de testibus falsis quòd ad poenam, dicendum de corruptentibus eos prece vel pretio, ut falsum dicant; Item de mendacibus, aut suadentibus ad falsum testimonium, aut etiam de mandantibus aliquibus, ut testes corruptant; quia si omnes efficaciores & principaliores causæ falsitatis esse videntur, ita Castrop. *n. 14.* Farin. *l. c. n. 44.* Zechus *p. 1. sum. tit. de fide. rub. de Hæresi. c. 1. n. 14.* Penia, Simanc. & alii. Filii verò & nepotes testis falsi in crimine Hæresis etiam condemnati ad mortem, non redduntur infames, nec aliis poenis obnoxii sicut Hæreticorum filii; quia id nullibi cautum, Simanc. *l. c. n. 92.* Castrop. *n. 15.*

Quest. 192. An & qualiter tortura adhiberi possit in crimine Hæresis, & qualiter eâ peractâ procedendum cum reo.

1. Resp. Primò: In defectum aliorum mediorum, seu dum adhibitis mediis aliis omnibus, veritas in hoc crimine haberi non potest, ad illam obtinendam adhiberi posse torturam, extra dubium est, juxta *L. edit. L. D. Pius. & L. ult. c. de quest.*

2. Resp. Secundò: In crimine Hæresis, uti nec in alio crimine adhiberi potest tortura, nisi præcedant legitima & sufficientia indicia delicti objecti sufficienter probata, Matfil. *in L. 1. ff. de quest.* Menoch. *de arb. L. 1. q. 84. à n. 1.* Castrop. *ir. 4. d. 8. p. 9. n. 1.* cum communi. Tortura siquidem assumitur in subsidium aliorum probationum deficientium, ad eliciendam veritatem. Porò quodlibet indicium, ut plenè probatum censeatur, & de se sufficiens, ad inferendam torturam, probandum est duobus vel pluribus testibus, Gomez. *Tom. 3. var. c. 3. rub. de tortura reor. n. 18.* Clar. *pract. q. 22. in princ.* Farin. *L. 1. de test. q. 37. à n. 13.* Menoch. *l. c. L. 2. cas. 270. n. 23.* Castrop. *l. c. n. 2.* Unde unus testis deponens, non de delicto, sed de indicio delicti, v. g. de confessione extrajudiciali, de fama, de fuga, aliòve simili, insufficientis est ad inferendam ob tale indicium torturam; ita præter citatos AA. Masc. *de prob. L. 1. concl. 462. n. 18.* & 19. Pegna *ad Eymer. p. 3. direct. q. 61. comment. 100. vers. jam indicia.* Delrio *disquisit. mag. L. 5. in 2. append. q. 10.* Roias *de Hæresi. p. 2. n. 289.* Idque, ut Castrop. *n. 3.* etiamsi adesset & alius testis, deponens de alio indicio, ita, ut essent duo testes singulares, quilibet de suo indicio deponens, non sufficerent ad torturam; quia utraque illa depositio non æquivaleret probationi concludenti, factæ à duo-

à duobus testibus, ut Farin. n. 18. Quòd si tamen testes singulares plures, quàm duo concutrent ad probationem indicatorum diversorum, ipsique essent probatæ vitæ, omnique exceptione majores, ex eorum depositione reum, seu suspectum de crimine posse subijci torturæ, tenent Carrer. *pract. tr. 2. de indic. & tort. §. quæ autem. Clar. pract. q. 21. vers. sed pone. Farin. l. c. Castrop. n. 4.* Quin & ad torturam regulariter sufficere proximum, & illativum delicti, & bene probatum, tradunt Gomez. *l. c. c. 13. n. 8. Gigas de crim. lese Majest. q. 1. num. 16. Menoch. de arb. l. 2. cas. 331. & de præsump. l. 1. q. 89. num. 14. Farin. l. c. num. 74. Castrop. l. c.*

3. Resp. Tertio: Depositiõ unius testis omni exceptione majoris deponentis de corpore delicti, est indicium sufficiens ad inferendam torturam; quia tam in criminalibus, quàm civilibus semiplenè probat, Menoch. *de præsump. l. c. n. 7. Farin. q. 36. n. 229. & in terminis propriis Hæresis, Eymmer. p. 3. direct. q. 61. n. 3. & 8. Farin. & alii apud Castrop. n. 5.* Secus est, si testis non sit omni exceptione major, sed patiat̃ur aliquem defectum seu exceptionem, cum tunc non probet semiplenè, Farin. n. 131. Carrer. *l. c. n. 100. & c.* Quin & testem omni exceptione majorem non sufficere ad torquendum reum, si denunciatus sit bonæ famæ & virtutis apud omnes; cum bona fama infirmet dictum testis, & constituat præsumptionem in contrarium; ita Pegna. *p. 3. direct. q. 61. comment. 110. vers. non dubio. Decian. tr. crim. l. 5. c. 36. Farin. de Hæres. q. 185. n. 131. Castrop. l. c.*

4. Resp. Quarto: Socius delicti deponens de eo non facit indicium, seu probationem sufficientem ad torturam; quia esto, in hoc crimine admittantur testes aliàs inhabiles ad testandum, non tamen admittuntur, ut integrè probent, ut Marfil. *vol. 2. conf. 199. n. 15. Riminal. conf. crim. diversor. conf. 84. n. 9. Gomez. Tom. 3. rub. de prob. delict. num. 23. Castrop. l. c. n. 6. adeoque ex eo procedi nequit ad torturam, quæ plenam probationem requirit, Farin. l. c. n. 151. & de testib. q. 43. n. 75. Delrio l. c. l. 5. in 2. append. q. 1. Pegna. Castrop. *ll. cit.* Qui tamen AA. tenent, dictum socii præstare indicium sufficiens ad torturam, si adjuvetur adminiculo aliquo, quale autem illud esse debeat, ut ex illo & depositione testis defectuosi resultet integrum indicium adversus denunciatum, certâ regulâ definiri nequit, sed prudentis Judicis arbitrio doctorum sententiâ, & dictis regulato relinquendum. Inrer qualia adminicula, quæ concurrentia cum depositione socii, eam constituent indicium sufficiens ad torquendum, refert Farin. *de test. q. 43. num. 62. testes de auditu, qui, etsi per se non faciant indicium ad torturam, L. testium. ff. de testib. l. si arbitrer. ff. de probat. faciunt tamen aliquam præsumptionem, quæ juncta cum depositione socii criminis, æquivaleret depositioni testis, omni exceptione majoris, ut ex eodem Farin. Castrop. n. 7.* Item famam concurrentem cum dicto socii: Item fugam denominati cum socio denominante; cum in crimine Hæresis etiam speciale delictum constituat, habere cum Hæreticis familiaritatem; quibus addit Castrop. *l. c. citatis pro eo Pegna. Delrio ll. cit. Farin. de Hæres. q. 185. n. 152.* si depositioni unius socii addatur altera alterius socii; cum tunc duplex illa depositio integri testis depositioni videatur æquivalere.*

5. Resp. Quinto: Fama etiam orta à fide di-

gnis, & rite probata se solâ non constituit indicium sufficiens ad torturam, sed ad hoc eger adjuvari aliis adminiculis, cum de se sit indicium remotum & fallax, adeoque semiplenam probationem non constituens, nisi ita sit vehementis, & ex tali fundamento & ratione orta, ut merito ipsum fundamentum & causa reddat famam verisimilem, vel coadjutam alio adminiculo, semiplenè probat, Clar. *pract. §. fin. q. 11. vers. fama sola. Pegna. l. c. vers. tertia reg. Delrio l. c. q. 7. Scacc. de ind. c. 95. num. 1. Castrop. l. c. n. 9.*

6. Resp. Sexto: Confessione extrajudicalem esse indicium sufficiens ad torturam; quia est indicium satis proximum & illativum delicti, cum nemo præsumatur sibi falsè crimen imponere, cum communi censet Castrop. *num. 10. & absolute docent Gomez. var. Tom. 3. c. 13. n. 8. & 9. Carrer. tr. crim. Clar. pract. §. fin. q. 21. vers. confessio extrajudicialis. Pegna. l. c. comment. 110. circa finem. Menoch. de præsump. l. 1. q. 89. à n. 14.* Variationem tamen & vacillationem in confessione seu responsione judiciali se solâ non esse indicium sufficiens ad torturam; quia variatio talis, & mendacium in confessione est signum solùm remotum delicti, secus, si adjuvetur alio indicio, probabilius censet Castrop. *n. 11.* His non obstant, quòd reus in tormentis crimen confessus, ductus dein ad locum, ubi confessionem suam ratificare debet, eandem revocet, iterum torqueri debet, ut cum communi Marfil. *in L. repeti. ff. de quæst. n. 11. & seq.* quia in hoc casu non tam ob variationem, quàm ut primò dicto valorem & firmitatem tribuat, torquetur, cum dicta in tormentis non valeant, nisi ratificata. Item non propter variationem, sed propter novum indicium ex confessione in tormentis ortum torquetur.

7. Resp. Septimò: Personæ ratione officii, dignitatis, ætatis, valetudinis corporis aliàs exemptæ à tortura, si in Hæresim incidant, torqueri possunt, Gomez. *Tom. 3. var. c. 18. rub. de tort. reor. n. 3. in fine. Boff. tit. de ind. & confid. ante tort. n. 115. Farin. de Hæres. q. 185. n. 125. Decian. tr. crim. l. 5. c. 20. n. 22. Castrop. l. c. n. 12. & alii; & quamvis eos levius torquendos esse velint, Delrio *l. c. q. 23. Clar. l. c. q. 64. vers. sed an Clerici. Salzed. pract. c. 125. n. 6. Gigas de crim. lese Majest. l. 2. q. 28. n. 5.* loquens de Clericis, arg. *c. illi quatenus. 5. q. 5.* parum tamen in jure fundatam hanc sententiam, asserit Castrop, eò, quòd textus *c. 5. q. 5.* solùm indicet, religiosum à religioso torquendum esse; quod ipsum abrogatum jam usu & consuetudine asserunt, Clar. *l. c. vers. sed hic. Scacc. l. c. c. 10. n. 41. Farin. de jud. & tort. q. 41. n. 15.* non verò ex eo aut alio textu probetur, Clericos, Nobiles, & quoslibet alios ratione officii, dignitatis aliàs exemptos esse mitius torquendos in crimine Hæresis, sed potius gravius, utpote digniores de Ecclesia magis meritos, & hinc gravius delinquentes, dum tortura gravitati delicti commensuranda, ut tradunt Farin. *l. c. q. 41. num. 12. & 13. Foller. pract. crim. c. 31. n. 7. Casson. de torment. c. 11. rub. de non torquend. cler. n. 5. Castrop. num. 13.* Sed neque personæ exemptæ ob periculum vitæ propriæ vel alienæ, quod ob torturam incurrunt, ut sunt minores 14. annis, senes, valetudinarii, mulieres prægnantes exemptæ sunt à tortura, si tortura eâ cautelâ, & moderatione adhibeatur, ut ex consilio Medicorum periculum mortis propriæ vel alienæ, v. g. prolis, quæ in utero à prægnante geritur, non imminet, Simanc. *de Hæres. m. 65. num. 45.**

Placha in epitome delictor. L. 1. c. 32. n. 12. Carret. l. c. §. circa tertium. n. 37. Farin. q. 185. n. 125. Castrop. n. 14. De cætero in impuberibus usu observatur, ut non torqueantur, sed solum ferula terreatur & feriantur, qui terror & castro tortura non reputatur. Mulieres etiam prægnantes propter partus periculum, non solum à tortura, sed & à terrore illius excusantur, cum ex terrore non secus, quam ex ipsa tortura abortus sequi possit; unde prohibita tortura, & hic terror prohibetur, ut cum Gomez. Pegna. Farin. Castrop. l. c.

8. Octavo: Ex confessione facta in tormentis reus condemnari nequit, nisi prius eam ratificaverit, ut ex communi, Eymers. p. 3. direct. rub. de tertio mod. torminand. process. n. 157. Farin. de Hæres. q. 186. n. 150. Ad ratificationem autem ut inducatur, cautè procedere debet Inquisitor, interrogando primò in genere, num eam approbet, dein in particulari proponendo, & per extensum legendo, perquirendoque, an, quæ lecta sunt, sint, quæ confessus sit, Castrop. n. 15. Post ratificationem suo tempore, nimirum post 24. horas à tortura, reus penitens, absolutionemque petens, abjurare debet errores suos, & penitentiam inunctam ab excommunicatione incurra publicè absolvendus, nisi fuerit relapsus, tunc enim curia seculari tradendus. Si verò ratificans confessionem suam in errore suo perstiterit, varii adhibendi sunt modi eum convincendi, adducendo Doctores, qui cum eo disputent, ejusque rationes dissolvant, & si pertinax se victum non protestetur, curia seculari puniendus tradi debet. Si verò accedente tempore ratificationis confessionem à se factam revocaverit, reus iterum torturæ subjiciendus, non tantùm, quia revocavit, sed quia confessione facta, novum indicium commissi criminis dedit; nunquam tamen ultra tertiam vicem torquendus, præsertim si prima vice tormenta sustinuit, in quantum indicia postulabant, ut Farin. cit. q. 39. n. 67. At si reus in tortura negavit, torturæ denuò subjici nequit, nisi indicia nova urgentia, à primis diversa fuerint adducta, juxta L. unius. §. 1. ff. de quest. quia tunc non tam prior tortura repetitur, quam nova suscipitur, cum quolibet ex his indicis seu causis existente torqueri possit; nullis autem aliis indicis adductis à tortura nova abstinendum, ut cum Menoch. de arbit. L. 2. cas. 272. à n. 5. & Farin. de indicis. q. 38. à num. 71. Castrop. n. 17. De cætero, si reus insufficienter tortus ob debilitatem, vel aliam causam, & indicia sint urgentia, reus negans Hæresim abjurare debet, quia aliquà vià indicia illa purgari debent, & cum torturâ purgata non sint, justum est, ut abjuracione purgentur. At quando tortura indicis correspondet, plenè purgati, purgatis autem indicis, reus remanet absolvendus, Simanc. Cathol. Inst. tit. 56. rub. de can. purgat. n. 17. Pegna. l. c. comment. 39. num. 156. circa fin. Farin. de Hæres. q. 185. n. 128. Castrop. n. 18. quietiam n. 20. pro complemento hujus materiae de tortura, ex repertor. inquisit. v. advocatus. §. sed an advocatus. & Pegna. l. c. comment. 110. adjicit, quòd quoties disputatur, num reus sit torquendus, reo assistere debeat ejus Advocatus, & eum defendere, si videat, indicia insufficientia esse, eò, quòd cum tortura præjudicium grave inferat, sic contra rationem & æquitatem, si cogatur, eam indefensus subire.

Quest. 193. An & qualiter Inquisitores, alique Judices ecclesiastici tradentes Hæreticum Judici seculari incurrant irregularitatem.

Resp. Tametsi traditus morte afficiatur, nullam incurrunt irregularitatem, Simanc. l. c. c. 34. num. 38. Felician. de censur. tit. de irregular. c. de secund. spec. irregul. qua contrah. extra bell. vers. Inquisit. tradens. Maiol. de irregular. L. 5. c. 48. §. 2. n. 9. Covar. in Clem. si furiosus. p. 2. §. 5. n. 6. Penia l. c. p. 2. comment. 20. Avila de censur. p. 7. d. 5. §. 2. du. 2. Zerol. in pr. Episcop. p. 1. v. Hæretici. §. 12. Sanctarel. de Hæres. c. 26. n. 7. & alii, quos citat & sequitur Barbs. in c. 13. b. t. num. 5. Idque, etiam si Judices non præmittant protestationem, & insistent pro sententiæ executione, si Judex eam differat, Penia. Avil. Barb. l. cit.

Quest. 194. Qualiter ab Hæretico fieri debeat abjuratio Hæresis.

Resp. Ab Hæretico manifesto fieri ea debet publice, & in loco publico, Butr. in c. 9. b. t. n. 11. Socin. n. 8. direct. inquisit. p. 2. n. 126. §. 127. Penia l. c. comment. 42. Menoch. de arb. cas. 372. n. 1. Barb. in c. 9. b. t. n. 1. Is tamen, qui antequam accusatus, vel inquisitus, sponte adiens Inquisitorem, confitetur errores suos, paratus sentire cum Ecclesia, non tenetur eam abjurare in loco publico, ut Locatus in Jud. Inquis. v. Ordinarios. n. 2. Roias. tr. de Hæres. p. 2. n. 272. uti nec leviter suspectus de Hæresi, Director. Inquisit. p. 3. num. 161. Penia l. c. comment. 40. Genuens. in pr. Archiepisc. c. 84. n. 9. Barb. l. c. n. 12. Quamvis leviter suspectus abjurare eam debeat secretè coram paucis, ut Scacc. de jud. c. 59. n. 10. Sanctarel. l. c. n. 41. Simanc. & alii apud Barbof.

Quest. 195. An & qualiter procedendum contra Hæreticum defunctum.

1. Resp. Primò: Tametsi crimina omnia morte committentis extinguantur, juxta L. defuncto. ff. de publ. jud. L. pupillum. §. in Hæredem. ff. de reg. juris. L. ex judiciorum. ff. de accusat. crimen tamen Hæresis, uti & crimen læsæ Majestatis humanæ morte non extinguitur, L. ut. c. ad Leg. Jul. Majest. L. Manichæos. §. 2. c. b. t. Ut autem Hæreticus defunctus damnetur Hæresis, requiruntur claræ ac dilucidæ probationes, illum in Hæresi decessisse; si enim vivens damnari nequit, nisi confessus vel convictus legitime à fortiore damnari nequit, qui jure & potestate se defendendi caret. E contra, qui decessit suspectus, & infamatus tantùm de Hæresi damnari nequit; quia suspensiones de Hæresi morte suspecti extinguuntur, juxta c. accusatus. §. si verò. b. t. in 6. ita Simanc. l. c. tit. 18. de defunctis. n. 13. Farin. q. 197. n. 103. Castrop. tr. 4. d. 8 p. 16. §. 4. n. 2. & alii apud illum. Sufficienter autem Hæreticus defuncti probatur, si vivens illum confessus, non penituisse, probatur. Ad quam probationem reducitur, si ob Hæresim existens, in carcere seipsum interemit, cum hæc interemptio, quia præsumitur, processisse ex conscientia criminis, sic quædam illius confessio, Farin. q. 190. n. 90. Simanc. l. c. num. 31. Penia l. c. comment. 42. vers. quod ipsum. Castrop. l. c. n. 3. Probatur quoque testibus, si sint omni exceptione majores: unde, si pendente processu mortuus fuerit inquisitus, damnari non poterit, nisi jam ejus Hæresis aliunde plenè & concludenter probata fuerit. Ex eo quoque, quòd quis probetur, existisse per annum in excommunicatione ob causam fidei, & sic decessisse, probari sufficienter, probabilius cenlet Castrop. n. 5. citatis Farin. l. c. num. 93. Claro præll. §. Hæresis. vers. item de crimine. Decian. tr. crim. L. 5. c. 57. num. 6. eò quòd, si talis probatio facta delinquente vivente

vivente sufficiat ad declarandum & condemnandum tanquam hæreticum, non sit ratio, cur eo mortuo facta non sufficiat; cum jam à jure illa contumacia admitta sit tanquam legitima probatio non solum suspicionis, sed & ipsius hæresis. Sed neque defunctus condemnari potest, nisi prius citentur ejus filii & hæredes, ut concessa eis copia indiciorum & accusationum contra defunctum, dum viveret factarum, ut, si velint, possint defendere, idque ob gravissimum damnum iis ex tali condemnatione imminens, tum in bonis, quæ ab iis afferuntur; tum in fama, quia redduntur infames. Farin. n. 106. Decian. l. c. n. 8. Castrop. n. 7. Audiendi autem sunt hi filii & hæredes etiam comparando per procuratorem, Simanc. in *enchirid.* tit. 43. rub. de *procurat.* n. 3. Farin. n. 3. Castrop. n. 8. solum excluduntur filii & domestici à defensione defuncti hæretici, qui consolationem ab hæreticis in extremis expetiit, nisi probare velint, id eum non sanæ mentis fecisse, juxta c. *filii*, h. t. in 6. Farin. cit. q. 197. n. 111. deficientibus autem filiis hæredibus, consanguineis, posse quemlibet de populo hæreticum defunctum defendere, cum hac ratione utiliter agat negotium Ecclesiæ & Religionis, exerceatque officium magnæ caritatis, subveniendo hac in parte filiis & hæredibus versantibus in periculo gravissimi damni, & quidem absque eo, quod propterea cessantur fautores hæreticorum, cum usque dum defunctus condemnatus est, non constet esse hæreticum, tradunt, Farin. n. 108. Gondisal. de *heret.* q. 22. n. 9. Decian. n. 31. Castrop. n. 9.

2. Resp. Secundò: formato processu contra defunctum ea, quæ fieri potest, brevitate, reus vel absolvendus vel condemnandus est, cum in suspenso hære non possit ob gravissimum præjudicium filiorum & hæredum, quorum matrimonia aliique contractus per hoc impedirentur. Interim tamen, quod hic processus formatur, & sententia profertur, non sunt bona illius à possessoribus sequestranda, ut potè qui, cum non deliquerint & rite processerint, non sunt in casu dubio illorum usu privandi, Farin. l. c. n. 102. Castrop. n. 12. Ejus hæresi plenè probata condemnandus est, bona illius, etiamsi ad tertium possessorem devenerint, sisco applicanda, ossa illius, si à Catholicis distingui possint, exhumanda, & effigies seu statua comburenda, sic Farin. q. 167. n. 92. relatis pluribus. Castrop. n. 13. qui etiam ait, formam sententiæ ferendæ contra tales defunctos optimam deduci ex ea, quæ lata est in Concilio Constantiensi. *Sess.* 8. contra Wiclef. quam refert Penia cit. *comment.* 92. *circa finem.*

3. Resp. Tertio: si defuncti hæresis plenè probata non est, nec brevissimo tempore probata speretur, absolvendus est, ne ejus fama patiat, neve ejus filii & hæredes graventur, quia neque Ecclesiæ, neque fidei exinde patiuntur detrimentum; cum supervenientibus novis probationibus junctis prioribus possit talis absolutus condemnari. Castrop. n. 14. cum Penia cit. *comment.* 92. *circa medium.* multoque magis absolvendus, si hæreticus in extremis signa contritionis dedit, & ob angustias temporis absolvi non potuit, Farin. q. 193. n. 20. Castrop. n. 35. juxta c. *à nobis*, il. 2. de *sent. excomm.* & Arg. ducto à contrario ex c. *filii*, h. t. in 6.

4. Resp. Quarto: inter varias sententias de tempore præscribendi processum contra hæreticum defunctum, quarum aliquæ volunt præscribi quinque, aliæ decennio, aliæ tricennio, aliæ nullo unquam tempore, illa videtur probabilior, quæ Roias. *ir. de heret.* p. 2. n. 193. Masc. de *probat.* l. 1.

concl. n. 112. n. 29. Castrop. n. 16. & alii volunt, præscribi solo quadriennio, quod elapso processus contra hæreticum amplius institui nequit, eò quod jus confiscandi bona hæreticorum, quod est accessorium damnationi illorum, præscribatur solo quadriennio.

Quæst. 196. *Qualiter sententia ferenda in crimine hæresis?*

1. Resp. Primò: sententia tam absolutoria quam condemnatoria hæresis pronuncianda ex consilio peritorum, juxta c. *ut commissi*, h. t. in 6. Penia. p. 3. *direct.* *comm.* 126. *circa finem.* Castrop. *tr.* 4. d. 8. p. 11. n. 2. ita ut, sine requisito illo consilio procedatur ad sententiam, ea sic nulla, cum cit. c. videatur præscribi forma. Castrop. n. 4. quidquid sit de eo, num Inquisitores teneantur sequi datum Consilium, quod affirmant Decian. l. 4. c. 24. n. 16. Farin. q. 185. n. 192. Arg. c. *statuta*, h. t. in 6. dum ibi dicitur: *Ex eorum consilio ad sententiam procedi volumus.* Contrarium, seu necessarium non esse sequi eorum consilium, sed posse pronunciare contra illud, si visum fuerit æquius, tradunt apud Castrop. n. 5. Simanc. Roias, Penia, Zech, Burlat, Locat, &c. Si tamen Inquisitori & Ordinario non occurreret ratio urgentior, tutius ac verius acquiescendum consilio peritorum, præsertim si hi concordet, ait Castrop. Hi periti esse possunt tam Theologi quam Canonistæ & Legistæ, qui Consilium præstare tenentur Inquisitori mandato, etiam sine ullo assignato illis salario aut data pecuniâ, Arg. c. *commissi*. & quia omnes fidei negotium adjuvare & defendere tenentur; quamvis, si sponte offeratur salarium vel pecunia, id pro Labore acceptate possint. Zachin. *ir. de heret.* c. 15. n. 3. Decian. l. c. c. 24. n. 10. Farin. q. 185. n. 190. Castrop. l. c. Debet autem illis manifestari totus processus; quia sine hac manifestatione consilium præstare non possunt juxta merita causæ, ut dicitur c. *fin.* §. *jubemus*, h. t. in 6. potestque ac debet hæc manifestatio fieri absque eo, quod manifestentur nomina testium & declaratorum; non tamen absque eo, quod manifestari debeant qualitates testium, nimirum, an sint graves, docti, probatæ vitæ; vel è contra, num sint plebei, infames, socii criminis, quin & intercedere potest causa legitima, cur Inquisitor teneatur viris illis peritis ac probis manifestare nomina reorum, testium, nimirum dum dubium est de inimicitia inter eos, imposito tamen illis sub juramento, vel etiam excommunicatione, si opus sit, secreto, juxta c. *statuta*, h. t. in 6.

2. Resp. Secundò: sententia tam absolutoria quam condemnatoria proferenda est in scriptis, aliis nullius est momenti, juxta *Clem. saepe*, de *V. S.* & ibi *Gl. v. in scriptis*, Farin. q. 185. n. 166. Decian. l. c. l. 5. c. 38. n. 20. Pegna. l. c. *comment.* 40. n. 165. Castrop. n. 6. &c. Item ex convenientia, & non ex necessitate ferenda potius de die, quam de nocte, Abb. & Felin. in c. *consultis*, de *off. deleg.* Pegna. Castrop. *ll. cit.* Farin. n. 165. Publicatio hujus sententiæ fieri potest ac solet per alios, quam ipsum Inquisitorem, & ordinariè per Notarium, Farin. l. c. n. 171. Roias. *sing.* 94. à n. 1. juxta quod decisum ab Urban. IV. in *Const.* incipiente: *licet ex omnibus*. quam refert Penia in *fin. director*, inter *lit. Apostol.*

3. Resp. Tertio: & quidem, quod attinet sententiæ absolutoriam, eò quod nihil adversus delatum probatum fuerit, errores, de quibus accusatus fuit, exprimendi non sunt in specie seu particulati; quia ista

Ista expressio inutilis est, & audientibus ingenerare potest suspicionem, nec reus pronuntari innocens seu vacare culpa, sed solum ab instantia illius iudicii absolvi debet, declarando nihil contra illum probatum esse; cum contingere posset, ut, quod modo probatum non est, probetur postea, & qui absolutus est, condemnatur postmodum. Penia, p. 3. *director. comment.* 37. *rub. de form. absol.* Farin. l. c. n. 173. Scacc. *de jud. c.* 59. n. 1. Castrop. l. c. n. 9. qui tamen cum Farin. n. 173. Deltio. l. c. l. 5. f. 14. *ad finem* ait, in uno casu delatum posse ut innocentem absolvi, dum nimirum manifestè probatum fuit, delatorem & testes falsum dixisse, cum tunc videatur, non esse probabile periculum retractandi sententiam absolutivam, dum innocentia delati constat ex iniquitate testium & delatorum. Quod si tamen reo absoluto, quin & declarato innocente, superveniant novæ delicti probationes, potest non obstante primâ sententiâ absolutoriâ, de novò inquiri, examinari, condemnari, quia in hoc crimine sententia nunquam favore fidei transit in iudicatum, prout Pius V. definit in Constit. sua, quæ incipit: *inter multiplices curas*, ac tenent Simanc. *Cathol. instit. tit.* 60. n. 13. Farin. n. 197. Scacc. l. c. c. 95. Castrop. n. 10. atque ita hæc probationes supervenientes præcedentibus insufficientibus, ob quarum insufficientiam reus absolutus erat ab instantia iudicii, conjungi possunt, etsi enim citatio & litis contestatio prius facta pereant, cum peremptiâ instantiâ pereant acta ordinaria, quæ instantiam illam sequuntur, juxta *L. properandum. §. etsi quidem. c. de jud. §. L. cum lite mortua. ff. iudicium solvi*, non tamen pereunt, quæ ad litis decisionem spectant, ut sunt confessiones, probationes, declarationes testium &c. per *cit. L. ad properandum. §. ult. & L. jubemus. c. de liberal. caus. Alex. l. 1. conf. 58.* Farin. l. c. n. 200. Simanc. *tit.* 18. *rub. de defunct.* n. 21.

4. Resp. Quare, quod attinet sententiam condemnatoriam, declarata hæresi simul declarantur omnes pœnæ ipso jure annexæ tali delicto, absque eo, quòd opus sit eas exprimere, secus de iis, quæ specialem requirunt expressionem & condemnationem. Farin. n. 164. & 168. Decian. l. c. c. 38. n. 15. Condemnatus pœnâ arbitrariâ, eò quòd non existerent probationes sufficientes ad pœnam ordinariam, superveniente legitima probatione, dum pœna arbitraria jam data executioni, non potest puniri pœnâ ordinariâ, sed tantum huic detrahendum, quantum arbitraria importat; si verò arbitraria necdum data executioni, pœnâ ordinariâ puniri potest, superveniente nova probatione; quia est novum iudicium, & pœna non excedit delictum, sicut illud excederet, si, postquam punitur pœnâ arbitrariâ puniretur insuper pœnâ ordinariâ. Castrop. n. 11, cum Farin. n. 199. De cætero sententia condemnatoria hæretici impœnitentis ferenda & pronuntianda non est necessariò in præsentia iudicis sæcularis, ut fortè indicari videtur. *c. ad abolendam. §. c. excommunicamus. h. t.* ita Castrop. l. c. n. 12. cum Penia, p. 3. *director. comment.* 48. n. 210. ex ea ratione, quòd, cum in hoc crimine iudicando, utpote Ecclesiastico iudex sæcularis nulla ratione se intromittere possit, ejus præsentia in prolatione sententiæ solum requiratur, ut & statim executioni mandetur sine dilatione, citra illius præsentiam validè proferri possit; etsi, ut credit Castrop. non liceat Inquisitori præsentiam iudicis sæcularis in prolatione sententiæ condemnatoriæ subterfugere, si is facile condemnationi interesse posset, dum id mi-

nimum evincere videantur citati textus, *c. ad abolendam. §. c. excommunicamus. h. t.*

Quest. 197. An, quando, & ad quem in crimine hæresis interponi, & admitti possit interpellatio?

1. Resp. Primò: beneficium appellationis hæreticis eorumque fautoribus, ut talibus ab Ecclesia reputatis (quales non sunt, quousque sententia declaratoria succedat) omnino denegatur, juxta clarum textum *c. ut inquisitionis. h. t. in 6.* Unde pronuntiatâ sententiâ definitivâ adversus hæreticum, ea statim executioni mandari potest absque eo, quòd opus sit expectare terminum decem dierum à jure statutum ad appellandum. Roias *singular.* 179. 2. Decian. l. c. c. 20. n. 26. Param. *de orig. inquisit.* l. 3. q. 4. *rub. de exped. process. in caus. fidei. n.* 58. Castrop. *tr.* 4. d. 8. p. 7. n. 1. Dum tamen declaratur quis hæreticus ex præsumptione juris tantum, v. g. quia damnatus in contumaciam, vel quia seipsum occidit ante causam finitam, vel aliâ viâ, quâ jus præsumit delictum, interponi posse appellationem, & superior illi deferre debere, quia est aliqua dubitatio, an sit hæreticus, & locus est defensionis, tradunt Simanc. l. c. *tit.* 6. m. 7. & 8. Farin. n. 230. Castrop. n. 2. quin etiam damnato ut hæretico licere adire Principem superiorem viâ querelæ & supplicationis, ut sententia lata, quam injustam esse prætendit, revocetur & annulletur, contra Simanc. & Carrer, probabilius censet Castrop. l. c. n. 3. ex ea ratione, quòd interdicta appellatione, non censetur interdictus recursus ad Principem in causis gravis præjudicii, ut Roland. l. 1. *conf.* 94. Menoch. *de arb. q.* 70. n. 18. & superior iudex non prohibeatur de præsentia injustitia cognoscere, & eam revocare, cum id rectæ gubernationi conveniat. Ipsæque superior iudex supplicare potest à sententia à se lata, ut iterum eam recognoscat, & si invenit injustam, revocet & annullet, ita Felin. *inc. ad abolendam. h. t. n.* 3. Farin. n. 233. Castrop. n. 3. Item etiam non concedatur appellatio à sententia declaratoria hæresis, conceditur tamen à sententiis & actibus interlocutoriis, cum hujusmodi sententia & actus procedant ad investigandam veritatem, num reus commiserit hæresim, quod, cum certum non sit, & aliqua tergiversatione celerari possit, denegari quòd ad hoc non debet appellatio; ita tamen, ut, si in illa non assignetur causa illius, sit nulla, juxta *c. ut debitis. c. cum remissam. de appell.* ita Farin. n. 232. Paramo, l. c. q. 4. n. 60. Castrop. n. 4. Unde jam à sententia seu decreto torturæ appellari potest; quia est actus interlocutorius ad eruendam veritatem. Penia l. c. *rub. de appell. comment.* 31. Farin. l. c. n. 139. Clar. *pract. §. fin. q.* 64. *vers. sed quid agendum.* Castrop. n. 5. &c. juxta clarum textum l. 2. c. *de appell.* Et licet per appellationem à sententia interlocutoria regulariter non ligentur manus iudicis, sed hic possit procedere, quousque à Superiore inhibeatur, id fallit in decreto torturæ, utpote continente damnum irreparabile. Farin. *prax. tit.* 5. q. 38. n. 12. Castrop. l. c. cum Lancell. *tr. de attent. c.* 12. *limit.* 1. n. 1. nisi tamen constet evidenter, causam allegari frivolam appellationis. *c. cum appellationibus. de appell. in 6. & l. 2. ff. de appell. recip.* in quo casu iudex à quo cognoscitur, dum aliàs in dubio, num legitime appellatum, iudex ad quem cognoscere debeat, & sive dubium de legitima appellatione sit juris sive facti, iudex à quo supersedere debet & expectare, quid iudex ad quem pronunciet, ne periculo exponatur gravandi

vandi injustè innocentem in iis, quæ irreparabilia sunt, Farin. *cit.* 9. 38. n. 30.

2. Resp. Secundò: in causis fidei. V. G. in sententiis interlocutoris admittitur appellatio, in Hispania quidem ad Inquisitorem Generalem appellandum; in aliis verò partibus ad Pontificem. Quod certum credit Castrop. n. 6. dum sententia lata à solo Inquisitore; quin &, si lata ab Episcopo & Inquisitore simul; quia appellatio semper fit ad delegantem. *c. super quæst. §. porrò. de off. delegat.* Inquisitor autem, sive solus, sive cum Episcopo sunt delegati Apostolici. Idem est, dum Episcopus solus procedit contra exemptos; dum verò Episcopus ratione officii & ex jure ordinatio procedit contra non exemptos in causa hæresis, etsi quoque appellandum ad Pontificem, utpote cujus sit causas graves terminare, probabilius esse sentiunt Farin. n. 240. Pegna &c. probabilitate tamen non carere, censet Castrop. *cit.* n. 6. posse appellari tam ad Metropolitanum, quam eo præterito ad Pontificem; sicut in aliis causis, juxta *c. si duobus. de appell. c. quovis. c. ad Romanam. 2. q. 6.* non obstante *c. majores. de Baptismo*; cum judicare de legitimitate appellationis in causis fidei non sit ita grave, ut præcisè auctoritatem Pontificis requirat, sicut licet eam requirit, dum quæritur, num hoc vel illud sit de fide, utpote cujus decisio summè necessaria Ecclesiæ, non tamen illam requirit, dum controversia est, num quis deliquerit contra fidem, quæ est quæstio potius facti quam juris, quæ ab aliis quoque, quam Pontifice decidi posset. Interposita tamen appellatione, quin & admittitur in hac vel illa causa interlocutoria, poterit procedere contra appellantem Inquisitor, si ex alia causa appellans fuerit denunciatus; cum appellatio solum suspendat jurisdictionem in illa causa, in qua contingit appellatio, non in aliis, nisi fortè causa appellationis fuerit suspensio Judicis; tunc enim, quia ea procedit in aliis causis omnibus æqualiter, non potest Judex à quo compellere reum ad respondendum etiam in aliis causis, nisi fuerit causa aliqua adeò gravis, ut gravitate & manifestatione reus condemnatus existat, Castrop. *l. c. n. 7.* juxta *c. proposuit. de appell. in fine.*

Quæst. 198. Hæreticus absolutus pro foro conscientie an & qualiter adhuc puniri possit pro foro externo?

Resp. Hæreticus absolutus pro foro conscientie seu penitentiali ab Episcopo vel alio confessorio, privilegium speciale ad hoc habente, si postea accusetur de hæresi in foro externo, non evadit poenas fori illius, etiam si ei penitentia publica aliqua injuncta fuerit in foro conscientie; quia utrumque judicium tendit ad diversos fines, penitentia nempe imposita in foro interno ad hoc, ut satisfiat Deo, & ut medicina propriæ salutis poena fori externi ad vindictam publicam, ut satisfiat reipublicæ, quam reus malo exemplo offendit. Sanch. *l. 2. inst. c. 12. n. 7.* Barbol. *p. 2. de off. Episc. alleg. 40. n. 29.* Pirh. *h. t. n. 44. in fine.* Laym. *l. 1. tr. 5. p. 1. c. 7.*

Quæst. 199. Ab hæresi annexaque ei excommunicatione an & qualiter absolvi possint Episcopi?

1. **R**esp. Primò: ab hæresi occulta (per quam hic non intelligitur ea, quæ per testes probari nequit, sed ea, quæ non est publica seu notoria, qualis est, quæ etsi ab aliquibus sciatur, & probari possit, non tamen scitur à majore parte parochiæ, communitatis, in qua sunt saltem decem personæ.

Sanch. *l. c. n. 19.* Azor. *p. 1. l. 8. c. 10. q. 9.*) annexaque ei excommunicatione, uti & in casibus Papæ reservatis subditos suos (quo nomine veniunt, sive in ejus diocesi domicilium habeant, sive tunc anni parte resideant, sive transeunter existant, cum etsi tam ampla subjectio non probetur in materia dispensationis, tamen in materia absolutionis à censuris & casibus sententia est receptissima. Castrop. n. 8. citatis pluribus aliis) in foro interno absolvere possunt Episcopi per se ipsos tantum, ut Vicarium ab ipsis specialiter ad hoc deputatum, ut constat ex Trid. *Sess. 24. c. 6. de reformat.* Per Episcopos autem intelliguntur Episcopi, qui subditos habent in propria diocesi, si electi sint & confirmati, etsi non consecrati, & quo ad absolutionem ab excommunicatione, etsi Sacerdotes non sint; cum absolutio ab excommunicatione non sit absolutio Sacramentalis, etiam si fiat in foro conscientie tantum, sed actus jurisdictionis, Sanch. *l. c. c. 11. n. 3.* Barb. *l. c. allegat. 39. n. 2.* Gutt. *de matr. c. 49. a. n. 16.* Pirh. *h. t. n. 38.* Castrop. *tr. 4. d. 4. p. 3. §. 1. n. 2.* qui tamen cum Sanch. n. 2. Barb. n. 3. Suar. *de censur. d. 41. f. 2. n. 6.* Garc. *de benef. p. 7. c. 11. n. 23.* addit, requiri necessariò ad hanc potestatem, ut sint Episcopi illarum regionum, in quibus Tridentinum receptum est; cum media hæreceptione concedatur illis hæc potestas. Restringeretur etiam hæc Episcoporum potestas per particulas illas decreto Trid. insertas: *in diocesi sua*: ita ut ab hæresi absolvi nequeant, nisi in sua diocesi existant, non quidem ex eo, quòd Episcopus existens extra suam diocesim absolvi nequeat suum subditum, cum absolutio sit actus jurisdictionis voluntarie, quæ extra proprium territorium erga subditos exerceri potest; sed quia Papa potuit ac voluit conditiones quasdam apponere in concessione hujus potestatis absolvi ab hæresi sine correctione & abrogatione juris communis, vi cuius non habent Episcopi potestatem absolvi à delictis Pontificalis reservatis, ut nimirum absolutionem ab hæresi darent, non nisi in sua diocesi existentes. Ita Henric. *l. 14. de irregul. c. 20. n. 2.* Rodriq. *Tom. 2. c. 69. n. 1.* Barb. *cit. alleg. 39. n. 1.* Castrop. *l. c. n. 13.* Pirh. *h. t. n. 39.* Probabilius quoque videtur potestatem hanc competere Capitulo Sede vacante, exercenti jurisdictionem Episcopalem ordinariam per Vicarium à se deputatum, ut tenent Sanch. *l. 2. mor. c. 11. n. 4.* Garc. *l. c. n. 22.* Ventrigl. *Tom. 2. annot. 15. §. 2. n. 15.* citari quoque ab eo Barb. *de Can. & dignit. c. 42. n. 82.* (qui etiam n. 62. testatur, pro hac opinione stetit S. Congregat. Conc. 3. Decemb. 1633.) Dian. *resol. mor. p. 7. tr. 2. resol. 3.* Merolt. *Tom. 2. c. 6. & Tom. 3. c. 7. n. 51.* Pirh. *h. t. n. 38.* quos secutus fui in *meo Vicario Episc. q. 477.* Contrarium sentientibus Suar. *Tom. 4. de penit. d. 30. f. 2. n. 4.* Bonac. *d. 7. q. 5. p. 1.* Ledesma *Tom. 2. sum. tr. 1. c. 6. post 20. concl. diffic. 5.* Castrop. *l. c. n. 3.* ex ea ratione, quod Trid. *l. c.* specialiter hæc potestatem absolvi ab hæresi tribuat Episcopis, & expressis verbis neget eam eorum Vicariis, quam rationem à me satis dilutam vide *l. c.* nimirum quia Capitulum sede vacante non sit propriè Vicarius Episcopi, quia solum eandem, quam Episcopus defunctus habuit potestatem, habeat, exercetque per Vicarium aliquem à se constitutum; ac ita Vicarius hic loco Episcopi per seipsum absolvat, quod non potest Capitulum. Quin & sicut Episcopus, etsi suo modo dependenter à Capitulo, quatenus nimirum institutus est ab eo in talem sui Vicarium, potest eam potestatem concedere alteri, us

p. 8. tract. 4. resol. 47. ex Molin. de just. tract. 5. d. 11. num. 5. cum etiam Episcopus hanc potestatem committere possit non suo Vicario Generali, sed & cuilibet alteri personæ privatae, ut Sanch. l. c. num. 23. Azor. p. 1. l. 2. c. 10. q. 11. Nav. l. 1. c. 1. de consl. Henriq. Roderiq. & alii apud Castrop. num. 19. qui tamen ipse num. 20. citatis Mol. de just. tract. 5. d. 18. num. 2. Suar. l. c. n. 9. Gut. 99. Can. l. 1. c. 13. n. 29. & aliis docet. probatque contrarium tanquam longè probabilius, nimirum facultatem absolvendi ab Hæresi nulli alteri Vicario committi posse.

2. Resp. Secundò: In ordine ad absolvendum ab Hæresi venire quoque nomine Episcoporum Prælatos quosdam inferiores, jurisdictionem Ordinariorum & quasi Episcopalem, & quasi diocesim habentes, tenent Sayr. in clavi reg. l. 6. c. 12. n. 83. Avila de censur. p. 7. d. 10. du. 6. Henriq. l. 6. c. 6. §. 1. Flores de Mena. var. l. 3. q. 24. num. 18. Sanch. l. c. num. 3. Rodriq. tom. 2. sum. c. 10. n. 9. corcl. 6. Castrop. l. c. n. 4. Pirh. l. c. contra Suar. l. c. n. 6. Bonac. l. c. n. 6. Garc. l. c. n. 13. & 17. Barb. de potest. Episc. p. 2. alleg. 39. n. 17. & alios relatos à Castrop. ex ea ratione, quòd hæc potestas absolvendi ab Hæresi concessa à Trid. spectet ad jurisdictionem Episcopalem ordinariam, etsi jure speciali, non tamen gratioso & privilegiato, quâ gaudent dicti Prælati ab Episcopis differentes solum in consecratione; neque ea potestas derogat juri communi antiquo, quò nulla erat reservatio Hæresis quò ad absolutionem, sed potius constituit illud, ad eoque latius interpretanda, quod verò atinet Prælatos regulares exemptarum religionum, hos quoque gaudere hac potestate absolvendi ab Hæresi subditos suos, non tantum regulares, sed & subditos sæculares, si territorium quoque seu quasi diocesim habent, conformiter ad præcedentem responsonem videtur dici, illos gaudere hac potestate etiam quò ad externos sui territorii, gaudere tamen illa quò ad Religiosos suos, utpote respectu quorum Jurisdictionem quasi episcopalem habent. Si verò Jurisdictionem nullam extra monasterium habent, non competere illis hanc potestatem respectu Sæcularium illis non subditorum in spiritualibus, saltem ex decreto Trid. satis certum videtur, ut Sanch. l. c. n. 7. Garc. l. c. ubi sic dicitur à S. Congr. refert. Barb. l. c. n. 18. Nihilominus tamen hæc potestas quoque iis competit ex speciali concessione Pii IV. facta iis in motu quodam proprio relato à Rodriq. Tom. 1. 99. regul. 9. §. 1. a. 9. in fine. & recitato à Castrop. l. c. n. 5. in qua concessione & privilegio etsi absolutio ab Hæresi verbis expressis non comprehendatur, comprehenditur tamen æquivalentibus, dum dicitur posse istiusmodi Prælatos in sibi subditos, quod possunt Episcopi. Item deterioris conditionis non esse subditos horum Prælatorum, quàm Clericos & Sæculares Episcopis subiectos. Ita Castrop. l. c. num. 6. qui tamen addit, quòd quidquid sit de hac concessione, certissimum sit & indubitatum, præcipuè in Hispania, nullo modo posse in foro conscientie Religiosos sibi subditos absolvere ab Hæresi, sed debere illos remittere ad Inquisitores, ex Constit. Pauli V. ejus meminit Barb. de potest. Episc. p. 2. alleg. 40. num. 39. Archi-Episcopus quoque potest absolvere ab Hæresi subditos suorum suffraganeorum, quando ei subduntur, subduntur autem illi, quando diocesim sui suffraganei visitat, nimirum dum est legitima causa, probata in concilio Provinciali visitandi, & suam diocesim visita-

R. P. Leur. jur. Can. Lib. V.

vit, ut ex Concil. Trid. sess. 24. c. 3. Sanch. l. 2. mor. c. 11. num. 6. cum tunc habeat Jurisdictionem ordinariam in illos, ut Suar. l. c. num. 8. Bonac. de censur. d. 1. q. 3. p. 2. num. 3. Barb. l. c. alleg. 39. num. 19. Castrop. num. 7. vel quando subditi suffraganei appellarunt ad Metropolitanum; vel quando suffraganeus malitiosè differt absolutionem; tunc enim Archi-Episcopus subditos suffraganei absolvere potest à censuris & casibus reservatis. Potest etiam Episcopus in Hæresim lapsus, cum se ipsum absolvere nequeat, committere suo modo vices suas confessorio electo à se, ut illum ab Hæresi absolvat; cum Confessorius respectu Episcopi habeat tunc illam facultatem dispensandi & absolvendi, quam habet Episcopus respectu suorum subditorum, ne Episcopus deterioris conditionis existeret omnibus suis subditis. Ita Castrop. num. 9. citatis Sanch. ubi ante, n. 11. Barb. in remiss. concilii super hoc decreto. v. in diocesi sua.

Quest. 200. Num potestas à Trid. concessa Episcopis aliisque nomine illorum venientibus absolvendi à casibus reservatis Pontifici, ac specialiter ab Hæresi occulta, sit revocata per Bullam Cænæ in Clausula ultima?

1. Resp. Per dictam Clausulam, quæ sic habet: *Ceterum à prædictis sententiis nullus per alium, quàm per Romanum Pontificem, nisi in mortis articulo constitutus, neque etiam tunc, nisi de stando mandatis Ecclesie & satisfaciendo cautione præstita absolvi potest, etiam prætextu quarumvis Facultatum & indulgentiarum, quibuscumque Personis Ecclesiasticis Sæcularibus, & quorumvis Ordinum, etiam mendicantium ac militarium regularibus, etiam Episcopali vel alia dignitate majore præditis, ipsisque Ordinibus & eorum monasteriis, conventibus & domibus ac Capitulis, Collegiis, Confraternitatibus, Congregationibus, Hospitalibus & locis piis; nec non laicis, etiam Imperiali, Regali, & aliâ mundanâ excellentiâ fulgentibus, per nos & dictam Sedem, ac cujusvis Concilii decreta, verbo, literis aut aliâ quacunque scriptura in genere vel in specie concessorum & innovatorum aut concedendorum & innovandorum &c.* Per illam dictæ Bullæ clausulam nunquam derogatum sit memoratæ Facultati Episcoporum, controvertitur satis acriter, nec minus utrimque probabiliter inter AA. Negativam, seu Facultatem à Trid. concessam Episcopis absolvendi ab Hæresi aliisque casibus occultis pro foro conscientie sublata non esse per Bullam Cænæ, tenent Bann. 2. 2. q. 11. a. 4. du. 2. post 2. Concl. Nav. l. 5. cons. tit. de Privileg. cons. 11. n. 1. Gut. 99. can. l. 1. c. 13. ad fin. Lorca. 2. 2. d. 45. num. 10. Henriq. l. 6. de penis. c. 14. n. 7. & plures alii, quorum 24. recenset Barb. paulò post citand. ex eo potissimum fundamento, quòd correctio juris, quò ad fieri potest, vitanda, arg. C. cum expediat. de elect. in 6. Absque correctione autem juris Trid. servari potest dispositio Bullæ cænæ; quia Bulla solum dicit, quòd nullus absolvi possit prætextu quorumcumque Privilegiorum concessorum Episcopis, Conventibus, Ordinibus & aliis per Sedem Apostolicam ab Hæresi, nihil specificando de Hæresi occulta, de qua præcisè loquitur Trident. Lex autem generalis posterior non tollit legem priorem specialiter loquentem, sed potius distinguitur & limitatur per antiquam, ne videatur illam corrigere. arg. C. generi. de reg. jur. in 6. generi per speciem derogatur. Atque ita dici possit, Bullam

Cœnæ loqui de crimine Hæresis publico, à quo Episcopus vi Trid. absolvere nequit, deque absolutione, quæ non solum pro foro conscientia, sed etiam externo proficit.

2. E contra affirmativam, seu facultatem absolvendi à delictis, & in specie ab Hæresi etiam occultis, concessam per Trident. Episcopis omnino revocatam per Bullam Cœnæ, probabilius & communius tenent Pegna p. 3. *directorii. comm. 131. post q. 92. vers. penult.* testans, sic sæpe in supremo generalis Inquisitionis tribunali Romano decisum. Pignatel. *tom. 1. consult. 291.* dicens id hodie certum esse ob plures declarationes Cardinalium S. Congr. Concil. interpretum, de quibus quoque testatur Fagn. *in C. quoniam. de const. n. 29. & in c. dilectus de temp. ordinat. num. 3.* ubi subjungit: Unde frustra nonnulli ex recentioribus Theologis hunc articulum in controverfiam adducunt, cum habeamus claram determinationem S. Congregationis Piacet. *in pr. p. 2. c. 1. a. 3. n. 6. & seq. Genuens. in pr. curia. Archiep. Nedpol. Tusch. de Vistat. L. 2. c. 31. n. 5. Suar. de penit. d. 30. c. 2. n. 11. & de censur. d. 22. f. 3. n. 5. Garc. de benef. p. 11. c. 10. num. 122. Farin. de Hæres. q. 192. num. 61, Sanch. L. 2. in decalog. c. 11. in fin. Bonac. de cens. d. 1. q. 3. p. 2. n. 1. Barb. de potest. Episc. p. 2. alleg. 40. num. 25.* Unà cum aliis à se citatis attestans sic declarasse Gregor. XIII. & Clem. VIII. Castrop. *l. c. num. 22. Pirh. h. t. n. 41. Gobath. Theol. experim. tract. 7. num. 370.* ex vita S. Francisc. Salesii referens, quod dum is ad propositam sibi à Clem. VIII. in examine hanc quaestionem: possentne Episcopi absolvere ab Hæresi? respondisset: quod possunt, ex Concilio Trid. Papaq; reposuisset: non esse eam mentem suam, antiquatum enim esse illum articulum, mox sententiam suam retractans, dixerit: *Quandoquidem non est mens vestra Sanctitatis, à me discedo, & prorsus Pontificia acquiesco.* Præter tot tantorum virorum, nec non relatarum ab eis Declarationum Pontificiarum & S. Congregationis Anthoritatem (quæ si absolute authentica essent, nullus superesset super veritate hujus sententiæ ambigendi locus) fundamentum præcipuum est, quod negari nequeat, dicto privilegio absolvendi ab Hæresi occulta Pontificem derogare posse; illum autem ei derogasse, satis colligatur ex ipsis Bullæ verbis, dum Pontifex in ea prohibet, ne detur absolutio ab Hæresi & reliquis casibus in Bulla contentis prætextu privilegiorum, quæ Episcopis, Religiosis, Conventibus &c. concessa sunt à Sede Apostolica, etiam decreto alicujus concilii; nullum autem concilium, nisi Trident. hanc facultatem absolvendi ab Hæresi cæterisque casibus reservatis concesserit Episcopis, adeoque, si concedatur in Tridentino facultas absolvendi ab Hæresi, hanc revocare intenderit Pontifex dicta Bulla. Neque dici potest, per eam revocari potestatem absolvendi tantum à casibus publicis & pro foro externo, quia hanc Trident. non concessit; ita ferè Castrop. *cit. num. 22.* Pro quo evidenter facit decretum Alexand. de anno 1665. quo tanquam scandalosam damnavit *Quæst. seq. sententia Bulla asserens Bullam Cœnæ solum prohibere absolutionem Hæresis & aliorum criminum, quando publica, & id non derogare Facultati Trid. in qua de occultis sermo est. Anno 1629. 18. Julii in Congregatione Eminentissimorum Cardinalium visa & tolerata est.* Unde hoc unicum decretum Alex. VII. sententiæ contrariæ opponit Gobath. *l. c.*

Quæst. 201. Utrum Episcopi in regionibus ab Urbe remotioribus ob difficultatem adeundi Pontificem, tuto seculari possint sententiam priorem, & absolvere Lutheranos & Calvinistas ab Hæresi occulta in foro conscientia per se vel Legatos suos Jure Ordinario, & secluso omni Privilegio?

REsp. Non esse idipsum extra controverfiam, Affirmant Laym. *L. 1. tract. 5. p. 2. c. 6. n. 6.* ponens hanc regulam ex communi DD. Casus papalis superveniente impedimento adeundi Papam fit Episcopalis. Item Pirh. *h. t. num. 42.* Reiffenst. *h. t. num. 372.* citans pro hac sententiâ Abb. *in c. de catero. de sent. excom. n. 1. Nav. in sum. c. 27. num. 89. Sylv. v. absolutio. 4. num. 7. Felin. in c. quamvis. de sent. excom. Covar. in c. alma mater. p. 1. §. 11. num. 15.* Saltem ubi impedimentum adeundi Pontificem pro absolutione est perpetuum, vel ad longum tempus; quia tale impedimentum reputatur tanquam articulus seu periculum mortis, pro quo competit Episcopis ea potestas. Quæ autem sint impedimenta adeundi pro absolutione ab Hæresi occulta Papam, vide apud Reiffenst. *an. 378.* Verùm negant idipsum alii apud Dian. *p. 2. tract. de conclus. resol. 25.* Convenientius loqui videntur, qui asserunt, sententiâ de non absolvendo illos servandam ubique, etiam in Germania, non obstante remotione ab Urbe, & frequentioribus ibidem casibus occurrentibus, cum adhuc Episcopi utantur speciali venia, quam petere solent majoris securitatis gratiâ, ut ipse testatur Laym. *de jurisdict. ordinari. concl. 72.* Quin & dentur illis singulis quinqueenniis renovandæ Facultates absolvendi ab Hæresi & casibus Bullæ, ut testatur Reiffenst. exemplo Episcopi Frisingensis. Atque ita non absolvent Jure Ordinario & sine speciali privilegio.

Quæst. 202. Quid possint Episcopi quò ad absolutionem ab Hæresi pro foro externo?

REsp. Potest Episcopus de jure communi tanquam delegatus Apostolicus pro foro externo, seu quoad excommunicationem Hæreticum notorium (modo non sit Hæresiarcha, seu nova Hæresis author, vel etiam relapsus in Hæresim) dum is prius Hæresim abjurat, absolvere, & Ecclesiæ reconciliare injunctâ ei penitentiâ, ut constat ex *c. ut officium. de Hæret. in 6.* & ita tenent Archid. *in c. c. n. 1. v. impendatis. Jo-And. ibid. n. 1. Gemlin. num. 2, Felin. num. 3. Repertor. Inquisit. v. absolutio. vers. nec non. Eymer. direct. p. 3. q. 92. Bonac. de censur. d. 1. q. 3. p. 2. num. 11. Farin. de Hæres. q. 191. §. 4. num. 52, & alii, quos citat & sequitur Castrop. *l. c. num. 23.* non obstante, quòd Zechus *in sum. p. 1. tit. de fide. rub. de Hæresi. c. 11. num. 18. vers. 4.* dicat, in supremo Inquisitionis Senatu pronunciatum esse, solis Inquisitoribus licere penitentes Hæreticos in foro externo absolvere, & non Episcopis. Prodestque hæc eorum absolutio in foro interno, quatenus ea excommunicatione sublata per Episcopum, à quovis confessario approbato absolvi possunt pro foro interno à peccato Hæresis, ita AA. citati; addit tamen Laym. *cit. c. 6. num. 6.* quòd in Germania Lutherani & Calvinistæ volentes fieri Catholici non adducantur ad*

ad forum externum seu iudicium Episcopi, sed mox instituantur in fide Catholica, & post abjurati-
onem Hæresis ad sacramentalem confessionem &
susceptionem Eucharistiæ admittantur; & ita ibi-
dem habet praxis.

*Quest. 203. Quid possint Inquisitores
quò ad absolvendum ab Hæresi?*

1. Resp. Primò: Possè illos Hæreticos pœnitentes ejurata Hæresi ab ea absolvere pro foro externo, constat ex *cit. c. ut officium. h. i. in 6.* & ex pluribus Bullis, quarum meminit præter Pagnam Farin. *de Hæresi. q. 192. n. 54.* An verò absolvere possint eos in foro interno conscientia, controvertitur inter AA. Possè id illos vi Constit. Clem. VII. editæ anno 1530. incipientis: *Cum sic ut. tenent vel potius supponunt Nav. L. 5. consil. ut. de privileg. conf. 11. Bannes 2. 2. q. 11. a. 4. d. 2. post 3. arg. contra 2. concl. Gutt. 99. can. L. 1. c. 13. num. 7. Vivald. Candelab. p. 1. ut. 11. num. 15. Rodrig. in Bulla Cruciat. §. 9. num. 70. pluresque apud Sanch. L. 2. mor. c. 12. num. 1. qui etiam num. 3. eam probabilem reputat. Ratio hujus sententiæ est summa congruentia, quâ ad Ecclesiam pertinet, providere fidelibus delinquentibus remedium facile & suave, ut à peccato liberentur. Dum autem apud Inquisitores non est potestas absolvendi ab Hæresi occulta in foro conscientia, Hæretici carent tali remedio; nam remedium suave non est, sed nimis rigorosum, cogere Hæreticum occultum, ut præsentibus testibus vel etiam Notario, Hæresim suam occultam & soli Deo notam Inquisitori manifestet, ad quod cogitur, si neque Inquisitores, neque Episcopi habeant hanc facultatem absolvendi ab Hæresi occulta. Atque ita hac sententiâ subsistente, poterit Inquisitor uti hac potestate; cum ea non coarctetur ad forum sacramentale, sed ad forum secretum, poteritque etiam vices suas delegare alteri, quia potestas ei competit ex officio. Ita ferè Castrop. l. c.*

2. Resp. Secundò: Probabilior nihilominus sententia opposita videtur: nimirum nulli Inquisitori quâ tali, neque tribunali competere Facultatem absolvendi in foro conscientia ab Hæresi & excommunicatione reservatis, sed necessariò ab eo fieri debere in foro externo & judiciali. Ita Sanch. l. c. num. 3. Farin. *cit. q. 192. num. 54.* Suar. *de fide. d. 21. f. 4. n. 15.* Garc. *de benef. p. 11. c. 10. n. 121.* Barb. *de potest. Episc. p. 2. alleg. 40. n. 28.* quos citat & sequitur Castrop. l. c. §. 2. num. 3. ex ea ratione, quòd ea facultas non competat vi officii; hoc enim consistit præcisè in Inquisitione delictorum, & punitione delinquentium, cum sit Judex pro foro externo constitutus. Neque ex privilegio, quale nullum existat, nisi fortè contentum in Bulla Clem. VII. sed illud non loquitur de omnibus Inquisitoribus, sed solum de Inquisitoribus Ordinibus Prædicatorum in Lombardia, tum temporis ibi existentibus; & posito, extendi ad omnes, non loquitur de absoluteione fori conscientia, sed externi; cum non concedat facultatem absolvendi, nisi præstito juramento, & abjurata Hæresi, quæ conditiones pro foro interiore non videbantur necessariæ. Verbum quoque *extrajudicialiter*, quò utitur Bulla, non urget; quia illud, in pro ut teste Barb. l. c. num. 27. sæpe declaratum in supremo Inquisitionis Romanæ tribunali, non tollit formam iudicii, scilicet depositionem coram Notario & testibus, vel coram solo Notario, sed solemnitate

iudicii, quæ consistit in eo, quòd plures adsint iudicio, pluribusque iudicium innotescat. Unde facultas data Inquisitoribus, per dictam Bullam absolvendi extrajudicialiter Hæreticos pœnitentes, à nullo iudice inquisitos, in eo consistit, quòd eos possint ad secretam abjuratiorem, & secretam pœnitentiam admittere, non verò, quòd possint pro solo conscientia foro absolvere; quòd si illis concessum, bene dicit Castrop. se non videre, qua ratione facultas hæc concessa Inquisitoribus revocata non sit per Bullam Cœnæ, sicut per eam concessa Episcopis revocata. Neque denique competere eam facultatem Inquisitoribus ex consuetudine, patet ex eo, quòd Inquisitores nunquam Hæreticum audiant, aut audire volunt, nisi coram Secretario, teste Eymmer. Ita ferè Castrop. *cit. n. 3.* diluendo præcipuum sententiæ contrariæ fundamentum, desumptum ex Bulla illa Clem. VII. uti & n. 4. ostendendo, non esse nimium rigorem in tali absoluteione pro foro externo.

Quest. 204. Quid vi Privilegii Apostolici circa absoluteionem ab Hæresi possint Religiosi, & in specie Societatis Jesu; & vi concessi Jubilæi alii quicumque Confessarii approbati.

1. Resp. Ad primum: Possè Præpositum Generalem Societatis Jesu per se, vel alios quoscunque absolvere à casibus Hæresis, & aliis contra fidem & consequentibus censuris quibuscunque, constat tum ex vivæ vocis oraculo, (quòd habetur in *vivæ vocis oraculis pag. 9.*) tum ex Brevis Julii III. concessio Anno 1552. 22. Octobris; quòd Privilegium confirmavit, & concessit denuò vivæ vocis oraculo Gregor. XIII. Anno 1584. 8. Martii, quæ facultas communicatur Provincialibus cum potestate, ut, rematurè considerata, in casibus particularibus eam communicare possint aliis, pro ut habentur in *compend. privilegior. Societatis, v. absoluteio. §. 7.* Respectu autem eorum, qui sub obedientia Societatis vivunt, habet Præpositus Generalis, & quibus ipse commiserit, facultatem eos absolvendi in foro conscientia ab Hæresi, & relapsu in eam; quam facultatem concessit Gregor. XIII. vivo vocis oraculo, citato anno & die, ut habetur in *vivæ vocis oraculis pag. 133.* & in *compend. privileg. Societatis, v. absoluteio. §. 7. 8. 10. & seq.* Reservatur hæc facultas in Societate Præposito Generali, communicatur tamen Provincialibus, sub onere monendi pœnitentem, manere illum sub pœna peccati mortalis obligatum, vel se Generali sistendi, vel rem eidem manifestandi eo modo, qui servata sigilli integritate videbitur; vide de his Castrop. l. c. §. 3. n. 1. & 2.

2. Resp. Ad secundum: In hoc non convenire AA. sub facultate generali per Bullam Cruciatæ, vel Jubilæum concessa absolvendi à reservatis Pontifici, comprehendendi reservata in Bulla Cœnæ, & in facultate concessa absolvendi à reservatis in Bulla Cœnæ, comprehendendi Hæresim, docent Soto in 4. *dist. 22. q. 2. a. 3. concl. 5.* Penia p. 3. *director. comm. 25. vers. quòd si quis.* Farin. *q. 192. n. 63.* Reginald. in *pr. L. 8. n. 53.* & alii plures relati à Garc. *de benef. L. 11. c. 10. n. 110.* quorum sententiam probabilem reputat Suar. *de censur. d. 7. f. 5. n. 12.* ex ea ratione, quòd beneficium Principis sit latè interpretandum, præcipuè dum ejus interpretatio non excedit proprietatem verborum, quæ licet sub reservatis à Pontifice comprehendere contenta in Bulla Cœnæ, & sub coarctatis in Bulla Cœnæ comprehendere Hæresim, non est excedere proprie-

prietatem verborum, sed potius verborum proprietati se conformare. Contrarium nempe per Bullam Cruciatæ, & Jubilæum non concedi potestatem absolvendi à reservatis in Bulla Cœnæ, neque potestatem absolvendi à reservatis, comprehendere potestatem absolvendi ab Hæresi, probabilis tenere videntur Sanch. *l. c. c. 12, n. 10.* dicens certissimum, Gac. *l. c. n. 109.* Barbof. *de potest. Episc. p. 1. alleg. 40. n. 31.* Azor. *p. 1. l. 8. c. 10. q. 12.* Suar. *de fide. d. 21. f. 4. n. 21.* Covar. *in c. Alma mater. p. 1. §. 11. n. 15.* Roias *de Hæret. p. 2. assert. 2. n. 321.* Ugol. *de cens. tab. 1. p. 10. §. 4. num. 8.* Rodriq. *addit. ad Bullam. §. 9. n. 99.* & alii, quos citat & sequitur Castrop. *cit. §. 3. num. 2.* ratione præcipuâ delumptâ ex stylo & usu Curia Romanæ, qui in hac parte vim legis habet, de quo testantur Azor. Suar. Barb. quod vi illius sub generali facultate illa absolvendi à reservatis non comprehendantur contenta in Bulla Cœnæ, neque sub contentis in Bulla Cœnæ Hæresis; adeoque licitum non sit, concessionem ad illa extendere, utpote quæ extendi nequit ultra voluntatem & intentionem manifestam concedentis.

Quæst. 205. Quinam & quibus conditionibus absolvere possint ab Hæresi pro articulo mortis.

REsp. Cùm quæstio hæc communis sit tam Hæresi, quàm reliquis peccatis reservatis, quæ tractari solet in *tract. de pœnit. & censur.* ejus resolutionem fusiùs deductam hic consulò præmittimus, illudque compendio dixisse sufficiat; certum esse juxta *c. de his & seq. 26. q. 6.* & *Trid. sess. 14. c. 7. de Sacrament. pœnit.* affirmans, sic semper in Ecclesia observatum, quemlibet Sacerdotem verum in articulo mortis absolvere posse quemcunque Hæreticum pœnitentem, uti & quemcunque alium peccatorem à censuris & peccatis quantumcunque reservatis. Articulum autem mortis reputari non solum verum articulum instantis mortis, sed quodlibet morale periculum, moriendi sine Sacramento pœnitentiæ; Mol. *de Just. Tom. 4. d. 63. n. 6.* Suar. *de fide. d. 21. f. 4. n. 23.* specialiter loquens de Hæresi, Sanch. *in decal. l. 2. c. 13. n. 1.* Zambian. *de casib. art. mort. præjud. 2. n. 7.* Castrop. *tr. 4. d. 4. p. 3. §. 5. n. 2.* Debetque illud periculum esse moraliter inevitabile; quale est, si sine gravi jactura honoris, vitæ vel fortunarum evitari nequit, Sanch. *l. c. n. 3.* Suar. Zambian. *ll. cit.* Castrop. *n. 3.* referens in specie plura istiusmodi pericula, & *n. 4.* unâ cum Nav. Covar. Henriq. Suar. Sanch. sub articulo seu periculo mortis in ordine ad impetrandam absolutionem ab alio, quàm à legitimo superiore, potente absolvere, etiam extra talem casum comprehendens quodlibet aliud impedimentum perpetuum, adveniendi talem superiorem. Et quamvis hic quidam cum Sanch. *n. 37.* & Suar. *f. 4.* in sine excipiant Hæresim ob singularem ejus

gravitatem, & rigorosam reservationem, velintque sic impedito non esse viam liberandi se ab hæreticali excommunicatione, quàm accessum ad Inquisitores, vel Pontificem per literas, vel Procuratorem tacito nomine, cùm Episcopis sublata sit per Bullam Cœnæ potestas absolvendi concessa per Trident. Anamen probabilis censet Castrop. *n. 5.* æquè ab Hæresi, quàm ab aliis criminibus dicto modo impeditum, à quolibet confessario absolvi posse; eò, quòd potestas utendi hoc privilegio fundetur in necessitate pœnitentis, quæ, quò delictum gravius, gravior est. Ad hæc, ut ipse Sanch. *n. 14.* affirmat, nemo constituitur in articulo seu periculo mortis teneatur medio Procuratore, aut literis procurare absolutionem, quia non tenetur assumere medium, quò illius delictum manifestetur alteri, usi adhuc esse articulum necessitatis, & reputari absolutionem ab eo receptu impossibilem, quoties superior adiri non potest, etsi invocari possit; ac ita non esse obligationem obtinendi eam medio procuratore aut literis, tradit & probat Castrop. *n. 7.* cum Azor. *p. 1. l. 8. c. 19. q. 5.* Valent. *Tom. 4. p. 2. d. 8. q. 10.* Sanch. *l. c. c. 13. n. 14.* Henriq. & aliis. Porro, quod attinet ad Sacerdotem potentem, pro articulo mortis absolvere à reservatis, etsi id possit quilibet, probabilis tamen est, non posse absolvere Sacerdotem simplicem, cui aliàs nulla est potestas absolvendi à reservatis, & in specie ab Hæresi, ubi adest illo tempore superior, qui id potest & vult, tenent Sanch. *l. c. n. 7.* Suar. *l. c. f. 4. n. 4.* & *de pœnit. d. 26. f. 4. n. 4.* Bonac. *de cens. d. 1. q. 3. p. 3. n. 3.* Mol. *de Just. Tom. 3. d. 65. n. 2.* affirmans sic declarasse Gregor. XIII. in declarationibus Concilii relatis à Barb. cujus declarationis verba vide apud Castrop. *l. c. n. 9.* qui & *n. 10.* & *seq.* diluit, quæ opposi possunt. De cætero, qui Sacerdotes non sunt, juxta probabiliorum potestatem non habent pro articulo mortis absolvendi à censuris, ex ea ratione, quòd finis, ob quem facultas absolvendi à censuris conceditur, pro articulo mortis est, ut pœnitens absolutionem à peccatis, reliquaque Sacramenta percipiat; unde solum illarum censurarum, quæ Sacramentorum receptionem impediunt, absolutio illis conceditur, ut Zambian. *l. c. c. 4. n. 17.* Sanch. *n. 12.* Bonac. *n. 8.* sed absolutionem à peccatis, Eucharistiam & Unctionem extremam ministrare non potest non-Sacerdos, ergo nec concedere absolutionem à censuris; ac ita tenent Suar. *de censur. d. 7. §. 7. n. 3.* & *6.* Sanch. *l. c. n. 13.* Mol. *l. c. n. 3.* & c. tenente nihilominus contrarium Castrop. *num. 14.* cum Henriq. *l. 6. de pœnit. c. 9. n. 3.* nimirum Clericum deficiente Sacerdote pro illo articulo id posse ac debere. Denique conditiones servandæ in absolutione ab Hæresi, aliòve crimine reservato pro hoc articulo sunt satisfactio, si quæ facienda partib. Juramentum de obediendo Ecclesiæ; obligatio de comparando coram reservante, de quarum singulis vide Castrop. à *n. 15.*

TITULUS VIII.

De Schismaticis & Ordinatis ab eis.

Quæst. 206. Schisma quid sit & quomplex?

REsp. Ad primum: Schisma nomen Græcum, quòd genericè acceptum, scissuram seu disruptionem Communionis alicujus significat, juxta C. *Schi-*

sma. 24. q. 1. specificè, prout sumitur in præsentibus, est & definitur: Separatio seu disjunctio, quæ quis se separat à Communione & unitate Ecclesiæ, quantum ea una ac indivisa quòd ad fidem, religionem, seu cultum divinum, subjectionem & subordinationem, respectu unius capitis Supremi, constantibus fidelibus tanquam membris, & Pontifice Romano legi-